МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Історичний факультет

Кафедра історії

Н.М. БУГЛАЙ

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ
(1918 – початок XXI ст.)

Навчально-методичний посібник
для студентів закладів вищої освіти

Миколаїв
Видавництво: А.В. Румянцева
2018

УДК 94 (4+7) "1918/20"
ББК 63.3(4)6я73+63.3(7)бя73
Б 90

Рецензенти:

Віднянський С.В. – доктор доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу історії міжнародних відносин і зовнішньої політики України Інституту історії України НАН України

Кіш Є.Б. – доктор історичних наук., професор, завідувач кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції Українсько-угорського навчально-наукового інституту Ужгородського національного університету

Пархоменко В.А. – доктор історичних наук, в.о. професора кафедри історії Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського

Рекомендовано вченою радою Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського протокол № 11 від 21.12.2018 р.

Буглай Н.М. Новітня історія країн Європи та Америки (1918 – початок XXI ст.): навчально-методичний посібник / Н.М. Буглай. – Миколаїв: Вид-во А.В. Румянцева, 2018. - 278 с.

ISBN

Посібник відповідає програмі вивчення нормативної навчальної дисципліни «Новітня історія країн Європи та Америки», освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму 6.020302. Історія*. Навчальна дисципліна «Новітня історія країн Європи та Америки» присвячена одному з фундаментальних історичних курсів, що складають основу вивчення проблем всесвітньої історії. Основна увага при вивченні курсу зосереджується на соціально-економічних та політичних аспектах розвитку Великобританії, Франції, Німеччини, Італії, Іспанії, США, Канади.

Розрахований на студентів закладів вищої освіти, магістрів, аспірантів.

ISSN 978-617-534-174-2

ЗМІСТ

1. ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Новітня історія країн Європи та Америки» складена Буглай Н.М. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму 6.020302. Історія*

Навчальна дисципліна «Новітня історія країн Європи та Америки» присвячена одному з фундаментальних історичних курсів, що складають основу вивчення проблем всесвітньої історії. Основна увага при вивченні курсу зосереджується на соціально-економічних та політичних аспектах розвитку Великобританії, Франції, Німеччини, Італії, Іспанії, США, Канади. У посібнику висвітлено теми міжвоєнного періоду розвитку окреслених країн, їх становище під час Другої світової війни, а також особливості розвитку в другій половині XX – на початку XXI ст.. Посібник розкриває основні тенденції розвитку міжнародних відносин та участь у них країн двох континентів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: вивчення закономірностей економічного, соціального та політичного розвитку країн Європи та Америки, вияснення особливостей діяльності політичних партій та державних структур, визначення ролі осіб в історичному процесі новітньої доби, аналіз геополітичних змін, що сталися внасідок Першої світової війни, а також біполярної системи міжнародних відносин, що склалась після Другої світової війни та наслідки її розпаду. Постбіполярна система міжнародних відносин, інтеграційні та глобалізаційні процеси також знаходять своє відображення в предметній структурі курсу.

Мета курсу «Новітня історія країн Європи та Америки» є ознайомлення студентів із сукупністю знань закономірностей економічного, соціального та політичного розвитку країн Європи та Америки й головними тенденціями і проблемами суспільного розвитку XX-поч. XXI століть.

Завдання курсу «Новітня історія країн Європи та Америки» є формування у студентів об'єктивного, збалансованого, толерантного погляду на історичні події, що дозволяє створити вірне уявлення про загальні закономірності соціального розвитку різних країн світу та дає можливість осмислити взаємозв'язок національно історичних умов з світовими процесами.

У результаті вивчення курсу студент оволодіває теками ***компетентностями:***

І. Загальнопредметні:

Критичність та самокритичність. Думати науковими термінами, формулювати задачі, збирати дані, аналізувати їх та пропонувати рішення.

Працювати самостійно, приймати ініціативу та керувати часом. Здатність організовувати комплексні завдання протягом певного періоду часу та подавати результат вчасно.

Працювати з іншими. В мультидисциплінарному та мультинаціональному середовищі.

Набуття і розвиток здатності:

– володіння вітчизняною та світовою культурною спадщиною, культурою міжособистісних стосунків, дотримання принципів толерантності;

– аналізувати та оцінювати досягнення національної та світової культури, орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного суспільства, застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності;

– застосовувати засоби й технології міжкультурної взаємодії;

– опановувати й реалізувати моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурного, мовного, релігійного розмаїття;

– орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства;

– використовувати інформаційно-комунікаційні технології та відповідні засоби для виконання особистісних, професійних і суспільно значущих завдань;

– застосовувати знання, уміння та особистий досвід у предметно-перетворювальній діяльності;

продуктивно співпрацювати з партнерами у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі.

ІІ. Фахові:

Базові загальні знання. Володіти базовими загальними знаннями, а саме: історичні події сьогодення та знання світової хронології.

Застосування знань на практиці. Використовувати фонову інформацію та інформаційно-пошукові навички для формування послідовної дискусії історичної задачі.

Бути обізнаними та обговорювати **поточний стан** історичних досліджень.

Знати **зв'язок між** проблемами сьогодення та минулого.

Знати **загальні історичні основи** (діахронічний аспект) минулого.

Володіти **спеціальними знаннями з хронології** та історико-географічної інтерпретації колонізації, деколонізації, сучасності, постмодернізму та глобалізації.

Здатність знаходити та використовувати інформацію з різних джерел (електронних, письмових, архівних та усних) згідно з задачею,формуючи цю інформацію критично в обґрунтовану розповідь.

Здатність використовувати відповідну термінологію та способи вираження дисципліни в усній та письмовій формах рідною чи іноземною мовами.

Набуття і розвиток здатності:

– розглядати суспільні явища в розвитку та в конкретних історичних умовах певного часу;

– зіставляти історичні події, явища з періодами (епохами), орієнтуватися в науковій періодизації історії;

– використовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу.

– співвідносити розвиток історичних явищ і процесів з географічним положенням країн та природними умовами;

– користуючись картою, визначати причини та наслідки історичних подій, процесів, основні тенденції розвитку міжнародних відносин і місця в них України, пов’язані з геополітичними чинниками і факторами навколишнього середовища;

– характеризувати, спираючись на карту, історичний процес та його регіональні особливості.

– критично аналізувати й оцінювати історичні джерела, виявляти тенденційну інформацію та пояснювати її необ’єктивність;

– користуватись довідковою літературою, Інтернетом тощо для самостійного пошуку інформації;

– самостійно інтерпретувати зміст історичних джерел та відбиті в них історичні факти, явища, події;

– оцінювати, порівнювати, пояснювати факти і явища дійсності на основі інформації, отриманої з різних джерел знань;

– розрізняти інші погляди, визнавати та сприймати цю різноманітність;

– розповідати про історичні події та явища й описувати їх;

– брати участь у дискусії, аргументувати, посилаючись на джерело, власну позицію.

– складати різні типи планів, формулювати доречні питання до історичних текстів;

– готувати аналітичні доповіді, реферати, складати тези, розгорнутий та опорний конспекти й будувати відповідь на цій основі;

– надавати усну та письмову історичну характеристику подіям, явищам, видатним діячам;

– користуватися науковою термінологією; застосовувати поняття як інструмент пізнання нового;

– визначати роль людського фактора в історії, давати всебічну характеристику історичних особистостей, розкривати внутрішні мотиви їхніх дій, створювати політичні й історичні портрети;

– визначати причини, сутність, наслідки та значення історичних явищ і подій;

– проводити дослідження різного рівня складності;

– порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати факти й діяльність осіб, спираючись на набуті знання, власну систему цінностей, з позиції загальнолюдських і національних цінностей;

– виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп і окремих осіб та їх роль в історичному процесі, тенденції й напрями історичного розвитку;

– оцінювати різні версії й думки про минулі історичні події, визнаючи, що деякі джерела можуть бути необ'єктивними.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни «Новітня історія країн Європи та Америки» доцільно організувати в єдиному контексті з тематикою вивчення дисциплін «Історії міжнародних відносин», «Політології», «Соціології», «Основ економічної теорії», «Міжнародного права», «Історії країн Азії та Африки» та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **кредитів:**

Кредит 1. Світ після Першої світової війни.

Кредит 2. Країни Європи та Америки в міжвоєнний період.

Кредит 3. Країни Європи та Америки в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).

Кредит 4. Світ після Другої світової війни.

Кредит 5. Провідні країни Європи після 1945 року.

Кредит 6. Країни Північної Америки після 1945 року.

ІІ. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ І СТРУКТУРА КУРСУ

Назви змістових модулів і тем	**Кількість годин**			
	усього	**у тому числі**		
		л	**п**	**с.р.**
1	**2**	**3**	**4**	**5**
І СЕМЕСТР				
Кредит 1. Світ після Першої світової війни.				
Тема 1. Вступ. Проблеми світоустрою після Першої світової війни.	15	2	2	11
Тема 2. Перегляд повоєнних договорів у 1920-х роках	15	2	2	11
Разом за кредит 1	**30**	**4**	**4**	**22**
Кредит 2. Країни Європи та Америки в міжвоєнний період.				
Тема 3. Головні тенденції розвитку демократичних країн Заходу в міжвоєнну добу (Велика Британія, Франція, США)	15	2	6	7
Тема 4. Особливості розвитку тоталітарних країн Європи в міжвоєнну добу (Німеччина, Італія, Іспанія)	15	2	6	7
Разом за кредит 2	**30**	**4**	**12**	**14**
Кредит 3. Країни Європи та Америки в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).				
Тема 5. Міжнародні відносини і зовнішня політика країн Європи та Америки в 30-ті рр. ХХ ст.	15	2	2	11
Тема 6. Країни Європи та Америки в добу Другої світової війни (1939-1945 рр.)	15	2	4	9

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
1	2	3	4	5
Разом за кредит 3	**30**	**4**	**6**	**20**
Кредит 4. Світ після Другої світової війни.				
Тема 7. Основні тенденції розвитку світу після Другої світової війни. Міжнародні відносини: від «холодної війни» до постбіполярної доби.	30	2	8	20
Разом за кредит 4	**30**	**2**	**8**	**20**
Кредит 5. Провідні країни Європи після 1945 року.				
Тема 8. Соціально-економічне та політичне становище првідних країн Європи в другій половині XX – на початку XXI ст. (Великобританія, Франція, Німеччина, Італія)	30	2	8	**20**
Разом за кредит 5	**30**	**2**	**8**	**20**
Кредит 6. Країни Північної Америки після 1945 року.				
Тема 9. Соціально-економічне та політичне становище країн Північної Америки в другій половині XX – на початку XXI ст. (США, Канада)	30	2	4	24
Разом за кредит 6	**30**	**2**	**4**	**24**
ЗА І СЕМЕСТР	**180**	**18**	**42**	**120**
ВСЬОГО ГОДИН	**180**	**18**	**42**	**120**

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин / 6 кредитів ECTS.

ІІІ. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Кредит 1. Світ після Першої світової війни.

Тема 1. Вступ. Проблеми світоустрою після Першої світової війни.

Курс «Новітньої історії країн Європи та Америки», його складові та проблеми періодизації. Історіографія та джерельна база курсу. Головні риси та основні тенденції розвитку світу в 1914-1939рр. Технічний прогрес та наукові відкриття. Монополії та світове господарство. Геополітична ситуація. Періодизація світової історії першої половини XX ст.

Паризька мирна конференція 1919-1920 рр. Наміри головних держав-переможниць на конференції. Версальський мирний договір з Німеччиною (28 червня 1919 р.), Сен-Жерменський мирний договір з Австрією (10 вересня 1919 р.), Нейїський мирний договір з Болгарією (27 листопада 1919 р.), Севрський мирний договір з Туреччиною (10 серпня 1920р.), Тріанонський мирний договір з Угорщиною (4 червня 1920 р.). Проблеми створення та діяльності Ліги націй.

Тема 2. Перегляд повоєнних договорів у 1920-х роках.

Вашингтонська конференція 1921-1922 рр. та завершення формування Версальсько-Вашингтонської системи. Договір п'яти держав 1923 р. Угоди Міжнародної конференції у Вашингтоні 1921-1922 рр. Лондонська конференція 1930 р. Вирішення репараційного питання та спроби перегляду повоєнних договорів в 20-х роках XX ст: план Дауєса. план Юнга. «Російський» та «німецький» чинники міжнародної політики. Договір у Рапалло (1922р.). Провідні постанови Генуезької, Гаазької, Лозаннської та Локарнської конференцій. Спроби створення системи колективної безпеки. Значення пакту Бріана-Келлога. Суспільно-політичні рухи між двома світовими війнами.

Кредит 2. Країни Європи та Америки в міжвоєнний період.

Тема 3. Головні тенденції розвитку демократичних країн Заходу в міжвоєнну добу (Велика Британія, Франція, США).

Соціально-економічний та політичний розвиток Великої Британії після Першої світової війни. Парламентські вибори 1918 р. Уряд Ллойд Джорджа та його політика. Економічна криза 1920-1921 рр. Внутрішня політика консервативних і лейбористських урядів Великобританії у 20-30 рр. Конфлікт у вугільній промисловості. Загальний страйк 1926 р. Криза 1929-1933 рр. «Національний уряд» Р. Макдональда. Перегрупування партійно-політичних сил.

Наслідки Першої світової війни для Франції. Уряд Ж. Клемансо. Парламентські вибори 1919 р. «Національний блок». Політична боротьба лівих і правих сил. Народний фронт: передумови виникнення, політична програма, історична практика.

Зміна статусу США після Першої світової війни. Соціально-економічний та політичний розвиток США в 1920-ті рр. «Просперіті» за президентів-республіканців У. Гардінга та К. Куліджа. США в період Великої депресії. «Новий курс» президента Ф. Рузвельта.

Тема 4. Особливості розвитку тоталітарних країн Європи в міжвоєнну добу (Німеччина, Італія, Іспанія).

Економічне та політичне становище Німеччини в повоєнний період. Листопадова революція 1918 р. Конституція Німеччини. Веймарська республіка. Тенденції політичного розвитку. Окупація Рура та її наслідки для Німеччини. Політична криза 1023 р., поразка лівих сил. «Пивний путч» фашистів у Мюнхені. Встановлення нацистської диктатури А. Гітлера.

Становище повоєнної Італії. Пакт умиротворення. «Похід на Рим», прихід фашистів до влади. Фашистська диктатура Б. Муссоліні. Фашизація країни, створення корпоративної системи. Політичний статус і роль

італійської монархії в 30-з рр. Наростання кризи фашистської держави у другй половині 30-х років.

Іспанія в 1918-1939 рр. Революція 1931 р.: причини, характер, періодизація. Політичні передумови створення Народного фронту. Уряд Народного фронту. Особливості республіканського уряду М. Асаньї 1931-1933 рр. Антиреспубліканський путч 1936 р. Громадянська війна 1936-1939 рр. Втручання іноземних держав у війну. Встановлення диктатури Ф. Франко.

Кредит 3. Країни Європи та Америки в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).

Тема 5. Міжнародні відносини і зовнішня політика країн Європи та Америки в 30-ті рр. XX ст.).

Зовнішньополітичні пріоритети провідних країн світу (США, Англії, Франції). Загострення англо-німецьких суперечностей. Відмова Німеччини від дотримання статей Версальського договору. Експансіоністські претензії Італії. Зовнішньополітичні пріоритети СРСР. Зростання агресивності Японії, вторгнення до Китаю. Підготування Німеччини до війни. Діяльність Ліги Націй в умовах наростання воєнної небезпеки. Напад Італії на Ефіопію. Вісь Берлін-Рим-Токіо. Політика «умиротворення» агресорів. Загарбання Німеччиною Австрії. Мюнхенська угода і загарбання Чехословаччини. Німецькі претензії до Литви і Польщі. Англо-франко-радянські переговори 1939 р. Радянсько-німецький пакт від 23 серпня 1939 р. і таємний додатковий протокол до нього. Вплив угоди на подальший розвиток перебіг подій у Європі.

Тема 6. Країни Європи та Америки в добу Другої світової війни (1939 – 1945 рр.)

Сучасний стан історіографії: причини, характер, періодизація. Початковий період війни (вересень 1939 – червень 1941 рр.). Напад Німеччини на Польщу. «Дивна війна» на Заході. Окупація Німеччиною Данії, Норвегії, Голландії, Бельгії, Люксембургу. Поразка Франції. Доля Західної країни, Західної Білорусії, Північної Буковини, Бессарабії, держав Прибалтики. Напад СРСР на Фінляндію. Повітряна війна над Англією. Боротьба за Атлантику. Фашистка агресія на Балканах. Воєнні дії у 1941 – 1942 рр. Створення антигітлерівської коаліції. Перебіг подій наприкінці 1942 – у 1943 рр.Тегеранська конференція. Окупаційний режим у поневолених країнах та рух Опору. Події останнього періоду війни (січень 1944 – вересень 1945 рр.) та перенесення воєнних дій у ЦСЄ. Завершення та підсумки війни.

Кредит 4. Світ після Другої світової війни.

Тема 7. Основні тенденції розвитку світу після Другої світової війни. Міжнародні відносини: від «холодної війни» до постбіполярної доби.

Зміни у світі внаслідок Другої світової війни. Мирні договори з колишніми союзниками Німеччини у війні. Формування військово-політичних блоків. Мирні договори з колишніми союзниками Німеччини. Створення ООН. Поляризація суспільно-політичних систем у післявоєнному світі. Розпад колоніальної системи та модернізація країн третього світу. Створення та діяльність Руху Неприєднання. Науково-технічний прогрес та постіндустріальне суспільство. Соціально–економічний та політичний розвиток країн Європи в другій половині XX – на початку XXI ст. План Маршалла та його роль у відбудові країн Західної Європи. Інтеграційні процеси в Європі наприкінці XX - початку XXI ст. Встановлення радянського домінування у країнах Центральної та Південно–Східної Європи. Криза тоталітарних режимів у ЦСЄ та демократичні революції 1989-1991рр.

Країни Європи та Америки в Початок та розгортання «холодної війни» (1940-1960 рр.). Рух за мир. Розпад колоніальних систем. Міжнародні

відносини у др. пол. 50-х – пер.пол. 70-х рр. Становлення та розвиток інтеграційних процесів в країнах Європи та Америки. Спроби роззброєння. Договір про заборону випробувань ядерної зброї. Передумови розрядки міжнародної напруженості. Радянсько-американські угоди. Нарада з питань безпеки і співробітництва в Європі. Радянсько-афганська війна. Поворот від розрядки до нового витка напруженості в міжнародних відносинах у др. пол. 70-х – пер. пол. 80-х рр. Кардинальні зміни в системі міжнародних відносин др. пол. 80-х – 1990-х рр. Нове політичне мислення. Американсько-радянські домовленості. Перехід від конфронтації до співробітництва. Кінець «холодної війни». Формування нового світого пост біполярного порядку на межі тисячоліть. Нова роль центрально-східноєвропейських держав на міжнародній арені. Поглиблення інтеграційних процесів та нова роль НАТО.

Глобалізація та її вплив на розвиток світу. Глобальні проблеми сучасного розвитку світу. Екологія сучасного світу. Демографічна проблема. Проблема нестачі енергії. Загроза ядерної війни та загострення регіональних конфліктів. Проблема міжнародного тероризму та боротьби з ним. Етнічні та релігійні конфлікти.

Кредит 5. Провідні країни Європи після 1945 року.

Тема 8. Соціально-економічне та політичне становище првідних країн Європи в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. (Великобританія, Франція, Німеччина, Італія)

Великобританія (середина 1940–х – 2012 рр.): проблеми внутрішньої та зовнішньої політики. Становище Великої Британії після Другої світової війни. Внутрішня і зовнішня політика лейбористських і консервативних урядів Великобританії в 40-70-х рр. Активізація профспілкового руху. Ольстерська криза. Ліквідація Британської імперії. «Атлантична солідарність». «Тетчеризм» та його результати. Соціальні реформи.

Фолклендська війна. «Третій шлях» Т. Блера. Сучасне становище у країні. Уряд Д. Кемерона. Прем'єрство Т. Мей.

Проблеми розвитку Франції в роки П’ятої республіки. Франції після визволення з-під німецької окупації. Посилення впливу лівих партій і профспілок. Демократичні перетворення. Четверта республіка. Загострення політичної боротьби. Становлення Пятої республіки. Ш. де Голь. Вихід Франції з НАТО. Розвиток відносин з СРСР. Травневі події 1968 р. Франція наприкінці XX – на початку XXI ст. Колоніальна політика в Індокитаї. Війна в Алжирі. Франція в 70-90-х роках: перзиденство Ж. Помпіду, В. Жіскар д' Естена, Ж. Ширака, Ф. Міттерана. Перегрупування політичних сил. Перебування при владі Н. Саркозі. Франція за соціаліста Ф. Олланда. Прихід до влади Е. Макрона.

Німеччина після Другої світової війни.Німеччина у 1945-1949 рр. Бізонія та Тризонія. Відродження діяльності політичних партій та профспілок. Реформи. Розкол Німеччини на ФРН і НДР. Західнонімецьке «економічне диво». Внутрішньополітична боротьба. Вступ ФРН до НАТО й утворення власних збройних сил. Уряди К. Аденауера та Л. Ерхарда. Політична боротьба в ФРН з питань внутрішньої та зовнішньої політики. Перебування при владі В. Брандта. Правоцентристська коаліція Г. Коля. Еволюція політичної доктрини ХДС. Об'єднання Німеччини. Здобутки і проблеми. Уряд Г. Шрьодера, його внутрішня та зовнішня політика. Становище ФРН за перебування при владі А. Меркель.

Соціально-економічне та політичне становище Італії (1945 початок XXI ст.). Проголошення республіки в Італії. Науково-технічна революція та італійське «економічне диво».Вступ Італії до ЄЕС. Утворення лівоцентристської коаліції. Становище Італії в 70-80-х рр. Ескалація політичного насильства й нестабільності. Політика «національної солідарності». Діяльність уряду Дж. Андреотті. Активізація боротьби з організованою злочинністю в 90-х роках. Криза ІСП. Утворення нових політичних сил. Рух «Вперд, Італіє!» і С. Берлусконі. Перебування при владі

Р. Проді. Реформування конституційної системи в країні. Участь в процесі європейської інтеграції. Соціально-економічний і політичний розвиток країни наприкінці XX – на початку XXI ст.

Кредит 6. Країни Північної Америки після 1945 року.

Тема 9. Соціально-економічне та політичне становище країн Північної Америки в другій половині XX – на початку XXI ст. (США, Канада).

США в 1946–2012 рр. Зміцнення міжнародного статусу США в 1945-1960-х рр. Початок НТР. «Справедливий курс» Г. Трумена. Профспілкове законодавство. Маккартизм і його провал. Посилення американо - радянських суперечностей. Внутрішня та зовнішня політика США у 60-70-х рр. «Ера демократів». Президент Дж. Кеннеді. Курс адміністрації Л. Джонсона. Масові рухи соціального протесту. Карибська криза. США у 80-90-х рр. XXст. Внутрішньополітичні та зовнішньополітичні настанови США після 11 вересня 2001р. США: економічне і геополітичне лідерство. США в 80-90 -х рр. Рейганівська модель державного управління. Економічна політика в період правління Дж. Буша і Б. Клінтона. Американсько - радянські зустрічі. Терористичний акт 11 вересня 2001 р. і його значення. Американо-російські відносини. Антитерористична операція в Афганістані, війна з Іраком. Президенство Б. Обами. Прихід до влади Д. Трампа.

Канада в другій половині XX – на початку XXI ст. Зміцнення економічних позицій Канади після Другої світової війни. Головні риси розвитку Канади другій половині XXст. Запровадження канадського громадянства. Вступ Канади до НАТО, участь у корейській війні. Вибори 1957 р.- перемога прогресивно- консервативної партії. Тенденції політичного розвитку в 60-х роках. Політика урядів П. Трюдо. Канадський варіант «держави добробуту». Спроби розв’язання національної проблеми. Проазка ліберальної партії на виборах 1979 р. Конституційна реформа 1982 р. Активізація антивоєнного руху і нове загострення національної проблеми.

Уряд Б. Малруні. Специфіка соціально-економічного розвитку Канади у 80-90-х роках. Структурна перебудова економіки на базі НТР. Референдум 1995 р. у Квебеці, його результати. Правління лібералів, їх успіхи. Канада 2000-х років: сучасне становище в країні.

IV. КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Вступ. Проблеми світоустрою після Першої світової війни.

Курс «Новітня історія країн Європи та Америки», його місце в історичній науці та міжпредметні зв'язки. Предмет «Новітньої історії країн Європи та Америки». Методи, що використовуються при вивченні курсу. Принципи історичної науки на які спираються при ознайомленні з предметом. Функціональна складова курсу.

Проблеми періодизації новітньої історії в науковій літературі. 1918 – 1945 рр. – І період новітньої історії. Друга половина 1940–х – до сучасного часу – ІІ період новітньої історії. Основні джерела та історіографія курсу. Джерельна база курсу. Радянська історіографія. Вітчизняна історіографія. Зарубіжна історіографія.

Основні тенденції соціально–економічного та політичного розвитку країн Європи та Америки в 1920–х – 1930–х роках. Соціальні революції. Теорія індустріального суспільства. Протистояння демократії і тоталітаризму.

Геополітичні зміни у світі внаслідок закінчення Першої світової війни. Активізація національно–визвольного руху. Крах Російської, Австро–Угорської, Німецької та Османської імперій. Зростання могутності США після війни. «14 пунктів» В. Вільсона. Послаблення позицій Англії та Франції внаслідок зростання впливу США і Японії. Утворення на європейських теренах нових національних держав.

Паризька мирна конференція 1919 р. Позиції держав–переможниць на конференції. Протиріччя серед основних учасників переговорів. Пропозиції Франції та опір ним з боку Англії та США. Опір Великобританії і Франції бажанням США. Принцип «європейської рівноваги».Українське та російське питання на конференції. Доля західноукраїнських земель. Версальський мирний договір, його умови. Воєнні статті договору. Територіальні зміни Німеччини. Розподіл африканських володінь Німеччини. Рейнська демілітаризована зона. Питання про виплату репарацій.

Мирні договори із союзниками Німеччини по Першій світовій війні: Австрією, Болгарією, Угорщиною, Туреччиною. Територіальні зміни за Сен–Жерменським, Нейїським, Тріанонським, Севрським договорами. Територіальні придбання Італії, Бельгії та Данії. Ставлення до договорів у країнах Європи. Міжнародна організація – Ліга Націй, її роль у повоєнному світі. Статут та структура Ліги Націй. Позиція США відносно Ліги Націй.

Тема 2. Перегляд повоєнних договорів у 1920-х роках.

Причини скликання Вашингтонської конференції 1921 —1922 рр. Договір 4–х держав про недоторканість тихоокеанських острівних володінь США, Англії, Франції, Японії. Договір 5–ти держав про скорочення водотоннажності морських озброєнь (тільки лінкорів) у співвідношенні 5: 5: 3: 1,75: 1,75 зазначених держав. Договір 9–ти держав проголошував повагу до суверенітету, територіальної цілісності Китаю та дотримання принципу «рівних можливостей» для всіх націй через «відкриті двері»у Китаї. Зростання впливу США в міжнародних відносинах і в Азійсько–Тихоокеанському регіоні. Версальсько-Вашингтонська система, її позитиви та слабкі сторони.

Спроби ревізії Версальсько–Вашингтонських угод у 1920-х роках. Генуезька конференція 1922 р. з питань економічного відродження Центральної та Східної Європи. «Російське питання» на конференції. Радянсько–німецькі відносини в 1920-х рр. Договір у Рапалло про взаємну відмову від відшкодування воєнних збитків, відновлення дипломатичних відносин, найбільше сприяння в торгівлі між Росією та Німеччиною. Гаазька фінансово–економічна конференція 1922 р. Лозаннська конференція 1922—1923 рр. з розгляду питань про режим чорноморських проток.Перегляд умов Севрського договору з Туреччиною. Рурський конфлікт. Лондонська міжнародна конференція 1924 р. План Дауеса. Локарнська конференція 1925 р., що встановила нову систему європейської безпеки. Рейнський гарантійний пакт. Женевська конвенція Вступ Німеччини до Ліги Націй. Радянсько-

англійський дипломатичний конфлікт 1927 р. План Юнга. Пакт Бріана — Келлога.

Тема 3. Головні тенденції розвитку демократичних країн Заходу в міжвоєнну добу (Велика Британія, Франція, США)

Становище Великої Британії після Першої світової війни. Втрата колишньої могутності. Політико–партійна система країни. Форма державного правління. Парламентські вибори 1918 року. Політика кабінету Д. Ллойд–Джорджа. Реформи. Події 1919 –1921 рр. навколо Ірландії. Розпад коаліції лібералів і консерваторів. «Ультиматум Керзона». Перший лейбористський уряд. Загальний страйк шахтарів 1926 року. Закон «Про промислові конфлікти і тред–юніони». Імперська конференція 1926 р. Створення Британської співдружності націй. Розрив дипломатичних відносин з СРСР.

Програма виходу з кризи «Лейборизм і нація». Другий лейбористський уряд Р. Макдональда. Коаліційний уряд. Великобританія в умовах економічної кризи. Весмінстерський статут.Закон «Про підбурювання до страйку» 1934 р.». Плебісцит 1935 року. Урядування С. Болдуіна. Династична криза 1936 – 1937 рр. Георг VI на троні. Н. Чемберлен при владі. 1938 р. – визнання Ірландської республіки. 1940р. – прем'єр–міністром Великобританії призначено В. Черчілля.

Наслідки Першої світової війни для Франції. Форма державного правління III Республіки. Політичні партії і рухи. Праві партії. Ліві та центристські партії. Праві та центристські партії. Праві партії. Перші парламентські вибори (листопад 1919 р.). Уряд Ж. Клемансо. Демонстрації солідарності трудящих. «Національний блок». Глава уряду соціаліст О. Мільєран. Страйк залізничників. Французька Комуністична партія. Воєнний союз із Польщею. Конференція у Спа. Бріан та Пуанкаре при владі. Франція і Бельгія вводять війська в Рурську область у 1923 р. Вивід військ з Рурської області. Високі темпи економічного зростання. Травень 1924 р. – перемога на

парламентських виборах коаліції «Лівий блок». Визнання СРСР урядом Е. Ерріо.

Франція під час економічної кризи. Парламентські вибори 1929 року. Французький фашизм. Фашистські ліги. Спроба фашистського перевороту в Парижі. Л. Блюм і М. Торез у 1934 р. підписують Пакт про єдність дій у боротьбі проти фашизму і війни. Зростання антифашистського руху. Причини утворення Народного фронту та етапи становлення. Вибори 1936 року. Уряд Народного фронту Франції. Заходи уряду Народного фронту. Криза Народного фронту. Закриття франко–іспанського кордону в 1938 р. Уряд Даладьє став на шлях умиротворення Німеччини. Підписання Мюнхенської угоди. Будівництво оборонної лінії Мажино. Франко–німецька декларація 1938 року. Франко–англо–радянські переговори 1939 р.

Посилення політичного впливу США в повоєнному світі. Перетворення з боржника на кредитора. Дипломатична поразка В. Вільсона на Паризькій мирній конференції. Ганкстерські війни. Мафія. Нетривала економічна криза. Перемога на президентських виборах 1920 р. У. Гардінга. Президентство К. Куліджа: курс на розвиток підприємництва та проти державного регулювання соціально–економічних відносин. Ера «процвітання». Розвиток новітніх галузей промисловості. Бурхливе зростання автомобільної промисловості.Збільшення національного доходу США. Фінансова олігархія. «Сухий закон». Негритянське питання.

Період «великої депресії». Підвищення курсу акцій на Нью–Йоркській фондовій біржі. Крах ринку цінних паперів. Криза перевиробництва. Президентство республіканця Г. Гувера. Збільшення кількості безробітних. «Голодні походи» на Вашингтон. Прихід до влади в 1933 році Ф. Рузвельта. Економічна теорія Кейнса. Етапи «нового курсу». Реформування фінансової системи. Скасування «сухого закону». Закон про відновлення національної економіки. Закон «Про оздоровлення національної економіки». «Кодекси чесної конкуренції». Допомога безробітним. Громадські роботи. Регулювання сільського господарства. Закон Вагнера. Закон «Про допомогу

фермерам». Реформи соціальної сфери. Реформа системи оподаткування. Наслідки «нового курсу».

Встановлення дипломатичних відносин між США та СРСР. Експансіоністські кроки зовнішньої політики США. Вкладання капіталів в економіку країн Латинської Америки. Закон про нейтралітет.

Тема 4. Особливості розвитку тоталітарних країн Європи в міжвоєнну добу (Німеччина, Італія, Іспанія)

Наслідки Першої світової війни для Німеччини. Проблема репарацій. Повстання моряків і солдат у Кілі в 1918 р. Створення робітничих і солдітських рад. Збройне повстання в Берліні. Створення Ради народних уповноважених. Ф. Еберт при владі. Крах монархії та проголошення республіки. Перший загальнонімецький з'їзд рад. Веймарська конституція. Результати і наслідки революції. Німецька робітнича партія.

А. Гітлер. Націонал–соціалістична робітнича партія Німеччини (НСДАП). Ідеологія партії.Важке економічне становище Німеччини. «Пивний путч». Книга «Майн кампф». Консолідація націонал–соціалістів. Програш нацистами виборів до рейхстагу в 1928 р. Фельдмаршал Гінденбург – президент республіки. Криза 1929–1933 рр. в Німеччині. Фашистська конференція в Гарцбурзі. Розпад великої коаліції за участю соціал–демократів. Вибори до рейхстагу 1932 р. Закрита конференція в Дюссельдорфі.

1933 рік – А. Гітлера призначено рейхсканцлером. Підпал рейхстагу. Становлення фашистської диктатури. Заборона КПН, СДПН та вільних профспілок. Лейпцизький судовий процес. Утворення воєнізованих загонів СА та СС. Економічна політика нацистів. Система «фюрерства». Закон про національну працю. Значне збільшення військових витрат в країні: програма мілітаризації економіки. Масові репресії. Закон про захист німецького народного господарства. Створення міністерства пропаганди. Ідеологічна обробка населення. Антисемітська політика нацистів.

Балансування між Заходом і Сходом у зовнішній політиці. Російсько–німецькі відносини. Франко–німецьке протистояння. Зміна зовнішньополітичного курсу в бік підготовки війни за світове панування. Вихід Німеччини з Ліги Націй. Денонсація Рейнського пакту.Підписання в 1936 році Антикомінтернівського пакту, до якого в 1937 р. приєдналась Італія. Насильницьке приєднання Австрії. Мюнхенська угода.

Становище Італії пcля Першої світової війни. Післявоєнний спад виробництва. Банкрутство дрібних і середніх підприємств. Втрата популярності традиційних партій. Перші повоєнні вибори в парламент. Активізація робітничого і селянського руху в країні. 1919 – перші виступи фашистів. «Союз боротьби». Створення Італійської Комуністичної партії. Зростання фашистського руху. Перетворення фашистського руху на Національну фашистську партію. Соціальна база фашизму. Промова Муссоліні в Неаполі (жовтень 1922 р.). План захоплення влади. «Похід на Рим». План створення «Великої Італії». Мандат на створення уряду. Етапи фашизації Італії.

Консолідація фашистського режиму та оформлення тоталітарної диктатури. Дипломатичні відносини з СРСР. Антирадянський курс. Авентинський блок. «Велика фашистська рада». Чистка державного апарату. Надзвичайні закони. «Хартія праці» від 1927 р. Корпоративний принцип структури побудови італійського суспільства. Закон про парламентські вибори. Латеранська угода. Політика автаркії. Створення в 1939 р. «Палати фаші і корпорацій». Загарбання Італією Ефіопії. Вихід Італії з Ліги Націй. Приєднання до Антикомінтернівського пакту. Загарбання Албанії. Укладення «Сталевого пакту» з Німеччиною. Вступ Італії в Другу світову війну на боці Німеччини.

Іспанія після Першої світової війни. Конституційна монархія. Республіканські партії за республіканську форму правління. Державний переворот 1923 р. Військовий уряд М. Прімо де Рівери (хунта). Військово–монархічна диктатура. Розпуск кортесів (парламенту) та призупинення дії

конституції. Фашистська партія «Патріотичний союз». Суперечки Патріотичного і Республіканського союзів. Крах диктатури Прімо де Рівери. Революція 1931 року. Втеча короля Альфонса ХУІІІ за кордон. Тимчасовий уряд на чолі із А. Саморо. Автономія Каталонії. Іспанська фаланга. Діяльність уряду М. Асаньї та його реформи. Національне питання. Активізація фашистських організацій. «Чорне дворіччя». Розпуск кортесів у 1936 році та нові вибори.

Уряд Народного фронту. Програма Народного фронту. Заколот у Марокко. Громадянська війна 1936 – 1939 рр. Загальний страйк у Мадриді. Придушення заколоту в Барселоні та Мадриді. Переворот генерала Ф. Франко. Італо–німецька інтервенція. Інтернаціональні бригади. Позиція СРСР щодо війни в Іспанії. Внутрішні та зовнішні чинники поразки республіканців. Вхід франкістських військ до Мадрида. Визнання Англією і Францією уряду Франко. Встановлення авторитарного режиму Франко.

Тема 5. Міжнародні відносини і зовнішня політика країн Європи та Америки в 30-ті рр. ХХ ст.

Зовнішня політика Великої Британії в 1920–х рр. Зовнішньополітичні приорітети Франції 20–х рр. Особливості зовнішньої политики Німеччини 1920–х років. Італія в міжнародних відносинах 1920–х рр. Міжнародні відносини та зовнішня політика Іспанії 20–х рр.

Світова економічна криза 1929 – 1933 рр. та її вплив на міжнародні відносини. Меморандум Танаки. Агресивний зовнішньополітичний курс Японії. Завоювання Північно–Східного Китаю. Вихід Японії з Ліги Націй.Виникнення держави Маньчжоу–Го. Японська агресія в 1937—1938 рр. Конфлікти на озері Хасан і річці Халхін–Гол.

Напрями зовнішньої політики США. США в міжнародних відносинах 1930–х рр. Політика США в країнах Латинської Америки. Визнання СРСР. «Ізоляціонізм».

Політика «умиротворення» агресора. Відхилення радянських пропозиціій по створенню системи колективної безпеки. Франко–радянський та радянсько–чехословацький договори. Балканська Антанта. Англо–німецька морська угода (1935 р.). Ліга Націй у міжнародних відносинах 1930– х рр. Мюнхенська угода 1938 р. і окупація Чехословаччини. Ескалація фашистської агресії в Європі. Англо–франко–радянські переговори 1939 р. у Москві.

Італо–ефіопська війна 1935—1936 рр. Договір Італії з Албанією від 1936 р. Зближення із Німеччиною. Інтервенція Італії та Німеччини у громадянську війну в Іспанії. Виникнення агресивної «осі» Берлін—Рим—Токіо. Антикомінтернівський пакт 1936 р. Сталевий пакт 1939 р. Аншлюс Австрії (1938 р.).

Агресивна політика Німеччини після приходу до влади Гітлера. Зовнішньополітична ідеологія націонал-соціалізму. Відмова від статей Версальського договору. Англо–німецька військово–морська угода. Ремілітаризація Рейнської зони. Радянсько–німецькі відносини. Пакт Молотова — Ріббентропа.

Тема 6. Країни Європи та Америки в добу Другої світової війни (1939 – 1945 рр.)

Причини, характер та періодизація Другої світової війни. Напад Німеччини на Польщу 1 вересня 1939 року. Оголошення Великою Британією і Францією війни Німеччині. «Дивна війна». Договір «Про дружбу і кордон» між СРСР і Німеччиною. Події в Східній Європі. Радянсько-фінська війна 1939—1940 рр. Перебіг подій на Західному фронті у 1939—1940 рр. Капітуляція Данії і Норвегії. Напад Німеччини на Бельгію, Голландію, Люксембург. Капітуляція Франції. План «Морський лев». Прийняття в США закону про ленд–ліз. Вступ Угорщини, Румунії та Болгарії до Троїстого пакту. Напад Німеччини на Югославію. Агресія Німеччини та Італії проти Греції. Воєнні дії у Східній та Північній Африці.

Напад Німеччини на СРСР 22 червня 1941 року. . Битва під Москвою. Напад на американську базу Перл–Харбор та вступ США у війну. Окупація Японією країн Південно–Східної Азії. Формування антигітлерівської коаліції. «Атлантична Хартія». Московська конференція СРСР, Англії і США 1941 р. Поширення на СРСР дії закону про ленд–ліз. Декларація Об'єднаних Націй 1 січня 1942 р. Проблема «другого фронту.

Докорінний перелом у війні (червень 1942 р. — грудень 1943 р.). Хід бойвих дій на Тихому океані у травні 1942 — лютому 1943 р. Сталінградська і Курська битви на Східному фронті. Воєнні дії в Північній Африці, битва під Ель–Аламейном. Сицилійська операція. Оголошення Італією війни Німеччині. Тегеранська конференція 1943 р.

Гітлерівський «новий порядок» у Європі. Окупаційна політика Німеччини в різних країнах. Рух Опору на окупованих територіях.Антифашистські повстання. Внутрішнє становище воюючих країн під час війни. Мілітаризація економіки.

Радянський контрнаступ на Східному фронті у 1944 р. «Визвольна місія» Червоної Армії в Східній Європі. Варшавське повстання. Відкриття другого фронту в Європі. Визволення Франції і Бельгії. Битва в Арденнах. Вісло–Одерська операція. Визволення країн Східної і Південно-Східної Європи. Капітуляція Італії. Берлінська операція. Антифашистське повстання в Празі. Капітуляція Німеччини.

Конференція в Сан–Франциско 1945 р. Створення ООН. Ялтинська і Потсдамська конференції 1945 р. Атомні бомбардування США Хіросіми і Нагасакі. Розгром Квантунської армії у Північно–Східному Китаї та Монголії. Капітуляція Японії. Підсумки Другої світової війни.

Тема 7. Основні тенденції розвитку світу після Другої світової війни. Міжнародні відносини: від «холодної війни» до постбіполярної доби

Світ по закінченню Другої світової війни. Поява двох наддержав. Створення ООН. Головні органи ООН. Генеральна Асамблея. Міжнародний суд. Рада Безпеки. Секретаріат та ін. Паризька мирна конференція. Мирні договори з колишніми європейськими союзниками Німеччини: Італією, Румунією, Угорщиною, Болгарією та Фінляндією. Мирна угода з Японією.Територіальні зміни. Нюрнбергський та Токійський судові процеси. Військово–політичні блоки (НАТО; ОВД) та біполярність світу.

Розгортання національно–визвольного руху в країнах Азії та Африки та ліквідація колоніалізму. Етапи деколонізації. Рік Африки. Держави, що розвиваються, в міжнародних відносинах. Рух «неприєднання». Регіональні організації країн «третього світу». Початок і прискорення науково–технічної революції. Економічні перетворення. Державне регулювання економіки. Постіндустріальне суспільство.

Соціально–економічний та політичний розвиток країн Європи та Америки в другій половині ХХ ст. Завдання плану Маршалла. Умови прийняття. Демократизація західного суспільства. Причини економічного підйому країн Заходу 1950–1960–х рр. Технології масового виробництва. Новітні галузі виробництва. Розвиток сфери послуг. «Держава процвітання». Світова економічна криза 1974–1975 рр. Економічне піднесення 1980–1990–х рр. Збільшення темпів приросту населення. Підвищення кваліфікованості праці. Демографічна ситуація. Зменшення еміграції з Європи. Урабанізація. Зміни в соціальній структурі населення. Розвиток ліберальної демократії в др. пол. ХХ ст. Розширення функцій держави. Політичні партії та рухи.

Інтеграційні процеси другої половини ХХ ст. в Європі. Ідея єдиної Європи. Ініціатива Р. Шумана. Європейське економічне співтовариство. Римський договір 1957 року.Маастріхтські угоди 1992 року. Європейсський Союз (ЄС). Європейська Рада. Рада Європейського Союзу. Європейська комісія. Розширення ЄС на Схід.

Режими «народної демократії» в країнах Східної Європи. Приход до влади комуністичних партій. Побудова основ соціалізму.Планово-

бюрократична економіка. Форсування індустріалізації. Рада економічної взаємодопомоги. Організація Варшавського договору. Наростання внутрішньої нестабільності. Криза тоталітарних режимів в країнах регіону. Демократичні та антитоталітарні революції кінці 1980–початку 1990–х років. Трансформація комуністичної системи в країнах ЦСЄ. Становлення демократичних держав з ринковою економікою.

Причини, початок та періодизація «холодної війни». Фултонська промова В. Черчілля. «Залізна завіса». Доктрина Трумена. План Маршалла. Створення військово–політичних блоків. Корейська війна 1950–1953 років. Напад ваійськ КНДР на Республіку Корея. Резолюція Ради Безпеки ООН. Друга берлінська криза 1961 року. Укладення чотирьохсторонньої угоди по Західному Берліну. Подолання Карибської кризи. Розміщення ядерних ракет середнього радіуса дії. Світ на грані третьої світової війни. В'єтнамська війна. Короткочасний період розрядки.Досягнення парітету.

Новий виток міжнародної напруженості. Рух за мир. Нарада з питань безпеки і співробітництва в Європі. Заключний акт 1975 року. Війна в Афганістані. Негативне ставлення до війни за кордоном і в самому радянському суспільстві. Кроки по виходу із афганського конфлікту. Нове політичне мислення. Стокгольмська конференція щодо заходів закріплення довіри та безпеки в Європі. Женевська радянсько–американська зустріч на вищому рівні між Р. Рейганом і М. Горбачовим. Зустріч у Рейк'явіку. Увага ООН до Женевських угод 1988 року.

Кінець «холодної війни». Розпад ОВД. Трансформація НАТО. Хартія для нової Європи. Нова роль країн Центральної і Східної Європи після демократичних революцій 1989–1990 рокув. Програма «Партнерство заради миру». Регіональні конфлікти початку XXI ст. Основні ознаки постбіполярного світоустрою.

Глобалізація сучасного світу. Існування проблем планетарного порядку. Протиріччя між діяльністю людини і природним середовищем. Парниковий ефект. Проблема виснаження ресурсів. Забруднення світового

океану. Знищення лісових насаджень. Забруднення питної води. Техногенні катастрофи. Кліматичні зміни. Викид отруйних речовин в атмосферу.

Расистські настрої, навіть у демократичних країнах. Етнічно–сепаратистські рухи. Релігія в постіндустріальному світі. Сучасні етносоціальні процеси. Геноцид людей за релігійними та етнічними ознаками. Зіткнення прихильників різних конфесій. Проблеми гуманізації духовної сфери.

Нерівновага між високими темпами народжуваності та зниження м смертності. Перенаселення деяких країн. Демографічний вибух. Масова міграція із слаборозвинутих країн до високорозвинутих. Проблема «омролодження» населення в країнах «третього світу» і старіння населення в розвинених країнах. Забезпечення зайнятості працездатними людьми. Збільшення людей пенсійного віку.

Виникнення збройних конфліктів і війн у сучасному світі. Проблема міжнародного тероризму. Проблема неконтрольованого розповсюдження ядерної зброї. Боротьба за сфери впливу. Можливість переростання локальних збройних конфліктів у світову війну.

Тема 8. Соціально-економічне та політичне становище провідних країн Європи в другій половині XX – на початку XXI ст. (Великобританія, Франція, Німеччина, Італія)

Велика Британія після Другої світової війни. Розпад Британської колоніальної імперії. Перші повоєнні вибори 1945 року. Клімент Еттлі. Лейбористи та націоналізація промислової інфраструктури. Соціальні реформи. «Держава загального добробуту». «Атлантична солідарність».Членство в НАТО. Розпад Британської колоніальної імперії.

Консерватори при владі (1951 — 1964 рр.). Урядування В. Черчилля, Е. Ідена, Г. Макміллана, А. Дугласа–Хьюма. Єлизавета ІІ – нова королева Великобританії. Політика лейбористського уряду Г. Вільсона. Активізація профспілкового руху. Студентський і антивоєнний рух у Великій Британії.

Витоки та спроби вирішення Ольстерської проблеми. Британська колоніальна імперія на африканському континенті. «Особливі відносини» зі США. Політика «європейської орієнтації» другої половини 1960–х років. «Спільний ринок».

Політика консервативного уряду Е. Хіта. Закон про відносини в промисловості. Страйковий рух. Проблема Ольстеру: новий виток напруги. Вступ Великої Британії до ЄЕС. Лейбористські уряди 1974—1979 рр. Прихід до влади М. Тетчер. Політика «тетчеризму» та її наслідки. Зовнішня політика М. Тетчер. Конституційні реформи початку 1980–х років. Страйк шахтарів 1984 –1985 років. Дж. Мейджор і політика «здорового консерватизму». Економічне становище В. Британії. Поразка консервативної партії на виборах 1997 р. «Третій шлях» Т. Блера. Чергові спроби вирішення проблеми Ольстеру. Сучасне становище Великобританії. Уряд Д. Кемерона.

Становище Франції в повоєнний період. Встановлення Тимчасового режиму (1944—1946 рр.). Політичні партії та рухи. Посилення впливу лівих партій і профспілок. Уряд Ш. де Голля. Націоналізація частини банків і промисловості. Проект нової конституції. Четверта республіка. Політична боротьба в країні. Франція і план Маршалла. Франко–американські відносини. Колоніальна політика. Війна в Індокитаї. Початок війни в Алжирі. Франція та інтеграційні процеси в Європі.

Причини падіння Четвертої республіки. П’ята республіка (1958 – 1969 рр.). Повернення Ш. де Голля до влади. Підготовка та прийняття Конституції. Внутрішня політика голлізму. Економічний розвиток Франції. Посилення державного регулювання. Еволюція провідних політичних рухів. «Повернення величі Франції», як основа зовнішньополітичного курсу де Голля. «Червоний травень» 1968 р. Відставка Ш. де Голля. Вихід Франції з НАТО. Франко–радянські відносини. Надання незалежності Алжиру.

Президентство Ж. Помпіду. В. Жіскар д’Естена при владі. Вплив світової економічної кризи на зміну внутрішньої політики Франції. Ж. Ширак. Спільна програма дій лівих сил та перемога лівої коаліції. «Епоха Ф.

Міттерана». Парламентські вибори 1986 року. Уряд Ж. Ширака. Соціальний консерватизм. Криза традиційних партій. Вибори президента Франції 1995 р. Політичне спрямування Ж. Ширака. Оновлення соціалістичної партії за Л. Жоспена. Парламентські вибори 1997 р. 28 квітня 2002 року – чергові вибори президента Франції та перемога Ж. Ширака. Економічне і політичне становище Франції під час перебування при владі Н. Саркозі. Ф. Олланд – новий президент з 2012 року.

Німеччина в період 1945—1949 років. Окупаційна політика. Спроби вирішення «німецького питання». Бізонія (1946 р.). Тризонія(1948 р). Радянська зона окупації. Відродження діяльності політичних партій і профспілок. Поширення на Західну Німеччину плану Маршалла. Проведення реформ у Західній та Східній Німеччині. Берлінська криза 1948—1949 рр. Розкол Німеччини, утворення двох німецьких держав – ФРН і НДР. Канцлерство у ФРН К. Аденауера. План СРСР про об'єднання Нмеччини від 1952 року. «Німецьке економічне диво».Народне повстання у НДР (червень 1953 року). Вступ ФРН до НАТО, утворення власних збройних сил. Вступ ФРН до ЄЕС (1957 р.). Вступ НДР до РЕВ та ОВД.Спорудження муру навколо Західного Берліну.

Відставка Аденауера. Уряд Л. Ерхарда при владі. Зовнішньополітична ситуація та «доктрина Хальштейна». Політика «великої коаліції». Вихід з економічної кризи. Соціально–політична напруженість в країні в другій половині 1960–х років. Утворення уряду «малої коаліції» на виборах 1969 р.

Канцлер В. Брандт і соціальна політика «держави загального добробуту». «Нова східна політика» ФРН. Перебування при владі Г. Шмідта. Криза 1974 р. Крах соціалізму в НДР, демократична революція 1989 р. Правоцентристська коаліція Г. Коля. Еволюція політичної доктрини ХДС. Процес об’єднання Німеччини, його чинники. Соціально-економічне становище країни після об’єднання. Проблеми інтеграції східних земель. Зміни у розстановці політичних сил. Уряд Г. Шрьодера. Німеччина на сучасному етапі. Лідер ХДС/ХСС А. Меркель при владі.

Італія після Другої світової війни.Дефашизація Італії. Коаліція «національної єдності». Повалення монархії. Проголошення республіки. Установчі збори. Прийняття конституції 1947 року. Посилення політичної боротьби в країні. А. де Гаспері. Причини і передумови «італійського економічного дива». Політичні партії у пошуках нової стратегії. Участь Італії у плані Маршалла і НАТО. Італія спвзасновниця європейської інтеграції.

Соціально–економічний розвиток Італії. Вступ Італії до ЄЕС. Криза політики «центру». Утворення лівоцентристської коаліції. А. Моро в 60-х роках. «Статут прав трудящих». Контакти Італії з країнами Східної Європи та СРСР. Економічне і політичне становище Італії в 1970—80-х роках. Економічна криза 1974 – 1975 рр. Посилення позицій ІКП. Політика «національної солідарності». Діяльність уряду Дж. Андреотті. Італійський неоконсерватизм. Уряд Б.Краксі і проблема корупції. Боротьба з організованою злочинністю. Референдум 1993 року. Криза та трансформація традиційних партій. Нові політичні об'єднання. Рух «Вперед, Італіє!» і С. Берлусконі. Уряд Р. Проді. Конституційна система Італі, реформи. Друга республіка. Соціально-економічний розвиток у 1990–х роках. С. Берлусконі знову при владі (2001 р.). Сучасна Італія. М. Монті.

Тема 9. Соціально-економічне та політичне становище провідних країн Європи в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. (США, Канада)

Позиції США після Другої світової війни. Соціально–економічний та політичний розвиток. Проблеми реконверсії. «Справедливий курс» Г. Трумена. Профспілкове законодавство. Закон Тафта–Хартлі. Політика «маккартизму». Президентство Д. Ейзенхауера. Посилення американо-радянських суперечностей. Стратегія «стримування комунізму». Політика США на Далекому Сході. Близькосхідна політика США.

Президент Дж. Кеннеді. Політика «нових рубежів». Курс адміністрації Л. Джонсона. Масові рухи за громадянські права. Афроамериканські виступи. М. Л. Кінг. Молодіжний рух 1960–х років. Доктрина «гнучкого

реагування». Карибська криза 1962 року та її подолання. Потепління в американо-радянських відносинах. Війна в Індокитаї.

США в 1970—90–х роках. Американо–радянські угоди 1972—1974 рр. Особливості кризи 1973–1975 рр. Р. Ніксон та «Уотергейтський скандал». Вплив науково-технічної революції на подальший розвиток США. Соціально–економічна політика Дж. Форда та Дж. Картера. Р. Рейган при владі. «Рейганоміка». «Іран–контрас». Поворот у відносинах США з КНР. Припинення війни у В'єтнамі. Політика США на Близькому Сході. Кемпдевідські угоди. Американо–радянські непорозуміння першої половини 1980–х років. СОІ. Значення Американо–радянських зустрічей найвищого рівня у 1985—1991 рр. Участь в миротворчих місіях ООН і НАТО. Президентство Дж. Буша і Б. Клінтона.Зовнішньополітичні акції в роки президентства Б. Клінтона. Політичний процеси в США в 1990–х роках. Аграрна політика. Вибори 2000 р. і перемога республіканської партії на чолі з Дж. Бушем–молодшим. Терористичний акт 11 вересня 2001 р. Зміна зовнішньополітичної стратегії. США на сучасному етапі розвитку. Перебування при владі Б. Обами.

Стабілізація становища в Канаді після Другої світової війни. Політика ліберальних урядів Л. Маккензі Кінга і Л. Сен–Лорана. Канадське громадянство. Етнополітичні проблеми. Послаблення зв'язків з Великою Британією. Курс на військово–політичну та економічну інтеграцію зі США. Вступ Канади до НАТО. Перемога на виборах 1957 р. Прогресивно–консервативної партії.

Концепція «справедливого суспільства» — канадський варіант «держави добробуту». Політика урядів П. Трюдо (1968—1979 рр.) щодо стимулювання економічного розвитку відсталих регіонів. Національна проблема. Закон «Про офіційні мови». Криза 1970 р. в Квебеці. Поразка ліберальної партії на виборах 1979 р. Коаліційний уряд Д. Кларка Повернення до влади П. Трюдо. Конституційна реформа 1982 р. Розширення

повноважень провінцій. Канадо–американські відносини. Участь у процесі «розрядки. Антивоєнний рух і нове загострення національної проблеми.

Прихід до влади прогресивно-консервативної партії. Уряд Б. Малруні. Особливості соціально–економічного розвитку Канади у 1980—90–х роках. Північноамериканська інтеграція. НАФТА (США, Канада, Мексика). Криза канадського федералізму. Конституційні поправки щодо децентралізації канадської федерації. Правління ліберальної партії. Уряд Ж. Кретьєна (1993—2003 рр.). Структурна перебудова економіки на базі НТР. Референдум 1995 р. у Квебеці. Успіхи правління лібералів. Зовнішня політика Канади на сучасному етапі. Українці в Канаді.

V. ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Паризька мирна конференція 1919-1920 рр. та облаштування повоєнного світу.	2
2	Вашингтонська конференція 1921-1922 рр. та спроби перегляду повоєнних угод.	2
3	Велика Британія у міжвоєнний період.	2
4	Утворення та діяльність Народного фронту Франції.	2
5	«Новий курс» президента Ф. Рузвельта в США.	2
6	Німеччина під владою націонал-соціалістів.	2
7	Фашистська диктатура Б. Муссоліні в Італії.	2
8	Громадянська війна в Іспанії (1936 - 1939 рр.).	2
9	Основні тенденції міжнародних відносин в 1930-х рр.	2
10	Друга світова війна (1939-1945 рр.).	4
11	Світ після Другої світової війни.	2
12	Інтеграційні процеси в Європі	2
13	Міжнародні відносини другої половини XX – початку XXI ст.	2
14	Глобальні проблеми сучасного розвитку світу	2
13	Великобританія після 1945 року.	2
14	Внутрішня та зовнішня політика Франції з 1945 до 2012 рр.	2
15	Проблеми розвитку Німеччини: до і після об'єднання.	2
16	Італія після Другої світової війни.	2
17	США від 1945 р. до наших днів.	2
18	Суспільно-політичний розвиток Канади на сучасному етапі.	2
	Разом І семестр:	**42**
	Всього за рік:	**42**

Семінарське заняття № 1

Вступ. Паризька мирна конференція 1919-1920 рр. та облаштування повоєнного світу

План

1. Курс «Новітня історія Європи та Америки», його складові. Історіографія та джерельна база курсу.

2. Проблеми періодизації новітнього часу в історії. Періодизація історичного розвитку світу в 1914 – 1945 рр.

3. Суспільно–політичні рухи у країнах Європи та Америки першої половини XX ст.

4. Підсумки на наслідки Першої світової війни. Паризька мирна конференція 1919-1920 рр.

5. Версальська система договорів устрою післявоєнного світу.

6. Створення Ліги Націй. Мандатна система.

Література:

1. Всесвітня історія XXст. / Під ред.. Даниленко В.П., Панченка П.І.- К., 1999.

2. Газін В. П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки. 1918-1945: Підручник для студентів ВНЗ.- К., 2003.

3. Документальні матеріали зі всесвітньої історії: Практикум для студентів.- Ніжин, 2000.

4. Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917-1945).- М. 1996.

5. Жан-Батіст Дюрозель. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. - К., 1995.

6. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945). Навчальний посібник.- К., 2001.

7. Илюхина Р.М. Лига Наций 1919-1934. – М., 1972.

8. Корнієнко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945рр.).- Тернопіль, 2003.

9. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008.

10. Мир между войнами. Избранные документы по истории международных отношений 10-х – 40-х гг.- М. 1996.

11. Морозов Г. Лига Наций – взгляд через полвека. // Вопросы истории.- 1992.- №2-9. Нариси з історії (1901-1945) ХХ століття: Історія, економіка, політика, ідеологія. Книга 1. За редакцією А.Ф. Трубайчука. - К., 1998.

12. Полянський П. Всесвітня історія. 1914–1939 рр. – К., 2002.

13. Сич О.І. Історія західного суспільства в міжвоєнний період (1919–1939): Навч. посібн. – Чернівці: Наші книги. – 2008.

14. Черевко О. Проблеми періодизації всесвітньої історії: новітня історія // Історія України. – 2005. - № 8 (408).

Семінарське заняття № 2

Вашингтонська конференція 1921–1922 рр. та спроби перегляду повоєнних угод

План

1. Основні угоди Вашингтонської конференції 1921 – 1922 рр.

2. Пошук шляхів подальшого упорядкування світу. Міжнародні конференції 1922 – 1925 років.

3. Особливості радянсько–німецьких відносин у 1920–х рр.

4. Репараційні плани Ч. Дауеса та О. Юнга та їх значення для Німеччини.

5. Укладання пакту Бріана–Келлога, його основні ідеї.

6. Позитиви та недоліки Версальсько–Вашингтонської системи міжнародних відносин.

Література:

1. Всесвітня історія ХХст. / Під ред.. Даниленко В.П., Панченка П.І.- К., 1999.

2. Документальні матеріали зі всесвітньої історії: Практикум для студентів.- Ніжин, 2000.

3. Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917-1945).- М. 1996.

4. Жан-Батіст Дюрозель. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. - К., 1995.

5. Илюхина Р.М. Лига Наций 1919-1934. – М., 1972.

6. Корнієнко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945рр.).- Тернопіль, 2003.

7. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008.

8. Мир между войнами. Избранные документы по истории международных отношений 10-х – 40-х гг.- М. 1996.

9. Морозов Г. Лига Наций – взгляд через полвека. // Вопросы истории.- 1992.- №2-9.

10. Нариси з історії (1901-1945) ХХ століття: Історія, економіка, політика, ідеологія. Книга 1. За редакцією А.Ф. Трубайчука. - К., 1998.

11. Полянський П. Всесвітня історія. 1914–1939 рр. – К., 2002.

Семінарське заняття № 3

Велика Британія у міжвоєнний період

План

1. Соціально–економічне становище Великої Британії в повоєнний період. Політика кабінету Д. Ллойд-Джорджа. Ірландське питання.

2. Політична криза 1922–1923 рр. і перший уряд лейбористів.

3. Причини і наслідки страйку 1926 року.

4. В. Британія в 1930-х роках. Створення Британської Співдружності націй.

5. Пошук шляхів виходу з економічної кризи. «Національний уряд».

6. Монархічна криза 1936 року.

Література:

1. Всесвітня історія ХХст. / Під ред.. Даниленко В.П., Панченка П.І.- К., 1999.

Документальні матеріали зі всесвітньої історії: Практикум для студентів.- Ніжин, 2000.

2. Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917-1945).- М. 1996.

3. Жан-Батіст Дюрозель. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. - К., 1995.

4. Іванов А.Г. Великобритания и мюнхенський уговор/ В свете архивных документов// Новая и новейшая история.- 1988.- №6.

5. Корнієнко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945рр.).- Тернопіль, 2003.

6. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008.

7. Мир между войнами. Избранные документы по истории международных отношений 10-х – 40-х гг.- М. 1996.

8. Нариси з історії (1901-1945) ХХ століття: Історія, економіка, політика, ідеологія. Книга 1. За редакцією А.Ф. Трубайчука. - К., 1998.

9. Полянський П. Всесвітня історія. 1914–1939 рр. – К., 2002.

10. Сич О.І. Історія західного суспільства в міжвоєнний період (1919–1939): Навч. посібн. – Чернівці: Наші книги. – 2008.

Семінарське заняття № 4

Утворення та діяльність Народного фронту Франції

План

1. Наслідки Першої світової війни для Франції. Вибори до парламенту 1919 року.

2. Діяльність уряду Національного блоку.

3. Перемога Лівого блоку на парламентських виборах 1924 р.

4. Боротьба за владу у Франції в другій половині 1920-х рр.

5. Особливості економічної кризи для Франції. Фашистський рух у Франції.

6. Причини утворення, етапи становлення та діяльність уряду Народного фронту. Розпад та історична роль Народного фронту Франції.

Література:

1. Всесвітня історія ХХст. / Під ред.. Даниленко В.П., Панченка П.І.- К., 1999.

2. Документальні матеріали зі всесвітньої історії: Практикум для студентів.- Ніжин, 2000.

3. Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917-1945).- М. 1996.

4. Європа между миром и войной. 1918-1939.- М., 1992.

5. Жан-Батіст Дюрозель. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. - К., 1995.

6. Корнієнко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945рр.).- Тернопіль, 2003.

7. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008.

8. Мир между войнами. Избранные документы по истории международных отношений 10-х – 40-х гг.- М. 1996.

9. Нариси з історії (1901-1945) XX століття: Історія, економіка, політика, ідеологія. Книга 1. За редакцією А.Ф. Трубайчука. - К., 1998.

10. Политические переговоры – СССР, Великобританки и Франции 1939г. в свете французьких дипломатических документов / Новая и новейшая история. -1989-№ 6.

11. Полянський П. Всесвітня історія. 1914–1939 рр. – К., 2002.

12. Сич О.І. Історія західного суспільства в міжвоєнний період (1919–1939): Навч. посібн. – Чернівці: Наші книги. – 2008.

13. Смирнов В.П. Новейшая история Франции.-М., 1979.

Семінарське заняття № 5

«Новий курс» президента Ф. Рузвельта в США

План

1. Зміцнення могутності США після Першої світової війни.

2. Розвиток країни в 1920–ті роки («просперіті»). Республіканці при владі.

3. Державно-монополістичне регулювання. Проблеми американського суспільства 20-х рр. XX ст.

4. Причини та особливості «Великої депресії» в США.

5. Президентські вибори 1932 року. «Новий курс» Ф. Рузвельта.

6. Результати і наслідки реформ «нового курсу».

Література:

1. Всесвітня історія XXст. / Під ред. Даниленко В.П., Панченка П.І.- К., 1999.

2. Документальні матеріали зі всесвітньої історії: Практикум для студентів.- Ніжин, 2000.

3. Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917-1945).- М. 1996.

4. Жан-Батіст Дюрозель. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. - К., 1995.

5. Корнієнко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945рр.).- Тернопіль, 2003.

6. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008.

7. Мир между войнами. Избранные документы по истории международных отношений 10-х – 40-х гг.- М. 1996.

8. Нариси з історії (1901-1945) XX століття: Історія, економіка, політика, ідеологія. Книга 1. За редакцією А.Ф. Трубайчука. - К., 1998.

9. Полянський П. Всесвітня історія. 1914–1939 рр. – К., 2002.

10. Сич О.І. Історія західного суспільства в міжвоєнний період (1919–1939): Навч. посібн. – Чернівці: Наші книги. – 2008.

11. Согрин В.В. США в XX веке. Тенденции и итоги общественно-политического развития. // США-Канада: экономика, политика, культура- 1999.- № 9.

Семінарське заняття № 6

Німеччина під владою націонал-соціалістів

План

1. Загострення суспільно–політичної ситуації в Німеччині внаслідок Першої світової війни. Листопадова революція.

2. Програми політичних партій. Баварська радянська республіка.

3. Веймарська конституція 1919 року та проголошення республіки.

4. Ідеологія націонал–соціалізму та прихід до влади А. Гітлера.

5. Внутрішня політика нацистів та формування тоталітарного режиму в Німеччині.

Література:

1. Всесвітня історія XXст. / Під ред.. Даниленко В.П., Панченка П.І.- К., 1999.

2. Документальні матеріали зі всесвітньої історії: Практикум для студентів.- Ніжин, 2000.

3. Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917-1945).- М. 1996.

4. Європа между миром и войной. 1918-1939.- М., 1992.

5. Жан-Батіст Дюрозель. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. - К., 1995.

6. Корнієнко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945рр.).- Тернопіль, 2003.

7. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008.

8. Мир между войнами. Избранные документы по истории международных отношений 10-х – 40-х гг.- М. 1996.

9. Нариси з історії (1901-1945) XX століття: Історія, економіка, політика, ідеологія. Книга 1. За редакцією А.Ф. Трубайчука. - К., 1998.

10.Об оценке революции 1918-1919гг. В Германии // Новая и новейшая история.- 1989.- №6.

11. Полянський П. Всесвітня історія. 1914–1939 рр. – К., 2002.

12. Сич О.І. Історія західного суспільства в міжвоєнний період (1919–1939): Навч. посібн. – Чернівці: Наші книги. – 2008.

13. Тоталитаризм в Европе ХХ века. Из истории идеологий, движений, режимов и их преодоления.- М., 1996.

Семінарське заняття № 7

Фашистська диктатура Б. Муссоліні в Італії

План

1. Вплив Першої світової війни на стан Італії. Соціально-економічна та політична криза.

2. Виникнення фашизму в Італії. Перші виступи фашистів;

3. Народна фашистська партія. Б. Муссоліні. «Похід на Рим» та ліквідація парламентського устрою.

4. Етапи фашизації Італії.

5. Фашистська модернізація Італії за Б. Муссоліні.

Література:

1. Всесвітня історія ХХст. / Під ред.. Даниленко В.П., Панченка П.І.- К., 1999.

2. Документальні матеріали зі всесвітньої історії: Практикум для студентів.- Ніжин, 2000.

3. Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917-1945).- М. 1996.

4. Європа между миром и войной. 1918-1939.- М., 1992.

5. Жан-Батіст Дюрозель. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. - К., 1995.

6. Корнієнко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945рр.).- Тернопіль, 2003.

7. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008.

8. Мир между войнами. Избранные документы по истории международных отношений 10-х – 40-х гг.- М. 1996.

9. Нариси з історії (1901-1945) XX століття: Історія, економіка, політика, ідеологія. Книга 1. За редакцією А.Ф. Трубайчука. - К., 1998.

10. Полянський П. Всесвітня історія. 1914–1939 рр. – К., 2002.

11. Сич О.І. Історія західного суспільства в міжвоєнний період (1919–1939): Навч. посібн. – Чернівці: Наші книги. – 2008.

12. Тоталитаризм в Европе XX века. Из истории идеологий, движений, режимов и их преодоления.- М., 1996.

Семінарське заняття № 8

Громадянська війна в Іспанії (1936 - 1939 рр.)

План

1. Іспанія у повоєнний період. Соціально–економічне становище та політичний розвиток країни.

2. Встановлення диктатури М. Прімо де Рівери.

3. Революційні події 1931 - 1939 року. Встановлення республіки.

4. Активізація фашистського руху. Створення Народного фронту Іспанії.

5. Громадянська війна 1936 – 1939 рр.

6. Встановлення авторитарного режиму Ф. Франко.

Література:

1. Всесвітня історія ХХст. / Під ред. Даниленко В.П., Панченка П.І.- К., 1999.

2. Документальні матеріали зі всесвітньої історії: Практикум для студентів.- Ніжин, 2000.

3. Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917-1945).- М. 1996.

4. Європа между миром и войной. 1918-1939.- М., 1992.

5. Жан-Батіст Дюрозель. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. - К., 1995.

6. Іваницька Ольга. Франко- каудильйо Іспанії.- Вінниця, 2002.

7. Корнієнко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945рр.).- Тернопіль, 2003.

8. Малай В.В., Новиков М.В. Освещение гражданской войны в Испании 1936-1938 годов на страницах английского исторического журнала // Новая и новейшая история.- 2003.- № 1.

9. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008.

10. Мир между войнами. Избранные документы по истории международных отношений 10-х – 40-х гг.- М. 1996.

11. Нариси з історії (1901-1945) ХХ століття: Історія, економіка, політика, ідеологія. Книга 1. За редакцією А.Ф. Трубайчука. - К., 1998.

12. Полянський П. Всесвітня історія. 1914–1939 рр. – К., 2002.

13. Сич О.І. Історія західного суспільства в міжвоєнний період (1919–1939): Навч. посібн. – Чернівці: Наші книги. – 2008.

14. Тоталитаризм в Европе XX века. Из истории идеологий, движений, режимов и их преодоления.- М., 1996.

Семінарське заняття № 9

Основні тенденції міжнародних відносин в 1930-х рр.

План

1. Зовнішньополітичні курси провідних країн світу.

2. Загострення міжнародних відносин під час економічної кризи 1929-1933 рр.

3. Консолідація сил агресорів. Утворення блоку Берлін-Рим-Токіо.

4. Політика «умиротворення. Аншлюс Австрії та ліквідація Чехословаччини.

5. Англо-франко-радянські переговори 1939 року. Пакт про ненапад між СРСР та Німеччиною.

6. Діяльність Ліги Націй між двома світовими війнами.

Література:

1 . Год кризиса: 1938–1939: Документы и материалы: В 2 т. – М., 1990.

2. Давлетов А.Р., Харченко О.В. Политическая история Европы XX – начала XXI века. Учебное пособие. – Запорожье, 2007.

3. Документальні матеріали зі всесвітньої історії: Практикум для студентів.- Ніжин, 2000.

4. Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917-1945).- М. 1996.

5. Европа между миром и войной. 1918–1939. – М., 1992.

6. Жан-Батіст Дюрозель. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. - К., 1995.

7. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–1945): Навчальний посібник. – К., 2001.

8. Історія сучасного світу: соціально–політична історія XV–XX століть: Навч. посіб. / Ю.А. Горбань, Б.І. Білик, Л.В. Дячук та ін.; За ред. Ю.А. Горбаня. – К., 2007.

9. Корнієнко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945рр.).- Тернопіль, 2003.

10. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008.

11. Мир между войнами. Избранные документы по истории международных отношений 10-х – 40-х гг.- М. 1996.

12. Нариси з історії (1901-1945) ХХ століття: Історія, економіка, політика, ідеологія. Книга 1. За редакцією А.Ф. Трубайчука. - К., 1998.

13. Полянський П. Всесвітня історія. 1914–1939 рр. – К., 2002.

14. Цвєтков Г.М. Міжнародні відносини і зовнішня політика в 1917-1945рр. Навч. посіб. для студентів ВНЗ.- К.: Либідь, 1997.

Семінарське заняття № 10

Друга світова війна (1939-1945рр.)

План

1. Початок Другої світової війни. Окупація Німеччиною країн Північної і Західної Європи.

2. Напад Німеччини на СРСР. Антигітлерівська коаліція. Перебіг бойових дій у 1942-1943 рр.

3. Нацистський «новий порядок» в Європі та розгортання руху Опору.

4. Події 1944 -1945 рр. в ході Другої світової війни.

5. Завершальний етап Другої світової війни.

6. Основні підсумки та наслідки Другої світової війни.

Література:

1. Вторая мировая война. Актуальные проблемы. – М., 1995.

2. Год кризиса: 1938–1939: Документы и материалы: В 2 т. – М., 1990.

3. Давлетов А.Р., Харченко О.В. Политическая история Европы ХХ – начала ХХІ века. Учебное пособие. – Запорожье, 2007.

4. Движение Сопротивления в Западной Европе, 1939-1945. Национальные особенности. - М., 1991.

5. Движение Сопротивления в странах Центральной и Юго-Восточной Европы. 1939-1945. Национальные особенности. - М., 1995.

6. Документальні матеріали зі всесвітньої історії: Практикум для студентів.- Ніжин, 2000.

7. Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917-1945).- М. 1996.

8. Жан-Батіст Дюрозель. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. - К., 1995.

9. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–1945): Навчальний посібник. – К., 2001.

10. Історія сучасного світу: соціально–політична історія XV–XX століть: Навч. посіб. / Ю.А. Горбань, Б.І. Білик, Л.В. Дячук та ін.; За ред. Ю.А. Горбаня. – К., 2007.

11. Корнієнко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945рр.).- Тернопіль, 2003.

12. Нариси з історії (1901-1945) XX століття: Історія, економіка, політика, ідеологія. Книга 1. За редакцією А.Ф. Трубайчука. - К., 1998.

13. Типпельскирх К. История Второй мировой войны. – Т.1-2. -М., 1995.

14. Трубайчук А.Ф. Друга світова війна.- К.: Либідь, 1999.

15. Цвєтков Г.М. Міжнародні відносини і зовнішня політика в 1917-1945рр. Навч. посіб. для студентів ВНЗ.- К.: Либідь, 1997.

Тема 11.

Світ після Другої світової війни.

План

1. Геополітичні зміни по закінченню Другої світової війни.

2. Повоєнне мирне врегулювання. Паризька мирна конференція 1946 р.

3. Нюрнберзький та Токійський судові процеси.

4. Промова В. Черчілля в Фултоні, доктрина Г. Трумена, план Дж. Маршалла: конфронтація між Заходом і Сходом і біполярність світу.

5. Науково-технічний прогрес та постіндустріальне суспільство»

6. Криза колоніалізму. Рух неприєднання.

7. Створення та діяльність ООН.

Література:

1. Актуальные проблемы Западной Европы: экономика, политика, идеология. – М., 1990.

2. Віднянський С.В. Центрально-Східна Європа у XX ст. як особливий регіон: основні напрями і проблеми вивчення // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – Ужгород. – 2005. – Вип. 12.

3. Газін В. П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2002 роки: Навч. посіб. – К., 2004.

4. Эдельман Дж. Прелюдия «холодной войны»: к истории советско-американских отношений // Вопросы истории. – 1991. - № 6.

5. Западноевропейские страны: Особенности социально-економических моделей / Отв. Ред. В.П. Гутник. – М., 2002.

6. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник.- Вінниця, 2003.

7.Давыдов Ю.П. Возникновение региона ЦВЕ // США: экономика, политика, идеология. – 1997. - № 4.

8. Дзасохов А.С. Становление и эволюция постколониального мира, вторая половина XX в. – М., 1977.

9. Демократические революции в Центральной и Восточной Европе: десять лет спустя: «Круглый стол» // Новая и новейшая история. – 2000. - № 2.

10. Карягин В.В. Берлин: от желейного занавеса до берлинской стены // Международная жизнь. – 1991. - № 4 - 8.

11. Мусатов В.Л. СССР и венгерские события 1956 г. Новые архивные материалы // Новая и новейшая история. – 1993. - № 1.

12. Наринский М.М. СССР и «план Маршалла». По материалам архива президента РФ // Новая и новейшая история. – 1993. - № 2.

13. Орлик И.И. Запад и Прага 1968 г. // Новая и новейшая история. – 1993. - № 1.

14. Постоловський Р.М., Пугач Є.П., Старшнюк С.Ю. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944 - 1953). – Харків, 2000.
15. Рощин А. Так начиналось ООН // Международная жизнь. – 1992. - № 7.
16. Рощин А.А. Послевоенное урегулирование в Европе. – М., 1989.
17. Рудич Ф. Стабільна демократія і ринкова економіка – невіддільні (трансформація політичних і економічних структур у країнах Центральної та Східної Європи: порівняльний аналіз) // Віче. – 1995. - № 4.
18. Савченко М. Організації Об'єднаних Націй – 60 років (1945-2005) // Історія України. - № 39(439), жовтень 2005.
19. Юрченко С. «План Маршала» у ретроспективі і проблема допомоги при соціально-економічних трансформаціях // Дослідження світової політики: Зб. наук. праць. - Вип. 22. – К., 2003.
20. Ян Е. Перелом у Східній Європі // Сучасність. – 1994. - № 5.

Тема 12.

Інтеграційні процеси в Європі.

План

1. Ідейні передумови інтеграції. Панєвропейський рух.
2.Основні тенденції інтеграції країн соціалістичного табору. РЕВ.
3.Західноєвропейськв інтеграція. «План Шумана».
4. «Римська хартія» та Європейське економічне співтовариство («Спільний ринок»).
5. Трансформація ЄЕС в Європейський Союз: Штутгартська декларація; Маастріхтські угоди. Значення Амстердамських угод 1997 року.
6. Проблема розширення ЄС наприкінці XX – на початку XXI ст.

Література:

1. Арах М. Европейский Союз: видение политического объединения. – М., 1998.

2. Газін В. П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2002 роки: Навч. посіб. – К., 2004.
3. Гончар Ю.Б. Маастрихт, США та європейська безпека // Питання нової та новітньої історії. – 1995. – Вип. 41.
4. Давлетов А.Р., Харченко О.В. Политическая история Европы ХХ – начала ХХІ века. Учебное пособие. – Запорожье, 2007.
5. Европа: новое начало: декларация Шумана. 1950-1990 гг. Европа и проблема расширения. – М., 1994.
6. Европейский Союз: Документы Европейского Союза. – М., 1994. – Т. 1-3.
7. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник.- Вінниця, 2003.
8. История европейской интеграции. 1945-1994. – М., 1995.
9. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 года: В 2 т. – М., 2000.
10. Кіш Є. Європа у пошуках нової ідентичності: Інституалізація процесів інтеграції країн Центрально-Східної Європи // Нова політика. – 1998. - № 3.
11. Маастрихтский договор. – М., 1994.
12. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008.
13. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу / С.В. Віднянський, А.Ю. Мартинов. – К., 2009.
14. Тоді Ф. Нарис історії Європейського Союзу / Пер. з англ. – К., 2001.
15. Шемятенков В.Г. Европейская интеграция. Учебное пособие. – М., 2003.

Тема 13.

Міжнародні відносини другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

План

1.Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин та біполярність повоєнного світу. «Холодна війна». Створення військово-політичних блоків.

2. Міжнародні відносини у 1960-х – першій половині 1970-х рр.

3. Міжнародна система в другій половині 1970-х – 1980-х роках.

4. Розвиток Гельсінкського процесу на рубежі 1970-80-х рр. Паризька Хартія для нової Європи.

5. Система міжнародних відносин наприкінці 1980-90-х рр. Закінчення «холодної війни».

6. Контури постбіполярного світоустрою на початку XXI ст.

7. Глобальні проблеми сучасного розвитку світу.

Література:

1. Бжезинский З. Великая шахматная доска: Господство Америки и его стратегические императивы: Пер. с англ.. – М., 1998.

2. Волощук П. Адаптация НАТО к новым мировым реалиям // Підтекст. – 1997. -№ 2.

3. Дюрозель Жан-Батіст. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. - К., 1995.

4. Ефимов Н.Н., Фролов В.С. Карибский кризи 1962 года (новые данные) // Вопросы истории. – 2005. -№ 10.

5. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник.- Вінниця, 2003.

6. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 года: В 2 т. – М., 2000.

Киссинджер Г. Дипломатия. – М., 1997.

7. Корниенко Г.М. У истоков «холодной войны» // Новая и новейшая история. – 1999. - № 6.

8. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945-70-ті роки): Підручник / Манжола В.А., Білоусов М.М., Гайдуков Л.Ф. та ін. – К., 2003.

8. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 роки): Підручник / Гайдуков Л.Ф., Кремень В.Г., Губерський Л.В. та ін. – К., 2001.

10. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента. - К., 2008.
19. Погорєлов Є. Глобалізація – виклик доби, і відповідь на нього // Молода нація. – 2001. - № 4.
11. Рощин А.А. Послевоенное урегулирование в Эвропе. – М., 1989.
12. Рубан С.Н. Участие СССР в корейской войне (новые документы) // Вопросы истории. – 1994. - № 11.
20. Рябінін Є. Від глобалізації до багатополюсного світу через регіоналізм // Зовнішні справи. – 2012. - № 1.
21. Садкіна В. І. Глобальні проблеми людства // Географія. – 2005. – № 1.
22. Фесенко М. Нові тенденції та глобальні проблеми сучасних світових процесів // Дослідження світової політики: Зб. Наук. Праць. – Вип. 32. – К., 2005.
13. Филитов А.М. Германский вопрос: от раскола к объединению. – М., 1993.
14.Цветков Г.Н. СССР и США: отношения, влияющие на судьбы мира. – К., 1988.
15. Шлезингер А. Некоторые уроки «холодной войны» // Новая и новейшая история. – 1991. - № 1.

Тема 14.

Великобританія після 1945 року.

План

1. Підсумки Другої світової війни для Великобританії.

2. Вибори до парламенту 1945 року. Реформи уряду К. Еттлі. Розпад Британської колоніальної імперії.

2. Консерватори при владі: внутрішня та зовнішня політика консервативних урядів

3. Соціально-економічний розвиток країни в др. пол. 60-х – на початку 70-х рр. XX ст. Загострення проблеми Ольстеру.

4. Економічна і політична нестабільність 1970-х рр.

5. Прем'єрство М. Тетчер. «Тетчеризм».

6. Соціально-економічний та політичний розвиток Великобританії з 1990-х рр.

7. «Третій шлях» Т. Блера.

8. Сучасний розвиток країни.

Література:

1. Виноградов К.Б., Шарыгина Е.Б. Уинстон Черчилль: молодые годы // Новая и новейшая история. – 2000. - № 6.

2. Газін В. П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2002 роки: Навч. посіб. – К., 2004.

3. Горбик В.А. Консервативная и либеральная партии в политической системе послевоенной Англии,- К., 1977.

4. Гура В. Тріумф і трагедіяя Черчілля // Нова генерація. – 9 червня. – 2000.

5. Из мемуаров Уинстона Черчилля // Народы Азии и Африки. – 1989. - № 6. – 1990. - № 1.

6. Дилкс Д. Черчилль и операция «Немыслемое», 1945 г. // Новая и новейшая история. – 2002. - №3.

7. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник. – К., 2003.

8. Капитонова Н.К. Лидер британських консерваторов Дэвид Кэмерон: путь к власти // Новая и новейшая история. – 2011. - №2.

9. Крылов Л.С. Англия потив народа Северной Ирландии // Вопросы истории. – 1978. - № 12.

10. Милин Н. «Третий путь» Тони Блэра. //Международная жизнь. – 1999. – №7.

11. Попов В.И. Англия в войне за Фолкленды (Мальвины). // Вопросы истории. – 1987. – №12.

12. Перегудов С.П. Отставка М.Тэтчер. // Вопросы истории. – 1991. – №11.

13. Перегудов С.П. Тэтчер и тэтчеризм. – М., 1996

14. Трубайчук А.Ф.. Черевко О.В. Особливості соціально-економічної політики британських консерваторів у 1979-1990 рр. // Український історичний журнал. – 1990. – № 2, 3.
15. Трухановский В.Г. Уинстон Черчилль: Политическая биография. – М.: Мысль, 1968.
16. Хазанов А. Лондон после терактов // Азия и Африка сегодня. – 2005. - № 11.
17. Черінько І. Еволюція ролі і місця Палати лордів у політичній системі Великобританії до реформи 1999 р. // Сучасна українська політика. – Вип. 10. – К., 2007.

Тема 15.

Внутрішня та зовнішня політика Франції з 1945 до 2012 рр.

План

1. Наслідки Другої світової війни для Франції. Реформи Тимчасового режиму.
2. Франція за часів Четвертої республіки.
3. Становлення П'ятої республіки.Ш. де Голль.
4. Зміни у внутрішній і зовнішній політиці країни за президентства Ж. Помпіду.
5. Суспільно-політичний та економічний розвиток Франції за перебування при владі В. Жіскар д' Естена.
6. Франція за президентства Ф. Міттерана та Ж. Ширака.
7. Сучасний розвиток Франції.

Література:

1. Арзаканян М.Ц. Жак Ширак – пятый президент Пятой республики // Международная жизнь. – 1995. – №7.
2. Борисов Ю. Генерал, политик, дипломат (Внешнеполитическое наследие Ш. де Голля). // Международная жизнь. – 1990. - № 12.

3. Васютинский В.Н. Франсуа Миттеран // Вопросы истории. – 1993. – №1.
4. Виноградов В.А. Социальный взрыв во Франции в 1995 г. и его уроки // Новая и новейшая история. – 1998. – №4.
5. Лозовицький О. Голлізм – державотворча ідеологія П'ятої республіки Франції // Історія України. – 2002. - № 40. – с. 6-7. № 41.
6. Лозовицький О. Французький парламентаризм: альтернативи напередодні «нової республіки»? // Зовнішні справи. – 2012. - № 6.
7. Дубинин Ю.В. О Шарле де Голле // Новая и новейшая история. –2001. – №1.
8. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник. – К., 2003.
9. Ильин А. Франция 70-х годов // Новая и новейшая история. – 1980. – № 5.
10. Камінський Е., Фесенко М. Порівняльний аналіз діяльності президентів США Барака Обами та Франції Ніколя Саркозі // Зовнішні справи. – 2009. - № 3.
11. Коломийцев В.Ф. Франсуа Миттеран: политик и человек // Новая и новейшая история. – 1999. – №1.
12. Коломийцев В.Ф. Внутренняя политика Пятой республики (1969-1981) // Вопросы истории. – 1985. - № 1.
13. Манжола В. Перегляд голлістської спадщини? (Аналіз результатів президентських виборів у Франції) // Політика і час. – 2007. - № 6.
14. Новиков Г.Н. Де Голль, голлисты и голлизм. // Новая и новейшая история. –1990. – №3.
15. Рубинский Ю. Франция на новом витке истории: выборы 2012 года // Современная Европа. – 2012. - № 4.
16. Селігей П. Франція. П'ятий президент П'ятої республіки (Жак Ширак) // Президент. – 1999. - № 1.
17. Селігей П. Шарль де Голь // Президент. – 2003. - № 1.

18. Сєвєкіна О. На відміну від ідей інтеграції (Президентські вибори у Франції як референдум для Європейського Союзу щодо його продальшого розвитку) // Політика і час. – 2002. - № 6.
19. Смирнов В.П. Генерал де Голль в годы Второй мировой войны: становление идеологии голлизма // Новая и новейшая история. – 1990. - № 6.
20. Смирнов В.П. Новейшая история Франции. – М., 1979.
21. Смирнов В.П. Франция на исходе XX века // Новая и новейшая история. – 2000. – №2.

Тема 16.

Проблеми розвитку Німеччини: до і після об'єднанання.

План

1.Проблеми післявоєнного облаштування. Берлінська криза 1948-1949 рр. Розкол країни.

2. Соціально-економічний та політичний розвиток ФРН. Німецьке «економічне диво».

3. Розвиток Німеччини під час урядування Л. Ерхарда та К. Кізінгера.

4. Створення «малої коаліції». «Нова східна політика» В. Брандта.

5. Перебування при владі канцлера Г. Шмідта в 1974-1982 рр.

6. Соціально-економічний та політичний розвиток НДР: «соціалістичні перетворення» та демократична революція 1989 року.

7. Об'єднання Німеччини.

8. Німеччина на сучасному етапі. Канцлерство А. Меркель.

Література:

1. Ахтамзян А.А. Федеративная Республика Германия в конце XX в. // Новая и новейшая история. – 1999. – №4.
2. Горбань А. Радянізація суспільного укладу селянства Східної Німеччини (1944-1953) // Історія України. – 2002. - № 17.
3. Гулевич В.Н. Класи і політичні партії ФРН. – К., 1975.

4. Долгилевич Р.В. Вопрос о статусе Берлина. 1944-1990 годы. // Новая и новейшая история. – 2011. - № 3.
5. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник. – К., 2003.
6. Как принималось решение о возведении берлинской стены // Новая и новейшая история. – 1999. – №2.
7. Кривонос Р. Німеччина після виборів 1998 р. проблеми і перспективи // Людина і політика. –1999. – №1.
8. Ключкович А. Вплив політичних партій та функціонування парламентсько-урядової системи в сучасній Німеччині // Сучасна українська політика. – К., 2007. - Вип. 10.
9. Максимычев И. Конец Берлинской стены // Международная жизнь. – 1991. – №2.
10. Наринский М.М. Берлинский кризис (1948-1949 гг.). Новые документы из российских архивов // Новая и новейшая история. – 1995. – №3.
11. Наринский М.М. М.С. Горбачев и объединение Германии. По новым материалам // Новая и новейшая история. – 2004. - № 1.
12. Орлов Б.С. Политический портрет Герхарда Шредера. – М., 1999.
Павлов Н. Германский вопрос и «общеевропейский дом» // Мировая экономика и международные отношения. – 1990. - № 6.
13. Петелин Б.В. Объединение Германии 1989-1900 гг.: историографический апект // Новая и новейшая история. – 2003. – № 1.
14. Потапов А.В. Кризис ГДР в 80-х годах и объединение Германии // Новая и новейшая история. – 1991. - № 5.
15. Примуш М. У формі партійної держави: ХДС і СДПН у партійно-політичній системі ФРН // Політика і час. – 2001. - № 1.
16. Хавкин Б.Л. Берлинское жаркое лето 1953 года // Новая и новейшая история. – 2004. - № 2.
17. Шерстяной Э. Вызревание политического кризиса в ГДР в 1953 году // Новая и новейшая история. – 2006. - № 2.

Тема 17.

Італія після Другої світової війни.

План

1. Повалення монархії та встановлення республіки.

2. Правоцентристські уряди при владі: внутрішня і зовнішня політика. Італійське «економічне диво»;

3. Діяльність лівоцентристської урядової коаліції (1963-1976 рр.). Політична та соціальна нестабільність.

4. Розвиток Італії наприкінці 1970-х – у 1980-х рр.: коаліція національної солідарності.

5. Партійно-політична криза першої половини 1990-х років.

6. Урядування С. Берлусконі.

7. Італія на сучасному етапі.

Література:

1. Александров В.В. Новейшая история стран Европы и Америки 1945-1986 гг. Учебное пособие для студентов исторических факультетов вузов. –М., 1988.

2. Виноградов А. Великие державы и мирное урегулирование с Италией в 1945-1947 годах // Вопросы истории. – 1987. – №7.

3. Газін В. П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2002 роки: Навч. посіб. – К., 2004.

4. Давлетов А.Р., Харченко О.В. Политическая история Европы XX – начала XXI века. Учебное пособие. – Запорожье, 2007.

5. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник. – К., 2003.

6. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 года: В 2 т. – М., 2000.

7. Комолова Н.П. Новейшая история Италии: Пособие для учителей. – М., 1970.

8. Лисовский Ю.П. Италия от фашизма к демократии. Трудные пути послевоенной перестройки. – М., 1990.
9. Лозовицький О. Addio, прем'єре Берлусконі - chao, «сірий кардинале» Сільвіо! // Зовнішні справи. – 2011. - № 11-12.
10. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента. – К., 2008.
11. Новітня історія країн Європи і Америки: Збірник матеріалів для самостійної роботи студентів / Укладач Л.М. Мицик. – Ніжин, 2003.
12. Примуш М. Через тюрми до влади. Італійська партійно-політична система в період між Першою та Другою республіками // Політика і час. – 2001. – №5.
13. Спессо Р. Итальянская экономика с послевоенных лет до наших дней. – М., 1987.

Тема 18.

США від 1945 р. до наших днів.

План

1.США після Другої світової війни: зміцнення міжнародного статусу. Маккартизм.

2. Внутрішня та зовнішня політика США за президента Д. Ейзенхауера. «Доктрина Ейзенхауера».

3. Демократи при владі (1961-1968 рр.).

4. Правління республіканців в період 1969-1976 років. «Уотергейтська справа».

5. Спроби подолання економічної депресії та нова зовнішньополітична доктрина США за Дж. Картера.

6. США на рубежі 1970-1980-х років. «Рейганоміка».

7. США на межі тисячоліть: президентство Б. Клінтона. 11 вересня 2001 року.

8. Сучасне становище США.

Література:

1. Абрамов Ю.К. Американская партийная модель (основные характеристики) // США. – 1992. - № 2.

2. Антонова Л.А. О новых тенденциях в республиканской партии // США. – 1990. -№ 7.

3. Біл Клінтон – 42-й президент США. // Президент. – 1999. - № 1.

4. Джордж Буш: «Бог хочет, чтобы я стал президентом» //Азия и Африка сегодня. – 2007. - № 6.

5. Длябега І . Президентські перегони у США // Зовнішні справи. – 2008. - № 3.

6. Егорова Е. Президент Буш // Диалог. – 1990. - № 15.

7. Зернецька О. Переможна зброя нового господаря Білого Дому (Барак Обама) // Зовнішні справи. – 2008. - № 12.

8. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник.- Вінниця, 2003.

9. Иванян Э.А. Последний кризис президента Никсона// Вопросы истории. – 1978. - № 12.

10. Лапшина И.К. Феномен разделенного правления в США // Новая и новейшая история. -2006. - № 4.

11. Никитин В.А. Макартизм – обозрение кризиса буржуазной демократии в США // Новая и новейшая история. -1966. - № 26.

12. Никонов В.А. Рональд Рейган // Вопросы истории. – 1989. - № 2.

13. Петрусенко В. Имперский курс зеркале дневников Д. Эйзенхауера. // Междкнародная жизнь. – 1983. - № 28.

14. Смолянюк В. Незамінний елемент державної могутності (Військово-політичні орієнтири 43-го Президента США) // Політика і час. – 2001. - № 4.

15. Скоблик В. Президент Дж. Кеннеді і революція громадських прав // Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Серія: Історія. Вип. 19. – Ужгород, 2007.

16. Согрин В.В. США в XX веке. Тенденции и итоги общественно-политического развития. // США-Канада: экономика, политика, культура. - 1999.- № 9.
17. Фесенко М., Рибченко Т. Річниця діяльності Президента США Б. Обами: перемоги та поразки // Зовнішні справи. – 2009. - № 12.
18. Шейм Д. Америка – заложник мафии: убийство президента Джона Кеннеди. // США. – 1989. - № 5.
19. 16 січня – 70 років тому народився Мартин Лютер Кінг – молодший // Людина і світ. – 1999. - № 21.
20. Юрченко С. «План Маршала» у ретроспективі і проблема допомоги при соціально-економічних трансформаціях // Дослідження світової політики: Зб. наук. праць. - Вип. 22 – К., 2003.
21. Яковлев Н.Н. Д. Эйзенхауер: политический портрет // Новая и новейшая история. – 1968. - № 96.

Тема 19.

Суспільно-політичний розвиток Канади на сучасному етапі.

План

1.Економічний і політичний розвиток країни в післявоєнний період.

2. Становище Канади в 1950-1960-ті роки. Курс на «канадизацію» економіки.

3. Проблема Квебеку: шляхи вирішення.

4. Внутрішня та зовнішня політика канадських урядів П. Трюдо та Б. Малруні протягом 1970-1990-х років.

5. Канада за ліберального уряду Ж. Кретьєна і П.-Дж. Мартіна. Результати референдуму 1995 р. в Квебеці.

6. Канада на сучасному етапі.

Література:

1. Газін В. П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2002 роки: Навч. посіб. – К., 2004.

2. Данилов С.Ю. Двухпартийная система Канады: тенденции развития. – М., 1982.
3. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 года: В 2 т. – М., 2000. Киссинджер Г. Дипломатия. – М., 1997.
4. Канада – США: экономические и политические отношения. – М., 1983.
5. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008.
6. Немова Л.А. Канада: фіскальній федералізм и социальная політика // США: економика, політика, культура. – 2000. - № 1.
7. Попов В.В. Канада в международном разделении труда // США. – 1991. - № 3.
8. Современная внутренняя политика Канады. – М., 1986.
9. Сороко-Цюпа О.С. История Канады: Учебн. пособие для студ. вузов, обуч. по спец. «История». – М.: Высш. школа, 1985.
10. США і Канада // Історія України. – 2007. - № 21-24.
11. Тишков В.А., Кошелев Л.В. История Канады. – М.: Мысль, 1982.

VI. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА НАПИСАННЯ РЕФЕРАТІВ

Методичні рекомендації по підготовці до семінарів

Семінарське заняття є однією з найважливіших форм навчального заняття у вищому навчальному закладі, яке проводиться у формі обговорення (навчання парами або дискусії) навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Семінари проводяться з основних тем навчальної програми і є ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою.

Головна мета семінарських занять – опанування студентами навчального матеріалу з дисципліни, забезпечення глибокого і всебічного аналізу та колективного обговорення основних проблем курсу, навчання їх елементам творчого застосування отриманих знань на практиці.

Основними завданнями семінарських занять з курсу «Новітня історія країн Європи та Америки» є: закріплення у студентів теоретичних знань; оволодіння ними науковим апаратом, навичками усного і письмового викладання навчального матеріалу; залучення їх до науки, наукових досліджень; прищеплення їм навичок творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання власних думок, а також захисту або спростування висунутих наукових положень і висновків; формування в них історичного світогляду, здатності пов'язувати загальнотеоретичні положення з вимогами повсякденної практики.

Треба пам'ятати, що якість семінару перш за все залежить від підготовки студентів до нього, тому при підготовці до семінару кожен студент повинен уважно ознайомитися з планом, який відображає зміст чергової теми заняття; прочитати і продумати свої лекційні записи, які відносяться до теми семінару; вивчити чи законспектувати рекомендовану

літературу; скористатися при потребі консультацією викладача; скласти розгорнутий план, тези чи конспект виступу з усіх питань теми заняття.

Студентам необхідно відвідувати кожне семінарське заняття. Пропуск семінару позбавляє студента можливості усвідомити, закріпити та отримати цілісне уявлення по тій чи іншій темі. Крім того, це створює значні труднощі при підготовці до підсумкового модульного контролю.

Систематичні виступи на семінарах сприяють поповненню словарного запасу, а також вмінню лаконічно і точно висловлювати свої думки; студенти повинні уважно слухати виступи своїх однокурсників і оцінювати наскільки глибоко розкрите питання. Це дає можливість кожному присутньому на семінарі висловити свою точку зору та подолати прогалини, які мали місце у відповіді.

Активна участь на семінарських заняттях з «Новітньої історії країн Європи та Америки» прищеплює навички участі в дискусії, аналізі різних точок зору, вмінню відстоювати свою позицію; після закінчення виступу студента відбувається обговорення проблеми. При цьому викладач не тільки направляє обговорення на розкриття вузлових питань, але і дає змогу виступити усім учасникам семінару. Якщо ж доповідач чи інший виступаючий на семінарі припускає явні помилки, то для виключення втрати часу викладач може його зупинити і надати слово іншому; закінчується семінарське заняття заключним словом викладача, в якому аналізується ступінь розкриття теми, оцінюються та заносяться до журналу всі форми участі студентів на семінарі (виступ з питання, реферат, повідомлення, доповнення, зауваження тощо) та нараховуються рейтингові бали, дається завдання на наступне заняття.

Методичні рекомендації до конспектування джерел

При підготовці до семінарів з дисципліни «Новітня історія країн Європи та Америки» викладачеві бажано налаштувати студентів на

складання конспектів з кожної теми. Конспектування — стислий письмовий виклад основного змісту тексту з виокремленням його найважливіших положень.

Слід також нагадати основні види записів, використання яких допоможе їм приймати участь у обговоренні конкретних проблем:

- виписки, цитати - дослівні, точні записи конкретного тексту з посиланням на джерело інформації та його автора;

- план виступу - сукупність чітко сформульованих, послідовно викладених думок, які відбивають основний зміст прочитаного;

- тези - основні положення тексту без додаткових пояснень;

- конспект - короткий послідовний виклад інформації з першоджерела. Для оперативного використання студентам можна рекомендувати накопичувати інформацію на спеціальних картках - аркушах твердого паперу невеликого формату.

Викладач повинен звернути увагу студентів на необхідність глибокого ознайомлення з проблематикою семінарів з «Новітньої історії країн Європи та Америки», неприпустимість механічного переписування матеріалу з одного - двох джерел, використання чужих конспектів чи плагіату, розбірливісить оцінювання Internet інформації. Слід підкреслити, що критичне осмислення матеріалу, різних поглядів на наукову проблему, побудова доказових, аргументованих виступів сприяє формуванню самостійного творчого мислення, вкрай необхідного сучасному висококваліфікованому фахівцю, орієнтованому на діяльність в умовах високої конкуренції.

При конспектування джерела (документа, уривку з монографії, наукової статті) необхідно дотримуватися наступних порад:

1. Запишіть автора твору, його назву та вихідні дані.

2. Перед тим, як розпочати конспектування, необхідно ознайомитися з текстом загалом.

3. Визначте у тексті логічно завершені частини й у кожній з них знайдіть основну думку. Дайте їм назву. На основі цього складіть план.

4. Підготуйтеся до виконання завдання: поділіть сторінку зошиту на дві нерівні частини: для запису плану (зліва) і конспекту (справа).

5. Складіть конспект змісту кожної логічно завершеної частини тексту відповідно до плану, дотримуючись наступних умов.

5.1. Основний зміст тексту викладається стисло.

5.2. Провідні думки, аргументи, висновки формулюйте детально.

5.3. Назви глав, розділів, параграфів наукової праці обов'язково вказуються точно.

5.4. У конспекті використовуються цитати. Дотримуйтеся правил цитування: необхідну цитату беріть у лапки, в дужках зазначайте джерело і сторінку.

5.5. Намагайтеся робити записи своїми словами, оскільки це сприяє кращому розумінню тексту.

5.6. Основні положення конспекту вказуються напроти відповідних пунктів плану.

6. Працюючи над конспектом, застосовуйте систему підкреслень, виділяйте найважливіше великими літерами, використовуйте умовні позначки. Вони допоможуть вам під час відповіді за конспектом.

7. У лівій частині конспекту крім плану можна також виписувати незнайомі імена і терміни, які потребують пояснення, необхідні доповнення, стислі висновки для себе, паралелі з явищами сьогодення тощо.

8. Перевірте виконану роботу. В разі необхідності виправте або уточніть пункти плану і зміст конспекту.

9. У випадку, коли необхідно скласти конспект на основі кількох джерел, спочатку визначте, який твір буде основним. Для цього прочитайте джерела і визначте, якою мірою в них розкрито проблему, що цікавить вас. Потім поділіть сторінку зошита на дві частини: у лівій частині запишіть

конспект основного твору, в правій зробіть доповнення до нього за основними джерелами.

Методичні рекомендації до написання рефератів

Обов'язковим компонентом семінарського заняття з навчальної дисципліни «Новітня історія країн Європи та Америки» є підготовка рефератів з найбільш актуальних та складних тем курсу.

Реферат не є дослівним переказом тексту підручника або навчального посібника, а являє собою одну з форм наукового дослідження на певну тему, творчо перероблену на основі знайомства зі станом сучасних наукових досліджень (науково-проблемний реферат) або виклад основних положень певних видань чи їх частин (оглядово-інформаційний реферат).

Реферат має бути виконано самостійно. Мета написання реферату полягає у поглибленому набутті студентом знань з предмету «Новітня історія країн Європи та Америки», вмінь та навичок працювати з науковою літературою і джерельно-документальною базою курсу, самостійно аналізувати та узагальнювати матеріал, робити і формулювати власні висновки та пропозиції.

За допомогою рефератів студент глибше вивчає найбільш складні проблеми навчальної дисципліни, вчиться правильно оформлювати роботу та докладати результати своєї праці.

Підготовка реферату включає в себе *наступні етапи*: вибір теми; підбір і вивчення спеціальної літератури та джерельно-документальної бази; складання плану реферату; викладення змісту теми; оформлення реферату; усний виклад реферату.

1. Вибір теми

Студент самостійно обирає тему реферату з запропонованого переліку. Допускається закріплення декількох студентів з різних груп за

однією і тією ж темою реферату. Студент може в обсязі навчальної програми дисципліни сам запропонувати тему реферату, узгодивши її з викладачем.

При виборі теми студенту слід керуватися своїми інтересами до певної проблеми, можливостями підбору літератури та інше. Самостійна зміна теми студентом, після її реєстрації, не дозволяється.

2. Підбір і вивчення спеціальної літератури та джерельно-документальної бази

Роботу над рефератом потрібно починати з вивчення стосовно обраної теми відповідного розділу підручника, навчального посібника, конспекту лекції. Після того як загальне уявлення про обрану тему склалося, студенту слід приділити серйозну увагу підбору і вивченню нормативноправових актів та літератури, орієнтовний список якої наведено після кожної теми. Однак запропонований перелік джерел не повинен зв'язувати ініціативу студента. Він може та мусить використовувати інші роботи, самостійно підібрані внаслідок вивчення бібліографії за обраною проблематикою.

Вивчаючи ту чи іншу наукову працю, студент повинен сприймати її крізь призму тих основних проблем, що їх вирішував автор. Без усвідомлення проблеми неможливо виділити з неї головне й істотне,

3. Складання плану реферату

Після ознайомлення з літературою та джерелами студент складає план реферату, в якому конкретизує питання обраної теми та який включає в себе:

вступ;

основну частину (виклад змісту теми);

висновки;

список використаної літератури.

Вступ є обов'язковою частиною реферату, в якому стисло обґрунтовується актуальність, наукова і практична значимість обраної теми,

вказується на її місце у структурі курсу «Новітньої історії країн Європи та Америки», формулюються цілі дослідження.

Основна частина реферату складається з розділів та підрозділів, в яких мають бути послідовно розглянуті всі питання теми. Кількість розділів та підрозділів не регламентується. Якщо матеріал важко розбити на декілька частин через його тісну змістовну і логічну послідовність, розділ можна не розбивати на підрозділи.

При визначенні назв розділів і підрозділів необхідно знати, що назва розділу не може повторювати назву теми роботи, а назва підрозділу повторювати назву розділу.

Заключна частина реферату має містити висновки, в яких формулюються результати дослідження, оцінки проаналізованого матеріалу, пропозиції чи рекомендації з досліджуваної проблематики.

Вступ і висновки реферату разом не повинні перевищувати одну чверть його обсягу.

4. Викладання змісту теми

Після підбору і вивчення літератури, визначення плану реферату слід приступити до узагальнення та систематизації зібраного матеріалу. Виклад матеріалу повинен бути чітким, логічним та послідовним. Викладати матеріал у рефераті рекомендується у безособовій формі висловлювання (наприклад, "вважаємо", "думаємо", "рахуємо" та інше). Необхідно вживати терміни, властиві даній науці, уникати незрозумілих понять та складних граматичних оборотів.

При використанні цитат з літературних та наукових джерел слід пам'ятати, що вони необхідні для підтвердження думки автора реферату, або ж для висловлювання своєї думки на противагу іншій. Занадто зловживати ними не слід.

Студенту доцільно звернути увагу на такі характерні недоліки, які трапляються при написанні реферату і які можуть привести до незадовільної оцінки:

механічне, дослівне переписування використаної літератури;

поверховий, не аргументований виклад основних теоретичних положень;

невідповідність між змістом роботи та її планом;

абстрактний виклад теми, відсутність посилань на Конституцію та чинне законодавство України;

недбалість і неграмотність викладу.

Отже, основними вимогами до написання реферату є вміння виділяти головні теоретичні питання і роз'яснювати їх на конкретному матеріалі, логічно та послідовно розкривати зміст теми, використовуючи при цьому сучасну історичну літературу.

5. Оформлення реферату

Студент повинен пам'ятати, що через оформлення реферату, його зовнішній вигляд, викладач формує першу думку про зміст матеріалу. Тому кожному студенту необхідно опанувати техніку й етику оформлення наукової праці та дотримуватись стандартних вимог, які висуваються щодо рефератів.

Починається робота з титульного листа, який оформлюється згідно зі зразком, що є в наявності на кафедрі нової та новітньої історії. Після титульного листа, на другій сторінці реферату подається план роботи .

Кожна структурна частина роботи повинна починатися з нової сторінки та мати заголовок, який відповідає плану реферату. Заголовки слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами без крапок в кінці, не підкреслюючи. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, тоді їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку не допускається.

Розділи слід нумерувати арабськими цифрами без крапок в кінці. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номеру розділу і порядкового номеру підрозділу, відокремлених крапкою (наприклад — 1.1, 1.2).

Усі сторінки, починаючи з другої, послідовно нумеруються з проставленням арабських цифр у верхньому правому куті, з крапкою в кінці. Слід мати на увазі, що першою сторінкою реферату є титульний лист, на якому нумерація сторінки не ставиться, але враховується при нумерації наступних сторінок.

Реферат пишеться чітким, розбірливим почерком, або друкується на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (розмір 210x297 мм) через півтора міжстрокових інтервали для комп'ютера, з обов'язковим додержанням при цьому такої ширини полів: зверху і знизу — 20 мм, зліва — 30 мм, справа — 15 мм. Загальний обсяг реферату не повинен перебільшувати 10 друкованих сторінок тексту через 1,5 інтервали. Робота повинна бути підшита.

Оформлення списку використаної літератури є важливою складовою написання реферату. В список включаються тільки ті джерела , які використовувались при написанні реферату або на які зроблено посилання у самій роботі. Список літератури в загальний обсяг реферату не включається, але нумерація сторінок продовжується.

При оформленні списку використаної літератури його слід умовно розділити на дві частини: список використаних джерел і література. До літератури відносяться монографії, підручники, навчальні посібники, наукові статті та ін. Дані джерела розміщуються в алфавітному порядку або по мірі згадування у тексті. Спочатку вказують прізвище автора, його ініціали. Потім — назву праці, місто видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок. Якщо праця автора розміщена у збірнику робіт, журналі чи газеті, то після назви ставиться дві косі лінії, а далі назва збірника чи журналу, місце, рік видання та його номер (або випуск), і на яких сторінках даний матеріал надрукований. Для газетної статті, крім назви і року видання, вказують так само дату. При цьому джерела треба писати мовою оригіналу.

Наприклад:

1. Іваницька. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945 рр.): Навчальний посібник. – К., 2001. – 356 с.

2. Орлик В. Росія та США напередодні президентських виборів // Зовнішні справи. – 2011. - № 11-12. – С. 20-22.

Важливе значення має правильне оформлення посилань на джерела та матеріали, які студент використовує при написанні реферату. Рекомендується наступний варіант оформлення посилань. Нумерація усіх посилань з визначенням номера джерела даного посилання у списку використаної літератури. У такому разі посилання оформлюється у квадратних дужках з указанням сторінки.

Наприклад:

Цитата в тексті: «Більш успішною була зовнішньополітична діяльність …» [12, с. 101].

6. Усний виклад реферату

Для захисту реферату студент готує виступ на 5-7 хвилин, в якому викладає основні положення свого дослідження та обґрунтовує наукову і практичну значимість обраної теми. Після виступу, при необхідності, студент повинен відповісти на запитання викладача та інших учасників семінару.

За результатами захисту реферату студенту виставляється відповідна кількість балів, які враховуються при виставленні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

VII. РЕФЕРАТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Англо-німецькі відносини у 20–30-х роках XX ст.
2. Англо-французькі відносини у 20–30-х роках XX ст.
3. Колоніальна політика Великобританії у 20–30-х роках XX ст.
4. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток Великобританії у 1934–1939 рр.
5. Франко-німецькі відносини в 20–30-х роках XX ст.
6. Франко-радянські відносини в міжвоєнний період.
7. Соціально-економічний розвиток Франції в 30-х роках XX ст.
8. Позиція Франції в період громадянської війни в Іспанії.
9. Версальська система та її наслідки для Німеччини.
10. Світова економічна криза 1929–1933 рр., її вплив на Німеччину.
11. Створення і діяльність НСДРП. Прихід нацистів до влади в Німеччині.
12. Європейський вектор зовнішньої політики гітлерівської Німеччини в 30-х роках XX ст.
13. Соціально-економічне становище Італії після Першої світової війни.
14. Італо-ефіопська війна та її наслідки.
15. Італо-іспанські відносини під час громадянської війни в Іспанії.
16. Політичний портрет Б. Муссоліні.
17. Диктатура Примо де Рівери (1923–1930).
18. Соціально-економічний розвиток Іспанії у 20-х — першій половині 30-х років XX ст.
19. Громадянська війна в Іспанії в 1936–1939 рр.
20. Політичний портрет Ф. Франко.
21. Латиноамериканський напрям зовнішньої політики США в міжвоєнний період.
22. Європейський напрям зовнішньої політики США в міжвоєнний період.
23. Політичний портрет Ф. Рузвельта.
24. Основні напрями “Нового курсу” Ф. Рузвельта.

25. Радянсько-фінська війна та її наслідки.

26. Агресія Німеччини проти Франції в 1940 р.

27. Політичний портрет Е. Роммеля.

28. Політика СРСР і гітлерівської Німеччини в Прибалтиці у 1939–1940 рр.

29. Міжнародні відносини у період Другої світової війни.

30. Нацистський окупаційний режим у країнах Західної Європи.

31. Бойові дії на Тихому океані у 1941–1945 рр.

32. Африканський театр воєнних дій за роки Другої світової війни.

33. Японський окупаційний режим на Далекому Сході та в Південно-Східній Азії.

34. Рух опору проти японських загарбників у країнах Далекого Сходу та Південно-Східної Азії.

35. Створення та діяльність ООН у перші повоєнні роки.

36. Югославсько-радянський конфлікт 1948–1953 рр. та його вплив на міжнародні відносини.

37. Арабо-ізраїльські війни в контексті радянсько-американського протистояння.

38. Ольстерська проблема у другій половині ХХ — на початку ХХ ст. та шляхи її подолання.

39. Політичний портрет М. Тетчер.

40. Політичний портрет Т. Блера.

41. Участь Великобританії в міжнародних конфліктах кінця ХХ — початку ХХІ ст.

42. Франція в період Четвертої республіки.

43. Політичний портрет Ш. де Голля.

44. Політичний портрет Ф. Міттерана.

45. Політичний портрет Ж. Ширака.

46. Політичний портрет К. Аденауера.

47. Соціально-економічний розвиток НДР у 60–80-х роках ХХ ст.

48. Політичний портрет Г. Коля.

49. Італійська мафія.

50. Політичний портрет С. Берлусконі.

51. Партійно-політична система сучасної Італії.

51. Політичний портрет Р. Рейгана.

53. Політичний портрет Б. Клінтона.

54. Участь США в міжнародних конфліктах кінця XX — початку XXI ст.

55. Соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток США на рубежі XX–XXI ст.

56. Канадсько-британські відносини у другій половині XX — на початку XXI ст.

57. Канадсько-американські відносини у другій половині XX — на початку XXI ст.

58. Квебекська проблема в Канаді у другій половині XX ст.

59. Українська діаспора в Канаді: проблеми та перспективи розвит- ку. Створення та діяльність СНД.

60. Проблема світового тероризму на рубежі XX–XXI ст.

VIII. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Проблеми світоустрою після Першої світової війни.	11
2	Перегляд повоєнних договорів у 1920–х роках	11
3	Головні тенденції розвитку демократичних країн Заходу в міжвоєнну добу (Велика Британія, Франція, США)	7
4	Особливості розвитку тоталітарних країн Європи в міжвоєнну добу (Німеччина, Італія, Іспанія)	7
5	Міжнародні відносини і зовнішня політика країн Європи та Америки в 30-ті рр. XX ст.	11
6	Країни Європи та Америки в добу Другої світової війни (1939–1945рр.)	9
7	Основні тенденції розвитку світу після Другої світової війни. Міжнародні відносини: від «холодної війни» до постбіполярної доби	20
8	Соціально-економічне та політичне становище првідних країн Європи в другій половині XX – на початку XXI ст. (Великобританія, Франція, Німеччина, Італія)	20
9	Соціально-економічне та політичне становище країн Північної Америки в другій половині XX – на початку XXI ст. (США, Канада)	24
	Разом I семестр:	**120**
	Всього:	**120**

Самостійна робота №1

Питання і завдання:

1. Складіть таблицю «Головні риси світового розвитку в 1914-1939рр» - економічного, політичного, соціального.
2. Обґрунтуйте хронологічні рамки міжвоєнного періоду.

3. Охарактеризуйте дискусію, що точиться в історичній літературі щодо початку новітнього періоду в історії.
4. Окресліть, чим характеризується період повоєнної нестабільності (1918-1923рр.).
5. Визначте риси соціально-економічного та політичного розвитку країн, що були характерними для періоду стабілізації (1924-1929рр).
6. Назвіть основні причини кризи 1929-1933рр.
7. Визначте основні риси індустріального та постіндустріального суспільства.
8. Охарактеризуйте основні суспільно-політичні партії і рухи означеного періоду.
9. Назвіть новітні галузі виробництва, що на поч. ХХст. Починають займати вагоме місце в промисловості провідних країн світу.
10. Назвіть видатні досягнення науки, техніки та основні тенденції в літературі та мистецтві на поч. ХХст.
11. З'ясуйте позиції великих держав напередодні і під час Паризької мирної конференції.
12. 8 січня 1918р. були оприлюднені «14 пунктів» Вудро Вільсона, в яких президент США висловив своє бачення принципів міждержавних стосунків. Назвіть їх.
13. Висвітліть як замінилась політична карта Європи після Першої світової війни.
14. Окресліть, в чому полягало «російське питання» на Паризькій мирній конференції.
15. Складіть таблицю: «Версальська система договорів».
16. Напишіть, яка роль відводилась у повоєнному світі Лізі Націй. Чому США не стали членом Ліги націй?
17. Складіть політичні портрети В. Вільсона, Д. Ллойд-Джорджа, Ж. Клемансо.

Самостійна робота №2

Питання і завдання:

1. Висвітліть причини скликання Вашингтонської конференції 1921-1922 рр.
2. Складіть порівняльну таблицю: «Угоди, підписані під час Вашингтонської конференції».
3. Окресліть: договори Вашингтонської конференції це доповнення чи ревізія Версалю?
4. Складіть схему «Найголовніші постанови Генуезької, Гаазької, Лозаннської та Локарнської конференцій».
5. Розкрийте наслідки угоди в Рапалло між Радянською Росією та Німеччиною.
6. Поясніть основні ідеї пакту Бріана-Келлога. В чому полягає суть ініціативи А. Брінана створити «пан-Європу».
7. Поясніть чому не була реалізована ідея створення системи колективної безпеки в міжвоєнний період.
8. Проаналізуйте, яким чином проблему репарацій намагались вирішити Дауес та Юнг.
9. Складіть схему: «Мирні конференції 1919-1925 рр.», де вкажіть питання, що обговорювались на конференціях, дату і рік проведення, місце проведення.
10. Визначте роль Версальсько-Вашингтонської системи у міжвоєнному світі.

Самостійна робота №3

Питання і завдання:

1. Визначте становище Англії після Першої світової війни.
2. Проаналізуйте, яким чином лейбористська партія доступилася до влади в Англії.
3. Висвітліть причини страйку шахтарів 1926 року.
4. Представники яких партій увійшли до складу «національного» уряду Великої Британії у 1931р.?
5. Обґрунтуйте основні напрямки зовнішньої політики Англії у міжвоєнний період. Чи виконала її зовнішня політика свою основну функцію?
6. У чому суть так званої Ірландської проблеми, що загострилася в повоєнній Великобританії.

7. Охарактеризуйте особливості соціально-економічного і політичного розвитку В. Британії у 1930-х рр.

Питання і завдання:

1. Розкрийте наслідки Першої світової війни для Франції.
2. Як ви вважаєте, чи була залежність між соціальною політикою урядів Франції і надходженнями репараційних платежів.
3. Проаналізуйте діяльність уряду Національного блоку.
4. Окресліть чинники перемоги на парламентських виборах 1924 року Лівого блоку.
5. Висвітліть особливості кризи 1929-1933 року для Франції.
6. Охарактеризуйте французький фашизм.
7. Обгрунтуйте фактори, що призвели до створення Народного фронту в країні.

Питання і завдання:

1. Проаналізуйте яким чином змінився статус США після Першої світової війни.
2. Визначте, із правлінням якої партії пов'язаний період «процвітання». Назвіть президентів США цього періоду.
3. Поясніть, чи були США членом Ліги Націй.
4. Окресліть становище країни в роки «Великої депресії».
5. Розкрийте економічну теорію, що була покладена в основу «нового курсу» Ф. Рузвельта.
6. Назвіть основні положення «нового курсу».
7. Складіть політичний портрет президента Ф. Рузвельта.

Самостійна робота №4

Питання і завдання:

1. Проаналізуйте основні завдання листопадової революції 1918 року.
2. Охарактеризуйте діяльність Всенімецького з'їзду Рад.

3. Окресліть чинники встановлення Баварської радянської республіки.
4. Назвіть основні положення Веймарської конституції.
5. Поясніть які були політичні і соціальні причини путчів в Німеччині в пер. пол. 20-х рр.
6. Поясніть роль масових організацій, створених нацистами в Німеччині.
7. Складіть політичний портрет А. Гітлера.

Питання і завдання:

1. Назвіть причини соціально-економічної й політичної кризи в повоєнний період.
2. Проаналізуйте причини виникнення фашизму в Італії.
3. Похід Муссоліні на Рим: це була боротьба за владу чи отримання влади?
4. Визначте, чому Б. Муссоліні поклав в основу економічної політики принцип автаркії.
5. Охарактеризуйте корпоративну систему Італії.
6. Розкрийте зміст Латеранської угоди 1929 року.
7. Складіть політичний портрет Б. Муссоліні.

Питання і завдання:

1. Поясніть, що являла собою повоєнна Іспанія.
2. Окресліть основні складові диктатури Прімо де Рівери.
3. Покажіть особливості кожного з етапів революції в Іспанії.
4. Проаналізуйте діяльність уряду Народного фронту в країні.
5. Висвітліть причини громадянської війни 1936-1939 рр.
6. Аргументуйте причини поразки республіканців у громадянській війні в Іспанії.
7. Складіть політичний портрет генерала Ф. Франко.

Самостійна робота №5

Питання і завдання:

1. Охарактеризуйте зовнішню політику провідних країн світу міжвоєнного періоду.
2. Проаналізуйте вплив світової економічної кризи на міжнародні відносини.
3. Висвітліть причини виникнення вогнищ війни на Далекому Сході та у Європі.
4. Розкрийте діяльність Ліги Націй в 1920-30-ті роки.
5. Окресліть основні здобутки агресивної політики країн осі.
6. Визначте, до чого призвели англо-франко-радянські переговори 1939 р.
7. Поясніть роль Пакту про ненапад між СРСР та Німеччиною для міжнародних відносин.

Самостійна робота №6

Питання і завдання:

1. Проаналізуйте причини Другої світової війни, визначте, хто несе відповідальність за її розв’язання. Складіть таблицю хронології подій.
2. Визначте цілі плана «Барбаросса».
3. Поясніть, чому Черчилль, попри своє негативне ставлення до комуністичних ідей, відразу після нападу Німеччини на СРСР оголосив про всіляку підтримку останнього і навіть про союз з ним.
4. Як розгорталися бойові дії 1941р. в Тихоокеанському регіоні.
5. Охарактеризуйте події жовтня-листопада 1942р. в Північній Африці.
6. Поясніть, що значить «докорінний злам » у перебігу подій Другої світової війни. З якими битвами він пов'язаний.
7. Поясніть, чи є тотожними поняття Друга світова війна та Велика Вітчизняна війна.
8. З'ясуйте, що було спільного і особливого в характері окупаційних режимів в країнах Західної Європи і на території СРСР.
9. Охарактеризуйте причини утворення антигітлерівської коаліції держав, визначте її сильні і слабкі сторони.

10. Визначте, що було спільного і особливого в Русі Опору в країнах Західної Європи і на території СРСР.
11. Напишіть, в чому полягало міжнародне значення Тегеранської конференції.
12. які фактори найбільше впливали на розвиток руху Опору в європейських країнах?
13. Розкрийте значення відкриття Другого фронту в Європі.
14. Обґрунтуйте, чи вступ радянських військ на територію Східної Європи був визволенням чи окупацією.
15. З'ясуйте, що зумовило вступ СРСР у війну проти Японії.
16. Якою бачилась повоєнна Європа учасникам Ялтинської конференції.
17. Назвіть основні рішення Берлінської (Потсдамської) конференції.

Самостійна робота №7

Питання і завдання:

1. Напишіть, яким чином змінились території Німеччини, Італії, Румунії, Угорщини, Фінляндії, Австрії і Японії внаслідок Другої світової війни.
2. Складіть схему «Структура ООН» та визначте коли і з якою метою було створено ООН.
3. Визначте, які військово-політичні блоки було утворено в 40-50-х рр. Який вплив мала поляризація суспільно-політичних систем у післявоєнному світі?
4. Назвіть причини деколонізаціїї після Другої світової війни та заповніть таблицю «Етапи деколонізації після Другої світової війни».
5. Назвіть чинники розпаду колоніальної системи після Другої світової війни.
6. Визначте, який рік і чому називають «роком Африки». Яка країна Африки і коли останньою отримала незалежність?
7. Окресліть, які країни і чому називають новими індустріальними країнами Сходу.
8. Проаналізуйте, що зумовило появу Руху неприєднання.

Питання і завдання:

1. Окресліть наслідки плану Маршалла для країн Європи.
2. Визначте, що являв собою план Шумана в розгортанні інтеграційних процесів у Європі.
3. З'ясуйте, за яких умов у країнах Центральної та Південно-Східної Європи було встановлено комуністичні режими. З якою метою було створено РЕВ?
4. Охарактеризуйте, як вплинула «перебудова» на розгортання революційних процесів у країнах ЦСЄ.
5. Законспектуйте документ: Римський договір 1957 р. та визначте країни, що уклали Римський договір 1957 р., а також яку мету переслідували вони, укладаючи цей договір. (Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008. – С.322-323.)
6. Законспектуйте документи: а) Фултонська промова В. Черчиля; б) Доктрина Трумена (Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008. – С. 292-298; 303.)
7. Визначте перші кроки до «залізної завіси»: від фултонської промови до «доктрини Трумена».

Питання і завдання:

1. Поясніть значення терміну «холодна війна». Окресліть причини її виникнення.
2. Проаналізуйте розвиток «берлінської кризи» та її наслідки.
3. Охарактеризуйте причини карибської кризи. Чи дійсно світ стояв на межі третьої світової війни?
4. Обгрунтуйте, які наслідки мало введення радянських військ до Афганістану для внутрішньої й зовнішньої політики СРСР.

5. Назвіть мету створення НАТО і ОВД. Який блок витримав випробування часом?
6. Проаналізуйте досягнення і труднощі гельсінського процесу в 70-х рр. ХХст.
7. Поясніть, в чому полягають особливості конфронтації «Схід-Захід» у пер. пол. 80-х рр. ХХ ст.
8. З'ясуйте, чи завершилась «холодна війна» наприкінці 1980-х рр.
9. Охарактеризуйте чинники розпаду двополюсного світовлаштування.
10. Назвіть типологічні ознаки постбіполярної системи міжнародних відносин.

Питання і завдання:

1. Розкрийте поняття «глобалізація» та «інтернаціоналізація» сучасного міжнародного життя.
2. Охарактеризуйте глобальні проблеми, що стоять перед людством на початку третього тисячоліття.
3. Проаналізуйте можливі шляхи вирішення загальнопланетарних проблем.
4. Складіть таблицю «Глобальні проблеми сучасного світу», розподіливши проблеми за їх класифікацією.
5. Визначте яку роль відіграють міжнародні організації у розв'язанні глобальних проблем.

Самостійна робота №8

Питання і завдання:

1. Проаналізуйте особливості британської партійної системи після Другої світової війни.
2. Розкрийте зовнішню політику лейбористського уряду в контексті розпаду Британської колоніальної імперії.
3. Окресліть економічний розвиток країни у 1960-70-х роках та визначте сутність «англійської хвороби».

4. Визначте значення терміну «тетчеризм» та розкрийте його суть.
5. Обгрунтуйте позиції сторін у Фолклендському військовому конфлікті 1982 року.
6. Охарактеризуйте витоки проблеми Ольстеру.
7. Складіть таблицю перебування при владі прем'єр-міністрів Великобританії, з урахуванням їх внутрішньої та зовнішньої політики.
8. Реферативні дослідження: «Соціально-економічний та політичний розвиток Великобританії в другій половині ХХ ст.»; «Політичні портрети видатних історичних осіб» країни за вибором.

Питання і завдання:

1. Розкрийте причини падіння режиму Четвертої республіки Франції.
2. Визначте, в чому полягає державна доктрина голлізму.
3. Проаналізуйте причини повернення Ш. де Голля до влади в 1958 році.
4. Назвіть основні положення Конституції П'ятої республіки.
5. Охарактеризуйте основне завдання де Голля в зовнішній політиці.
6. Складіть таблицю перебування при владі президентів Франції, з урахуванням їх внутрішньої та зовнішньої політики.
7. Реферативні дослідження: «Соціально-економічний та політичний розвиток Франції в другій половині ХХ ст.»; «Політичні портрети видатних історичних осіб» країни за вибором.

Питання і завдання:

1. Проаналізуйте підсумки Другої світової війни для Німеччини.
2. Розкрийте причини Берлінської кризи 1948-1949 рр. Розкол Німеччини був історично неминучим чи ні?
3. Визначте чинники німецького «економічного дива».

4. Охарактеризуйте історичні передумови та політичні механізми об'єднання Німеччини.
5. Висвітліть проблеми, що постали перед країною після об'єднання.
6. Складіть таблицю перебування при владі канцлерів Німеччини, з урахуванням їх внутрішньої та зовнішньої політики.
7. Реферативні дослідження: «Соціально-економічний та політичний розвиток ФРН в другій половині ХХ ст.»; «Політичні портрети видатних історичних осіб» країни за вибором.

Питання і завдання:

1. Охарактеризуйте наслідки та результати Другої світової війни для Італії.
2. Визначте особливості процесу встановлення республіки в країні.
3. Проаналізуйте причини італійського «економічного дива».
4. Порівняйте діяльність»лівого центру» та коаліції «національної солідарності».
5. Назвіть особливості соціально-економічного та політичного розвитку Італії у 1980-90-х рр.
6. Складіть таблицю перебування при владі урядів Італії, з урахуванням їх внутрішньої та зовнішньої політики.
7. Реферативні дослідження: «Соціально-економічний та політичний розвиток Італії в другій половині ХХ ст.»; «Політичні портрети видатних історичних осіб» країни за вибором.

Самостійна робота №9

Питання і завдання:

1. Проаналізуйте здобутки і суперечності американської демократії. Чи це універсальна модель демократії?
2. Як розумієте вислів щодо США «держава загального добробуту». Міфи і реалії сучасної Америки.

3. Розкрийте значення політики «маккартизму» та її наслідки.
4. Визначте складові Уотергейтської справи в США.
5. Окресліть економічну політику в країні, що має назву «рейганоміка».
6. Охарактеризуйте внутрішньополітичні і зовнішньополітичні наслідки трагедії 11 вересня 2001р. в США.
7. Складіть таблицю перебування при владі президентів США, з урахуванням їх внутрішньої та зовнішньої політики.
8. Реферативні дослідження: «Соціально-економічний та політичний розвиток США в другій половині ХХ ст.»; «Політичні портрети видатних історичних осіб» країни за вибором.

Питання і завдання:

1. Проаналізуйте політичний розвиток Канади у повоєнний період.
2. Охарактеризуйте особливості канадської моделі федералізму.
3. Висвітліть складові Квебекської проблеми.
4. Ознайомившись з Конституцією Канади за : Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008. – С. 431-439, проаналізуйте досягнення і суперечності канадської моделі демократіїї у відношенні до питання офіційних мов.
5. Складіть таблицю перебування при владі урядів Канади, з урахуванням їх внутрішньої та зовнішньої політики.
6. Реферативні дослідження: «Соціально-економічний та політичний розвиток Канади в другій половині ХХ ст.»; «Політичні портрети видатних історичних осіб» країни за вибором.

IX. КОМПЛЕКСНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 1

Варіант 1

1.1. Назвіть імперії, що припинили своє існування після Першої світової війни:

А) Російська, Австро-Угорська, Османська, Німецька;

Б) Російська, Німецька, Італійська, Британська;

В) Османська, Британська, Австро-Угорська, Італійська;

Г) Австро-Угорська, Німецька, Османська, Італійська.

1.2. Один з «14 пунктів» В. Вільсона:

А) встановлення дипломатичних відносин з Радянською Росією;

Б) збереження військово-політичних союзів періоду Першої світової війни;

В) відмова від таємної дипломатії;

Г) довічне право метрополій на володіння колоніями.

1.3. Вкажіть коли було підписано Версальський мирний договір:

А) 8 січня 1918 р.;

Б) 15 лютого 1918;

В) 28 червня 1919 р.;

Г) 10 вересня 1919 р.

1.4. З'ясуйте, з якою країною було підписано Нейїський мирний догові:

А) Болгарією;

Б) Німеччиною;

В) Туреччиною;

Г) Австрією.

1.5. Назвіть, що було одним із рішень Вашингтонської конференції 1921-1922 рр.:

А) дозвіл на створення Німеччиною ВМФ;

Б) визнання права радянської Росії на сферу впливу на Далекому Сході й Тихому океані;

В) спільний захист країнами-учасницями їх територіальних прав на Тихому океані та Далекому Сході ;

Г) захист економічних інтересів і прав Японії в Китаї.

1.6. До чого зводився зміст «російського питання» на Генуезькій конференції 1922 р.:

А) компенсація радянській Росії збитків від іноземної інтервенції;

Б) надання радянській Росії довгострокових кредитів;

В) залучення радянської Росії до Версальсько-Вашингтонської системи договорів;

Г) визнання радянською Росією всіх боргів царського і Тимчасового урядів та повернення або компенсація націоналізованої іноземної власності.

1.7. Дайте визначення:

І блок

А) тоталітаризм – це

Б) мандатна система - це

В) Весмінстерський статут – це

Г) тред-юніони – це

1.8. Вкажіть одну з ознак світової економічної кризи 1929-1933 рр.:

А) підвищення курсу акцій ;

Б) падіння промислового виробництва;

В) збільшення масштабів міжнародної торгівлі;

Г) відсутність інфляції.

1.9. З'ясуйте один з наслідків Першої світової війни для Англії:

А) захоплення німецьких і турецьких колоній в Африці та на Близькому Сході;

Б) підвищення життєвого рівня, зниження податків;

В) збереження ролі кредитора США;

Г) збереження лідерства в морських озброєннях, принцип «подвійного стандарту».

1.10. Назвіть, коли в Англії було сформовано перший лейбористський уряд:

А) 22 січня 1924 р.;

Б) 6 грудня 1923 р.;

В) 4 травня 1926 р.;

Г) 5 листопада 1935 р.

1.11. Хто був президентом Франції в період 1924-1931 рр.:

А) О. Мільєран;

Б) П. Думер;

В) Г. Думерг;

Г) Р. Пуанкаре.

1.12. Вкажіть головне завдання Народного фронту Франції:

А) ліквідація приватної власності;

Б) допомога Народному фронту Іспанії у громадянській війні;

В) боротьба проти фашизму і загрози його приходу до влади;

Г) розробка нової Конституції.

1.13. З'ясуйте, кому з президентів США належить вислів «Справа Америки – бізнес»:

А) Ф. Рузвельту;

Б) У. Гардінгу;

В) В. Вільсону;

Г) К. Куліджу.

1.14. Назвіть одну з реформ «нового курсу» Ф. Рузвельта:

А) скасування державної системи соціального забезпечення;

Б) націоналізація збиткових промислових підприємств;

В) запровадження державного страхування банківських вкладів;

Г) запровадження «сухого закону».

1.15. Дайте визначення:

II блок

А) консерватизм – це

Б) фашизм – це

В) ізоляціонізм - це

Г) масова культура – це

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 1

Варіант 2

1.1. Назвіть дату відкриття Паризької мирної конференції:

А) 8 січня 1919 р.;

Б) 18 січня 1919 р.;

В) 4 червня 1919 р.;

Г) 28 червня 1919 р.

1.2. Сен-Жерменський мирний догові було підписано з:

А) Болгарією;

Б) Угорщиною;

В) Туреччиною;

Г) Австрією.

1.3. Вкажіть країну, чий переважаючий вплив в Азійсько-Тихоокеанському регіоні засвідчила Вашингтонська конференція:

А) Японія;

Б) Китай;

В) США;

Г) В. Британія.

1.4. З'ясуйте одну з угод Версальсько-Вашингтонської системи:

А) Брестський мирний договір;

Б) Трактат п’яти держав щодо Китаю;

В) Рапалльський договір;

Г) Пакт Бріана-Келлога.

1.5. Назвіть, що передбачав Рейнський гарантійний пакт 1925 р.

А) недоторканість кордонів між Німеччиною, Чехословаччиною та Польщею ;

Б) недоторканість кордонів між Францією, Бельгією та Німеччиною;

В) надання Німеччині права судноплавства по Рейну;

Г) ліквідацію демілітаризованого статусу Рейнської зони.

1.6. План Дауеса передбачав:

А) прийняття Німеччини до Ліги Націй;

Б) повернення Німеччині Саарського вугільного басейну;

В) надання Німеччині зовнішніх позик;

Г) повернення Німеччині її колоніальних володінь в Африці та на Тихому океані.

1.7. Дайте визначення:

І блок

А) демілітаризація – це

Б) ратифікація – це

В) Рейнський гарантійний пакт - це

Г) «новий курс» - це

1.8. Вкажіть, яке місто стало штаб-квартирою Ліги Націй:

А) Нью-Йорк;

Б) Париж;

В) Відень;

Г) Женева.

1.9. З'ясуйте один із наслідків Першої світової війни для Франції:

А) революційна криза, зміна політичної системи;

Б) розквіт Північного індустріального району;

В) послаблення сировинно-енергетичної бази за рахунок Ельзасу, Лотарінгії, Саару;

Г) фінансова криза, колосальний державний борг.

1.10. Назвіть дату фашистського заколоту в Парижі:

А) 1 травня 1919 р.;

Б) 3 листопада 1929 р.;

В) 6 лютого 1934 р.;

Г) 26 листопада 1938 р.

1.11. Хто очолив перший в історії Англії лейбористський уряд:

А) Д. Ллойд-Джордж;

Б) Е. Борнар-Лоу;

В) Р. Макдональд;

Г) С. Болдуїн.

1.12. Вкажіть основну складову політичної програми консерваторів у Великобританії:

А) свобода особистості і право приватної власності, проти державного втручання у торгівлю й промисловість;

Б) утвердження суспільної форми власності на засоби виробництва, проти експлуатації людини людиною;

В) збереження традиційних порядків та установ, без реформ радикального характеру;

Г) боротьба за згуртування всіх політичних сил і курс на утворення єдиного антифашистського фронту.

1.13. З'ясуйте, хто був президентом США в період з 4 березня 1929 р. по 4 березня 1933 р.:

А) У. Гардінг;

Б) Г. Гувер;

В) В. Вільсон;

Г) К. Кулідж.

1.14. Назвіть, який закон був спрямований на вдосконалення трудових відносин між роботодавцями і найманими робітниками у США:

А) закон Вагнера;

Б) «сухий закон»;

В) закон «Про допомогу фермерам»;

Г) закон про державне гарантування депозитних вкладів.

1.15. Дайте визначення:

II блок

А) комунізм - це

Б) етатизм – це

В) локаут – це

Г) «Велика депресія» - це

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 1

Варіант 3

1.1. Назвіть, коли було оприлюднено «14 пунктів» В. Вільсона:

А) 14 листопада 1917 р.;

Б) 28 листопада 1917 р.;

В) 8 січня 1918 р.;

Г) 10 серпня 1919 р.

1.2. Однією з умов Версальського мирного договору є:

А) право Німеччини на володіння наступальними видами зброї та їх нарощування;

Б) приєднання Австрії до Німеччини;

В) дозвіл Німеччині на загальну військову повинність;

Г) демілітаризація Рейнської зони.

1.3. Вкажіть, з якою країною було підписано Тріанонський мирний договір:

А) Угорщиною;

Б) Німеччиною;

В) Туреччиною;

Г) Австрією.

1.4. З'ясуйте країну, яка не ратифікувала Версальський мирний договір:

А) США;

Б) Франція;

В) Італія;

Г) В. Британія.

1.5. Назвіть країни, які 16 квітня 1922 року підписали Рапалльський договір:

А) Франція та Німеччина;

Б) Росія та Німеччина;

В) Німеччина та Італія;

Г) країни Антанти та Росія.

1.6. Однією з проблем і суперечностей, спричинених Версальсько-Вашингтонською системою є:

А) гегемонія Росії в Європі та на Далекому Сході;

Б) посилення морського суперництва між Німеччиною і В. Британією;

В) претензії Росії на світове панування;

Г) ізоляція радянської Росії.

1.7. Дайте визначення:

І блок

А) репарація – це

Б) Ліга Націй - це

В) Севрський договір - це

Г) Народний фронт – це

1.8. Вкажіть один із наслідків Першої світової війни для США:

А) здобуття німецьких і турецьких колоній;

Б) політична нестабільність, революційна криза;

В) збільшення капіталовкладень в економіку;

Г) зменшення питомої ваги у світовому промисловому виробництві.

1.9. З'ясуйте одну з ознак «просперіті» в США:

А) зниження життєвого рівня населення;

Б) послаблення світових позицій американського долара;

В) збільшення національного доходу;

Г) політична нестабільність, зростання революційних настроїв.

1.10. Назвіть дату інавгурації Ф. Рузвельта:

А) 2 листопада 1920 р.;

Б) 4 березня 1929 р.;

В) 4 березня 1933 р.;

Г) 12 травня 1933 р.

1.11. У чому полягала політика лейбористських урядів у Великій Британії в 1920-ті роки:

А) переорієнтації капіталовкладень у військове виробництво;

Б) націоналізації шахт і залізниць;

В) зменшенні заробітної плати робітників з метою підвищення конкурентоспроможності англійських товарів на зовнішніх ринках;

Г) невеликих поступках робітникам з метою зміцнення стабільності.

1.12. Вкажіть, хто з прем’єр-міністрів Великобританії посів на цю посаду 28 травня 1937 р.:

А) С. Болдуїн;

Б) Р. Макдональд;

В) Н. Чемберлен;

Г) В. Черчілль.

1.13. З'ясуйте, коли була створена Французька комуністична партія (ФКП):

А) 1924 р.;

Б) 1920 р.;

В) 1925 р.;

Г) 1930 р.

1.14. Назвіть одне з положень Програми Народного фронту у Франції:

А) вихід Франції з Ліги Націй;

Б) заборону вивозу капіталів за кордон;

В) загальна політична амністія;

Г) негайне збройне захоплення влади компартією Франції.

1.15. Дайте визначення:

ІІ блок

А) лібералізм - це

Б) пацифізм - це

В) метрополія – це

Г) демократизація - це

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 2

Варіант 1

1.3. Назвіть, що було початком Листопадової революції в Німеччині:

А) Перший загально німецький з’їзд Рад;

Б) збройне повстання в Берліні;

В) Комп'єнське перемир'я;

Г) повстання моряків у Кілі.

1.2. Дата підпалу фашистами Рейхстагу:

А) 3 листопада 1933 р.;

Б) 31 липня 1933 р.;

В) 30 січня 1933 р.;

Г) 27 лютого 1933 р.

1.3. Вкажіть документ, що закріпив примирення церкви і держави в Італії:

А) Авентинський блок;

Б) Латеранський пакт;

В) «програма Сан-Сеполькро»;

Г) Веронська хартія.

1.4. З'ясуйте, коли» між Італією та Німеччиною було підписано «Сталевий пакт:

А) 22 травня 1939 р.;

Б) 31 липня 1939 р.;

В) 24 вересня 1937 р.;

Г) 25 березня 1938 р.

1.5. Назвіть дату прийняття Конституції, де Іспанія проголошувалась республікою:

А) 23 вересня 1925 р.;

Б) 12 липня 1930 р.;

В) 9 грудня 1931 р.;

Г) 12 квітня 1930 р.

1.6. Одна з особливостей політики республіканського уряду М. Асаньї (1931-1933 рр.) в Іспанії:

А) заборона діяльності фашистських організацій;

Б) надання автономії Каталонії;

В) запровадження корпоративної системи;

Г) націоналізація промисловості і промислової інфраструктури.

1.7. Вкажіть, коли відбулась окупація Японією Маньчжурії:

А) 1930 р.;

Б) 1931 р.;

В) 1932 р.;

Г) 1933 р.

1.8. З'ясуйте, коли було підписано Мюнхенську угоду:

А) 29 вересня 1938 р.;

Б) 16 травня 1937 р.;

В) 28 червня 1936 р.;

Г) 5 березня 1939 р.

1.9. Назвіть, що обговорювали сторони під час англо-франко-радянських переговорів 1939 року в Москві:

А) сфери «східних» і «західних» гарантій захисту від агресії;

Б) питання участі США в європейському конфлікті;

В) приборкання агресії Італії проти Ефіопії;

Г) розмежування сфер колоніальних інтересів.

1.10. Першочергове завдання зовнішньої політики уряду А. Гітлера після приходу до влади:

А) ліквідація демократії в країнах Заходу;

Б) повернення колоній в Африці та на Далекому Сході;

В) завоювання «життєвого простору» на Сході;

Г) ліквідація військових обмежень, встановлених Версальським договором.

1.11. Вкажіть одну з подій, що відбулась у рік початку Другої світової війни:

А) напад Японії на Північний Китай;

Б) початок «зимової війни»;

В) включення до складу СРСР Бессарабії та Північної Буковини;

Г) окупація Німеччиною Данії й Норвегії.

1.12. З'ясуйте кодову назву плану висадки німецьких військ в Англії:

А) план «Барбаросса»;

Б) «Катапульта»;

В) «Овердорд»;

Г) «Морський лев».

1.13. Назвіть, коли відбулась Сталінградська битва:

А) 5 липня – 23 серпня 1943 р.;

Б) 17 липня 1942 р. – 2 лютого 1943 р.;

В) 28 червня – 3 вересня 1942 р.;

Г) 23 червня 1942 – 5 березня 1943 р.

1.14. США 6 та 9 серпня 1945 р. скинули атомні бомби на японські міста:

А) Кіото і Нагоя;

Б) Кагосіма і Осака;

В) Нагоя і Кавасакі;

Г) Хіросіма і Нагасакі.

1.15. Дайте визначення:

І блок:

А) нейтралітет – це

В) корпоративна система – це

В) громадянська війна – це

Г) колабораціонізм – це

ІІ блок:

А) агресія – це

Б) антинацистський рух - це

В) аншлюс – це

Г) сателіт – це

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 2

Варіант 2

1.1. Назвіть дату прийняття Веймарської конституції:

А) 3 листопада 1918 р.;

Б) 31 липня 1919 р.;

В) 14 вересня 1917 р.;

Г) 5 березня 1918 р.

1.2. Однією з причин приходу нацистів до влади в Німеччині була:

А) прийняття Німеччини до Ліги Націй;

Б) економічна криза 1929-1933 рр.;

В) передвиборча коаліція між НСДАП і КПН;

Г) військова підтримка нацистів з боку іноземних держав.

1.3. Вкажіть мету фашистського «походу на Рим»:

А) демонстрація підтримки монархії;

Б) легалізація «Союзу боротьби»;

В) збройне захоплення влади;

Г) участь у загально німецькому русі на підтримку демократії.

1.4. З'ясуйте дату початку війни Італії за загарбання Ефіопії:

А) 24 травня 1930 р.;

Б) 3 жовтня 1935 р.;

В) 28 жовтня 1930 р.;

Г) 15 січня 1935 р.

1.5. Назвіть, що було початком громадянської війни в Іспанії:

А) військовий заколот у Марокко;

Б) встановлення диктатури М. Прімо де Рівери;

В) проголошення республіки;

Г) перемога на виборах до кортесів Народного фронту.

1.6. Хто був першим президентом Іспанської республіки:

А) М. Прімо де Рівера;

Б) М. Асанья;

В) А. Саморо;

Г) Л. Кабальєро.

1.7. Вкажіть рік викладу в меморандумі прем'єр-міністра Японії Танаки програми територіальних завоювань на Далекому Сході й знищення могутності США в Тихому океані:

А) 1927 р.;

Б) 1933 р.;

В) 1931 р.;

Г) 1932 р.

1.8. З'ясуйте, коли відбувся «аншлюс Австрії» Німеччиною:

А) квітні 1936 р.;

Б) травні 1937 р.;

В) березні 1938 р.;

Г) червні 1937 р.

1.9. Назвіть дату підписання радянсько-німецького договору про ненапад (Пакт Молотова-Ріббентропа):

А) 9 вересня 1938 р.;

Б) 19 серпня 1938 р.;

В) 28 липня 1939 р.;

Г) 23 серпня 1939 р.

1.10. Що означала політика «умиротворення» агресорів:

А) систему угод, що стримували б Німеччину від агресивних дій в Європі;

Б) поступки гітлерівській Німеччині і уникання дій, які б дали їй привід розпочати війну;

В) втручання США в європейські справи;

Г) перерозподіл колоніальних володінь на користь Німеччини.

1.11. З'ясуйте, коли відбулося підписання Італією акта про капітуляцію в Другій світовій війні:

А) 3 вересня 1943 р.;

Б) 12 лютого 1942 р.;

В) 5 квітня 1942 р.;

Г) 24 жовтня 1944 р.

1.12. Назвіть одну з битв, що стала переломною під час Другої світової війни:

А) битва за острів Окінава;

Б) висадка союзників у Нормандії;

В) битва під Ель-Аламейном;

Г) битва за Дніпро.

1.13. Назвіть дату відкриття Другого фронту в Європі відбулось:

А) 13 вересня 1943 р.;

Б) 12 листопада 1945 р.;

В) 6 червня 1944 р.;

Г) 4 серпня 1944 р.

1.14. Однією з основних причин поразки Німеччини та Японії в Другій світовій війні була:

А) авантюрність планів досягнення світового панування;

Б) відсутність переваги на морі у держав-агресорів;

В) некомпетентне командування військами країн агресивного блоку;

Г) слабкість економіки країн агресивного блоку.

1.15. Дайте визначення:

І блок:

А) революція – це

Б) дуче - це

В) антифашизм – це

Г) «п'ята колона» - це

ІІ блок:

А) вермахт– це

Б) геноцид - це

В) Третій рейх – це

Г) капітуляція – це

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 2

Варіант 3

1.1. Назвіть дату призначення А. Гітлера рейхсканцлером:

А) 3 листопада 1933 р.;

Б) 31 липня 1930 р.;

В) 30 січня 1933 р.;

Г) 25 березня 1931 р.

1.2. Прізвище президента Німеччини, що переміг на виборах у 1932 р.:

А) А. Гітлер;

Б) Е. Тельман;

В) П. фон Гінденбург;

Г) К. Шлейхер.

1.3. Вкажіть один з наслідків Першої світової війни для Італії:

А) прихід до влади коаліції робітничих партій;

Б) задоволення всіх територіальних претензій у Середземномор'ї та Малій Азії;

В) перетворення з аграрної на аграрно-індустріальну країну;

Г) значне підвищення рівня життя.

1.4. З'ясуйте, який законодавчий акт встановлював в Італії корпоративну систему:

А) Закон про права прем’єр міністра;

Б) Закон про контроль над профспілками;

В) «Хартія праці»;

Г) Закон про розпуск антинаціональних партій.

1.5. Назвіть дату захоплення влади в Барселоні М. Прімо де Ріверою:

А) 13 вересня 1923 р.;

Б) 1 липня 1920 р.;

В) 24 вересня 1921 р.;

Г) 2 квітня 1924 р.

1.6. Дата вступу військ Ф. Франко до Мадриду та встановлення диктатури:

А) 3 серпня 1932 р.;

Б) 16 лютого 1936 р.;

В) 29 грудня 1935 р.;

Г) 28 березня 1939 р.

1.7. Вкажіть, коли було підписано «Антикомінтернівський пакт» між Німеччиною і Японією:

А) 19 вересня 1936 р.;

Б) 25 жовтня 1936 р.;

В) 28 червня 1938 р.;

Г) 23 серпня 1939 р.

1.10. З'ясуйте одну з причин політики «умиротворення» агресорів:

А) загроза країнам Заходу з боку СРСР;

Б) радянсько-німецьке дипломатичне зближення;

В) намагання В. Британії та Франції уникнути війни з Німеччиною, до якої вони не були готові;

Г) підтримка Німеччини з боку США.

1.11. Назвіть один з наслідків підписання Мюнхенської угоди:

А) втручання США в європейські справи;

Б) втрата довіри до Франції з боку «малих» країн Європи;

В) зміцнення довіри між СРСР і західними демократіями;

Г) зміцнення миру в Європі та світі.

1.10. Одна з причин безрезультатності англо-франко-радянських переговорів 1939 р.:

А) західні демократії мали територіальні претензії до СРСР;

Б) Англія і Франція надали Польщі гарантії захисту її незалежності;

В) СРСР уклав договір про ненапад з Німеччиною;

Г) всі учасники переговорів діяли лише у власних інтересах, не дбаючи про колективні дії проти агресора.

1.11. Вкажіть дату початку Другої світової війни:

А) 22 червня 1941 р.;

Б) 3 вересня 1939 р.;

В) 14 червня 1940 р.;

Г) 1 вересня 1939 р.

1.12. З'ясуйте, хто був командувачем військами союзників на Західному фронті в 1944 р.:

А) О. Бредлі;

Б) Б. Монтгомері;

В) Д. Ейзенхауер;

Г) Г. Александер.

1.13. Місце останнього німецького наступу на Західному фронті:

А) Берлін;

Б) Арденни;

В) Нормандія;

Г) передмістя Парижу.

1.14. Вкажіть місце прийняття рішення про створення ООН:

А) Тегеранська конференція;

Б) Ялтинська конференція;

В) Потсдамська конференція;

Г) Лондонська конференція.

1.15. Дайте визначення:

І блок:

А) реваншизм – це

Б) пакт - це

В) автаркія – це

Г) хунта – це

II блок:

А) «дивна війна» – це

Б) ленд-ліз - це

В) антигітлерівська коаліція – це

Г) рух Опору – це

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 3

Варіант 1

1.4. Назвіть офіційну дату створення ООН:

А) 25 квітня 1945 р.;

Б) 26 червня 1945 р.;

В) 24 жовтня 1945 р.;

Г) 15 листопада 1945 р.

1.2. Місто, де з 29 липня по 15 жовтня 1946 р. відбулась міжнародна мирна конференція:

А) Сан-Франциско;

Б) Париж;

В) Лондон;

Г)   Москва.

1.3. Вкажіть один із принципів політики неприєднання:

А)   використання регіональних конфліктів як інструменту розв'язання міждержавних суперечок;

Б)   підтримка національно-визвольних рухів;

В)   активна участь у гонці озброєнь;

Г) надання своєї території для розташування іноземних військових баз.

1.4. З'ясуйте прізвище лідера незалежного профспілкового руху «Солідарність» у Польщі в 1980-ті рр.:

А) В. Гомулка;

Б) В. Ярузельський;

В) Л. Валенса;

Г) Л. Бальцерович.

1.5. Назвіть причину радянсько-югославського конфлікту 1948-1949 рр.:

А) відмова Югославії від побудови соціалізму;

Б) отримання Югославією допомоги за планом Маршалла;

В) незалежна від СРСР позиція щодо внутрішньої та зовнішньої політики Югославії;

Г) територіальні претензії Югославії до СРСР.

1.6. Дайте визначення:

I блок

А) «тетчеризм» - це

Б) ядерна зброя - це

В) НАТО – це

Г) «план Маршалла» - це

1.7. Конфлікт між Великою Британією та Аргентиною за Фолклендські острови відбувся у:

А) 1956 р.;

Б) 1979 р.;

В) 1982 р.;

Г) 1990 р.

1.8. Вкажіть прізвище прем’єр-міністра Великобританії, що обійняв цю посаду з 11 травня 2010 р.:

А) Т. Блер;

Б) Дж. Мейджор;

В) Г. Браун;

Г) Д. Кемерон.

1.9. З'ясуйте дату прийняття Конституції Четвертої республіки:

А) 2 листопада 1956 р.;

Б) 18 жовтня 1948 р.;

В) 5 травня 1948 р.;

Г) 13 жовтня 1946 р.

1.10. Назвіть один з основних заходів Ш. де Голля на посаді президента П'ятої республіки:

А) участь разом із США у війні в Індокитаї;

Б) запровадження системи державного регулювання економіки;

В) гостра конфронтація з СРСР;

Г) вступ до ЄЕС.

1.11. З'ясуйте дату вступу ФРН у НАТО:

А) 1955 р.;

Б) 1973 р.;

В) 1990 р.;

Г) 1949 р.

1.12. Назвіть прізвище канцлера Німеччини, який передував на цій посаді А. Меркель:

А) Г. Шрьодер;

Б) К. Аденауер;

В) Г. Коль;

Г) В. Брандт.

1.13. Лідер партійного об'єднання «Вперед, Італіє!», що виникло в 1990-ті роки XX ст.:

А) М. Монті;

Б) С. Берлусконі;

В) Б. Краксі;

Г) Р. Проді.

1.14. Вкажіть дату проголошення республіки в Італії:

А) 5 квітня 1945 р.;

Б) 16 липня 1946 р.;

В) 8 червня 1946 р.;

Г) 21 лютого 1957 р.

1.15. Дайте визначення:

II блок

А) акціонер – це

Б) Рух неприєднання - це

В) Берлінський мур – це

Г) валовий національний продукт – це

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 3

Варіант 2

1.5. Назвіть дату підписання мирних договорів із союзниками Німеччини по Другій світовій війні (Італією, Румунією, Угорщино, Фінляндією):

А) 15 жовтня 1945 р.;

Б) 10 лютого 1947 р.;

В) 4 липня 1945 р.;

Г) 15 березня 1946 р.

1.2. Хто сьогодні є Генеральним секретарем ООН:

А) Кофі Аннан;

Б) Трюгве Лі;

В) Пан Ги Мун;

Г) Бутрос Галі.

1.3. Вкажіть документ, який підтверджує створення Європейського Союзу:

А) Варшавський договір;

Б) Гаазька конвенція;

В) Маастрихтський договір;

Г) Північноатлантичний договір.

1.4. З'ясуйте прізвище лідера «Празької весни»:

А) О. Дубчек;

Б) Г. Гусак;

В) В. Гавел;

Г) Й. Броз Тіто.

1.5. Назвіть одну з основних ознак режиму Н. Чаушеску в Румунії:

А) розрив дипломатичних відносин з Ізраїлем;

Б) повна відсутність бюрократії;

В) форсована індустріалізація, «сировинний індустріалізм»;

Г) підтримка введення радянських військ до Афганістану.

1.6. Дайте визначення:

І блок

А) «держава загального добробуту» - це

Б) тред-юніони – це

В) Європейський Союз - це

Г) коаліційний уряд – це

1.7. Однією з ознак «ольстерської проблеми» є:

А) невизначеність статусу території в межах Великої Британії;

Б) економічна відсталість Ольстера порівняно з іншими регіонами країни;

В) боротьба між католицькою і протестантською громадами міста;

Г) расова сегрегація населення.

1.8. Вкажіть назву програми лейбористської партії Великобританії, з якою вона перемогла на виборах 1945 р.:

А) «Вітер змін»;

Б) «Декларація про політику містера Черчілля»;

В) «Обличчям до майбутнього»;

Г) «Лейбористська програма для Великобританії».

1.9. З'ясуйте, який саме президент Франції був ініціатором виходу країни з НАТО:

А) Ш. де Голль;

Б) Ж. Помпіду;

В) В. Жискар д'Естен;

Г) Ф. Міттеран.

1.10. Назвіть роки перебування при владі у Франції Н. Саркозі:

А) 25 листопада 2003 – 25 листопада 2008 рр.;

Б) 12 січня 2005 – 12 січня 2010 рр.;

В) 16 травня 2007 – 15 травня 2012 рр.;

Г) 8 червня 2006 – 8 червня 2011 рр.

1.11. Однією з причин німецького «економічного дива» є:

А) значні витрати на потреби оборони;

Б) широке використання ресурсів колоній;

В) аграрна реформа;

Г) добрі стартові можливості, значна промислова база, сучасне устаткування.

1.12. Вкажіть дату об'єднання Німеччини:

А) 15 листопада 1989 р.;

Б) 8 серпня 1990 р.;

В) 1 липня 1991 р.;

Г) 3 жовтня 1990 р.

1.13. З'ясуйте назву міста, в якому відбувся найбільший в Італії судовий процес над мафією (1986 р.):

А) Рим;

Б) Болонья;

В) Мілан;

Г) Палермо.

1.14. Назвіть дату приходу до влади в Італії уряду М. Монті:

А) 18 серпня 2009 р.;

Б) 7 жовтня 2010 р.;

В) 26 лютого 2009 р.;

Г) 16 листопада 2011 р.

1.15. Дайте визначення:

II блок

А) національно-визвольний рух - це

Б) деколонізація - це

В) Варшавський договір - це

Г) політична система - це

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 3

Варіант 3

1.6. Назвіть дату проголошення в Гарвардському університеті економічної допомоги країнам, що постраждали під час війни (плану Маршалла):

А) 15 вересня 1945 р.;

Б) 5 червня 1947 р.;

В) 29 жовтня 1946 р.;

Г) 2 лютого 1948 р.

1.2. Р. Шуман 9 травня 1950 року запропонував утворити:

А) Європейське економічне співтовариство (ЄЕС);

Б) Європейський Союз (ЄС);

В) Європейську асоціацію вільної торгівлі (ЄАВТ);

Г) Європейське об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС).

1.3. Вкажіть місто, в якому у вересні 1961 року відбулась конференція, що поклала початок Руху неприєднання:

А) Мадрид (Іспанія);

Б) Бандунг (Індонезія);

В) Гавана (Куба);

Г) Белград (Югославія).

1.4. З'ясуйте прізвище лідера народної революції 1956 р. в Угорщині:

А) Я. Кадар;

Б) І. Надь;

В) М. Немет;

Г) М. Ракоші.

1.5. Назвіть дату створення Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ):

А) 25 січня 1949 р.;

Б) 12 лютого 1948 р.;

В) 2 грудня 1951 р.;

Г) 18 вересня 1947 р.

1.6. Дайте визначення:

І блок

А) урбанізація - це

Б) монетаризм - це

В) монополізація - це

Г) «економічне диво» - це

1.7. Хто був прем’єр-міністром Великобританії з 1964 по 1970 рр.:

А) В. Черчілль;

Б) Г. Вільсон;

В) А. Іден;

Г) М. Тетчер.

1.8. Вкажіть захід, який було здійснено в період правління М. Тетчер:

А) запровадження безплатного медичного обслуговування;

Б) прийняття національного п’ятирічного плану;

В) націоналізація вугільної і газової промисловості;

Г) скорочення державних витрат на соціальні потреби.

1.9. З'ясуйте хронологію колоніальної війни Франції у В'єтнамі:

А) 1946-1954 рр.;

Б) 1945-1975 рр.;

В) 1947-1949 рр.;

Г) 1947-1955 рр.

1.10. Назвіть один з основних проявів кризи Четвертої республіки у Франції:

А) різке зниження темпів економічного розвитку;

Б) студентський рух за демократизацію системи освіти;

В) спроба комуністів збройним шляхом захопити владу;

Г) участь Франції в колоніальних війнах у Африці, на Близькому Сході, в Індокитаї.

1.11. Німецьке місто, де в червні 1945 року була заснована партія Християнсько-демократичний союз:

А) Штутгарт;

Б) Дюссельдорф;

В) Кельн;

Г) Гамбург.

1.12. Вкажіть одну з подій, що зумовили розкол Німеччини на ФРН і НДР є:

А) проголошення НДР;

Б) утворення Соціалістичної Єдиної Партії Німеччини;

В) грошова і господарча реформи 1948 р. в західних зонах окупації;

Г) денонсування західними державами Потсдамської декларації.

1.13. З'ясуйте одну з причин «італійського економічного дива»:

А) широке використання ресурсів колоній;

Б) значні військові асигнування;

В) аграрна реформа;

Г) жорстка експлуатація робочої сили.

1.14. Назвіть міжнародну структуру, членом якої стала Італія в 1957 р.:

А) НАТО;

Б) ЄЕС;

В) АСЕАН;

Г) ООН.

1.15. Дайте визначення:

А) бундестаг - це

Б) Маастрихтський договір - це

В) «залізна завіса» - це

Г) постіндустріальне суспільство - це

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 4

Варіант 1

1.7. Назвіть прізвище президента США, який обіймав цю посаду з 1963 по 1968 рр.:

А) Дж. Картер;

Б) Л. Джонсон;

В) Дж. Форд;

Г) Д. Кеннеді.

1.2. Що пов'язують з ім'ям президента Г. Трумена:

А) бойкот XXII Олімпіади в Москві;

Б) «Справедливий курс»;

В) програму «Союз в ім'я прогресу»;

Г) угоду про нерозповсюдження ядерної зброї.

1.3. Вкажіть, що передбачав закон Тафта-Хартлі, прийнятий в США у 1947 році :

А) низку заходів для адаптації до мирного життя демобілізованих військовослужбовців;

Б) обмеження прав робітників на укладання колективних договорів, заборону страйків держслужбовців і страйків солідарності;

В) скасування державного регулювання цін і заробітної плати, зниження податку на надприбуток корпорацій;

Г) зобов'язання компартії та інших «лівих» організацій реєструватися у міністерстві юстиції як «підривних».

1.4. З'ясуйте, які події пов'язують з ім'ям президента Р. Рейгана:

А) встановлення дипломатичних відносин з Україною;

Б) операцію «Буря в пустелі»;

В) об'єднання Німеччини;

Г) підписання договору про ліквідацію ракет середньої та меншої дальності між СРСР і США.

1.5. Назвіть дату нападу терористів на Світовий торговельний центр і Пентагон у США:

А) 14 вересня 2001 р.;

Б) 23 січня 2000 р.;

В) 11 вересня 2001 р.;

Г) 15 листопада 2000 р.

1.6. В якому році відбулась конституційна реформа в Канаді:

А) 1947 р.;

Б) 1976 р.;

В) 1995 р.;

Г) 1982 р.

1.7. Вкажіть прізвище прем’єр-міністра Канади, що перебував на посаді з 4 листопада 1993 по 12 грудня 2003 рр.:

А) Б. Малруні;

Б) П. Трюдо;

В) Дж. Дифенбейкер;

Г) Ж. Кретьєн.

1.8. З'ясуйте дату промови В. Черчілля у Фултоні, що була однією з ознак початку «холодної війни»:

А) 5 березня 1947 р.;

Б) 5 березня 1946 р.;

В) 15 травня 1948 р.;

Г) 15 травня 1945 р.

1.9. Назвіть, яка з представлених подій відбулась у травні 1955 р.:

А) утворення ООН;

Б) підписання Угоди про звичайні види озброєнь в Європі;

В) радянсько-американська зустріч у Рейк'явіку;

Г) утворення ОВД.

1.10. Одним із наслідків Карибської кризи є:

А) зміцнення міжнародних позицій Куби;

Б) усвідомлення безперспективності ядерного протистояння;

В) створення НАТО країнами Заходу;

Г) зміцнення радянського тоталітарного режиму.

1.11. Вкажіть місто, в якому 5 серпня 1963 року було підписано договір про заборону випробувань ядерної зброї у трьох сферах (в атмосфері, в космосі й під водою):

А) Москва;

Б) Вашингтон;

В) Лондон;

Г) Пекін.

1.12. З'ясуйте, в яку країну СРСР ввели військовий контингент наприкінці грудня 1979 р.:

А) Лівія;

Б) Іран;

В) Афганістан;

Г) Ірак.

1.13. Назвіть щодо умов якого з договорів переговори були найтривалішими в історії повоєнної дипломатії:

А) СНО-1;

Б) РСД-РМД;

В) ОСО-2;

Г) ПРО.

1.14. Один із основних наслідків «холодної війни»:

А) зникнення напруженості в радянсько-китайських відносинах;

Б) прискорення процесів глобалізації та регіональної інтеграції;

В) глобальний тріумф тоталітарної ідеології;

Г) припинення старих регіональних конфліктів та посилення регіональної стабільності.

1.15. Дайте визначення:

І блок

А) «атомна дипломатія» – це

Б) геополітика - це

В) глобалізація – це

Г) інавгурація – це

II блок

А) НАФТА - це

Б) інвестиції - це

В) неоколоніалізм – це

Г) ООН - це

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 4

Варіант 2

1.1. Назвіть, що пов'язують з ім'ям президента Дж. Кеннеді:

А) посилення політики расової дискримінації;

Б) стимулювання приватної ініціативи, зниження податків на надприбутки та доходи корпорацій;

В) посилення втручання держави в економіку і соціальну сферу;

Г) «Уотергейтську справу».

1.2. Який період в історії США має назву «чорні бунти»:

А) 1945-1946 рр.;

Б) 1958-1962 рр.;

В) 1964-1969 рр.;

Г) 1960-1962 рр.

1.3. Вкажіть термін перебування при владі президента США Дж. Картера:

А) 1989-1992 рр.;

Б) 1981-1988 рр.;

В) 1974-1976 рр.;

Г) 1977-1980 рр.

1.4. З'ясуйте, що пов'язують з ім'ям президента Дж. Буша-молодшого:

А) підписання договору про ліквідацію ракет середньої та меншої дальності між СРСР і США;

Б) космічний політ «Союз» - «Аполлон»;

В) «Нову стратегію безпеки США»;

Г) «Нову економічну політику США».

1.5. Назвіть одне з тверджень, що характеризує США як наддержаву :

А) наявність колоніальних володінь;

Б) наявність найчисленнішої армії в світі;

В) наявність стратегічних ядерних озброєнь;

Г) перевага над будь-яким противником за кількістю населення.

1.6. Прізвище прем'єр-міністра Канади, за ініціативи якого в 1969 р. парламент ухвалив закон про надання французькій мові статусу другої державної на федеральному рівні:

А) Б. Малруні;

Б) С. Харпер;

В) П. Трюдо;

Г) Ж. Кретьєн.

1.7. Вкажіть період перебування на посаді генерал-губернатора Канади Мікаель Жан:

А) 15 квітня 2001 – 15 травня 2006 р.;

Б) 1 жовтня 2010 – до тепер;

В) 2 листопада 1990 – 2 грудня 1995 р.;

Г) 27 вересня 2005 - 1 жовтня 2010 р.

1.8. З'ясуйте мету доктрини Трумена:

А) підготовка до ядерної війни з СРСР;

Б) ізоляція СРСР на міжнародній арені, виключення його з ООН;

В) усунення загрози переходу під контроль СРСР територій, проголошених життєво важливими для забезпечення інтересів безпеки США;

Г) заборона діяльності комуністичної партії в США.

1.9. Назвіть програму, про яку говорив держсекретар США 5 червня 1947 року у виступі перед студентами Гарвардського університету:

А) створення НАТО;

Б) створення МВФ;

В) план Маршалла;

Г) створення ЄЕС.

1.10. Карибська криза відбулась:

А) 2-22 вересня 1960 р.;

Б) 5-15 листопада 1961 р.;

В) 17-23 серпня 1963 р.;

Г) 22-28 жовтня 1962 р.

1.11. Вкажіть місто, де 1 серпня 1975 р. відбулось підписання Заключного акта НБСЄ:

А) Белград**;**

Б) Стокгольм;

В) Гельсінкі;

Г) Відень.

1.12. З'ясуйте причину «другої хвилі» «холодної війни»:

А) створення Руху неприєднання;

Б) створення НАТО;

В) відновлення Францією ядерних випробувань на атолі Муруроа;

Г) введення радянських військ до Афганістану.

1.13. Назвіть подію, що відбулась 19 листопада 1990 р.:

А) прийняття Хартії для нової Європи;

Б) підписання Угоди про звичайні види озброєнь в Європі;

В) радянсько-американська зустріч у Рейк'явіку;

Г) введення СРСР одностороннього мораторію на ядерні випробування.

1.14. Однією з причин існування міжнародного тероризму на сучасному етапі є:

А) демографічний «вибух» у країнах «третього світу»;

Б) посилення інтеграційних процесів;

В) зростання масштабів торгівлі зброєю;

Г) повне вирішення національних, релігійних та територіальних проблем.

1.15. Дайте визначення:

I блок

А) гонка озброєнь - це

Б) імпічмент - це

В) доктрина стримування - це

Г) сегрегація – це

II блок

1.16. Дайте визначення:

А) паритет - це

Б) пентагон - це

В) «рейганоміка» - це

Г) розрядка міжнародної напруженості – це

КОНТРОЛЬНА РОБОТА № 4

Варіант 3

1.1. Назвіть одну з ознак, що характеризує поняття «маккартизм»:

А) наступ на права робітників;

Б) перевірка державних службовців на лояльність;

В) зростання агресивності в зовнішній політиці;

Г) працевлаштування демобілізованих військовослужбовців.

1.2. Що пов'язують з ім'ям президента Д. Ейзенхауера:

А) стратегія «відкидання комунізму»;

Б) створення програми СОІ;

В) операцію «Буря в пустелі»;

Г) «Нову економічну політику США».

1.3. Вкажіть, що пов'язують з ім'ям президента Р. Ніксона:

А) створення програми СОІ;

Б) Карибську кризу;

В) космічний політ «Союз» - «Аполлон»;

Г) початок поступової нормалізації відносин з КНР.

1.4. Зясуйте причину політичного скандалу «Іран-контрас»:

А) фінансові махінації навколо імпорту іранської нафти;

Б) невдала спроба США щодо повалення уряду ісламістів в Ірані;

В) надання шахові Ірану політичного притулку в США;

Г) таємний продаж США зброї Ірану і використання частини вилучених коштів для підтримки нікарагуанських антикомуністичних повстанців.

1.5. Назвіть дату вступу Б. Обами на посаду президента США (1-й термін):

А) 5 вересня 2008 р.;

Б) 22 листопада 2008 р.;

В) 29 жовтня 2007 р.;

Г) 20 січня 2009 р.

1.6. Рік прийняття закону про канадське громадянство:

А) 1980 р.;

Б) 1947 р.;

В) 1955 р.;

Г) 1968 р.

1.7. Вкажіть, що покладено в основу «проблеми Квебека»:

А) дискримінація французької мови в Канаді;

Б) прагнення Квебека отримати особливий статус;

В) прагнення незалежності від Англії з боку англоканадців;

Г) прагнення США приєднати цю провінцію.

1.8. З'ясуйте, організацію, членом якої стала Канада в 1949 р.:

А) ООН;

Б) НАФТА;

В) НАТО;

Г) ОАД.

1.9. Назвіть дату створення НАТО:

А) 22 липня 1947 р.;

Б) 15 лютого 1954 р.;

В) 4 квітня 1949 р.;

Г) 8 березня 1962 р.

1.10. Основна група протиріч у міжнародних відносинах 1950-1980 рр.:

А) між демократичною і тоталітарною політико-ідеологічними системами;

Б) між СРСР і Китаєм;

В) між США і рештою країн світу;

Г) між розвинутими країнами Заходу і країнами «третього світу».

1.11. Вкажіть один з чинників повороту до «розрядки міжнародної напруженості» в міжнародних відносинах:

А) зникнення напруженості в радянсько-китайських відносинах;

Б) загострення економічного суперництва між США і Західною Європою;

В) відмова радянського керівництва від догм комуністичної ідеології;

Г) досягнення воєнно-стратегічного паритету між СРСР і США.

1.12. З'ясуйте один з принципів, зафіксованих у Декларації принципів заключного Гельсінського акту по взаємовідносинах держав-учасників:

А) можливість порушення норм міжнародного права;

Б) можливість застосування сили чи загрози силою;

В) рівність і право народів розпоряджатися власною долею;

Г) втручання у внутрішні справи.

1.13. Назвіть одну з причин завершення «холодної війни»:

А) ескалація міжнародного тероризму;

Б) завершення процесу деколонізації;

В) системна криза тоталітарної (радянської) моделі розвитку;

Г) ліквідація режиму апартеїду в ПАР.

1.14. Однією з особливостей міжнародного тероризму на сучасному етапі є:

А) прагнення створити «державу в державі»;

Б) фінансування за рахунок державного бюджету;

В) відсутність координації дій і взаємної підтримки терористичних організацій;

Г) незначний вплив ісламського фактору.

1.15. Дайте визначення:

I блок

А) глобальні проблеми – це

Б) дискримінація – це

В) інтеграція - це

Г) Квебекська проблема – це

II блок

А) атлантизм - це

Б) СОІ - це

В) «холодна війна» - це

Г) сепаратизм - це

X. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Курс «Новітньої історії Європи та Америки», його мета, завдання та проблеми періодизації.
2. Історіографія та джерельна база курсу «Новітньої історії Європи та Америки».
3. Основні тенденції розвитку світу в 1914-1939рр.
4. Підсумки та наслідки Першої світової війни.
5. Паризька мирна конференція 1919р. Версальський мирний договір.
6. Договори з союзниками Німеччини після Першої світової війни.
7. Проблеми створення та діяльності Ліги націй.
8. Значення домовленостей Вашингтонської конференції 1921-1922 рр.
9. Спроби перегляду повоєнних договорів в 20-х роках XX ст. План Дауеса та Юнга.
10. «Російський» та «німецький» чинники міжнародної політики в 20-х роках XX ст. Договір у Рапалло.
11. Провідні настанови Генуезької, Гаазької, Лозаннської та Локарнської конференцій (20-ті рр. XX ст.).
12. Спроби створення системи колективної безпеки в Європі у міжвоєнний період. Пакт Бріана-Келлога.
13. Наслідки Першої світової війни для В. Британії. Парламентські вибори 1918 р.
14. Консервативні та лейбористські уряди В. Британії в 20–30–х рр. XX ст.
15. Криза у вуглевидобувній галузі Великобританії. Загальний страйк 1926 р.
16. Наслідки Першої світової війни для Франції.
17. Суспільно-політичний розвиток Франції 20-30-х рр. XX ст.
18. Історична роль Народного фронту Франції.
19. Листопадова революція 1918 р. в Німеччині. Веймарська республіка.
20. Економічна криза 1929-1933 рр. в Німеччині та її вплив на політичну ситуацію.

21. Призначення А. Гітлера канцлером Німеччини. Встановлення нацистської диктатури.
22. Соціально-економічне та політичне становище Італії після Першої світової війни.
23. Чинники та етапи процесу фашизації Італії.
24. Встановлення фашистської диктатури Б. Муссоліні.
25. Корпоративна система, як важель регулювання економіки і політичного життя міжвоєнної Італії.
26. Монархічна Іспанія в повоєнний період. Вибори до Кортесів 1923 р.
27. Наслідки революції 1931 р. в Іспанії.
28. Основні напрями діяльності Народного фронту Іспанії.
29. Основні етапи громадянської війни в Іспанії (1936-1939 рр.).
30. Основні складові диктатури Ф. Франко в Іспанії.
31. Шлях нової індустріалізації США після Першої світової війни.
32. США в період «Великої депресії».
33. «Новий курс» президента Ф. Рузвельта, його зміст і наслідки.
34. Революційний рух в Європі наприкінці Першої світової війни та по її закінченню.
35. Суспільно-політичні рухи у країнах Європи та Америки в міжвоєнний період.
36. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин: здобутки і прорахунки.
37. Зовнішньополітичні курси провідних країн світу в міжвоєнний період.
38. Міжвоєнний світ в умовах наростання воєнної небезпеки та політика «умиротворення» агресорів.
39. Причини, характер та періодизація Другої світової війни.
40. Країни Європи в перший період Другої світової війни (1939-1941 рр.).
41. Воєнні дії на фронтах Другої світової війни у 1941-1942 рр.
42. Створення антигітлерівської коаліції під час Другої світової війни.
43. Перебіг подій Другої світової війни наприкінці 1942 - у 1943 рр.
44. Основні питання Тегеранської конференції 1943 року.

45. Окупаційний режим у поневолених країнах під час Другої світової війни та рух Опору.

46. Події останнього періоду Другої світової війни (січень 1944 - вересень 1945 рр.) та перенесення воєнних дій у ЦСЄ.

47. Завершення і підсумки Другої світової війни. Ялтинська та Потсдамська конференції «великої трійки».

48. Створення та діяльність ООН.

49. Мирні договори з колишніми союзниками Німеччини по Другій світовій війні.

50. Нюрберський та Токійський судові процеси.

51. Розпад колоніальної системи після Другої світової війни та модернізація країн «третього світу».

52. Поляризація суспільно-політичних систем після Другої світової війни.

53. Науково-технічний прогрес та постіндустріальне суспільство.

54. План Маршалла. Його роль у відбудові країн Західної Європи.

55. Основні риси соціально-економічного та політичного розвитку країн Заходу в др. пол. XX ст.

56. Світова система соціалізму та її трансформація в другій половині XX ст.

57. Інтеграційні процеси в Європі в другій половині XX ст. Маастрихтські угоди.

58. Політичний та соціально-економічний розвиток В. Британії у 1940-1950-х рр.

59. Головні тенденції внутрішньої та зовнішньої політики Великобританії у 1960-1970-х роках.

60. Внутрішня та зовнішня політика Великобританії за перебування при владі М. Тетчер.

61. Великобританія в 1990-х – на початку 2000-х рр.

62. Сучасне становище Великобританії. Уряд Д. Кемерона.

63. Причини падіння Четвертої республіки у Франції.

64. Франція за перебування при владі Ш. де Голля.

65. Соціально-економічний та політичний розвиток Франції в 1970-1990-х роках.

66. Сучасне становище Франції: від Н. Саркозі до Ф. Олланда.

67. Берлінська криза 1948-1949 рр. Розкол Німеччини.

68.Суспільно-політичне та економічне становище НДР в другій половині ХХ століття.

69. Уряд К. Аденауера. Природа німецького «економічного дива».

70. Суспільно-політичний та економічний розвиток ФРН у 60-70-х рр. ХХ ст.

71. «Нова східна політика» В. Бранда в Німеччині.

72. Канцлерство Г. Коля. Об'єднання Німеччини.

73. Сучасне становище Німеччини. Перебування при владі А. Меркель.

74. Наслідки Другої світової війни для Італії. Проголошення республіки.

75. Передумови та причини італійського «економічного дива» 1950-1960-х років.

76. Нові тенденції в політичній сфері Італії. Перебування при владі С. Берлусконі.

77. Італія сьогодні. Зміна урядів М. Монті та Е. Летти.

78. США після Другої світової війни: реконверсія та економічний розвиток.

79. Консервативні тенденції внутрішньої політики США у 1940-1950-х рр.

80. Внутрішня та зовнішня політика США 1960-1970-х років. «Уотергейтська справа».

81. США у 80-90-х рр. ХХст. «Рейганоміка».

82. «Поміркований курс» Дж. Буша (1989-1993 рр.) в США.

83. Гельсінський процес. Підписання Заключного акту 1975р.

84. США на сучасному етапі. Президенство Б. Обами.

85. Суспільно-політичний та економічний розвиток Канади в другій половині ХХ – на початку ХХІ століть.

86. Квебекська проблема в Канаді: витоки та подальший розвиток.

87. Початок блокового протистояння в міжнародних відносинах. «Холодна війна».

88. Міжнародні відносини другої половини 1970-х у 1980-х рр.: від розрядки до нового витка напруженості.

89. Міжнародні відносини в умовах постбіполярного світу.

90. Глобалізація. Загальна характеристика глобальних проблем сучасності.

XI. Тематичні тести для перевірки рівня знань з курсу

Тема: Світ після Першої світової війни. Демократичні країни Заходу в міжвоєнний період (1918-1939 рр.).

1. Назвіть, коли було оприлюднено «14 пунктів» В. Вільсона:

А. 14 листопада 1917 р.;

Б. 28 листопада 1917 р.;

В. 8 січня 1918 р.;

Г. 10 серпня 1919 р.

2. Один з «14 пунктів» В. Вільсона:

А. Встановлення дипломатичних відносин з Радянською Росією;

Б. Збереження військово-політичних союзів періоду Першої світової війни;

В. Відмова від таємної дипломатії;

Г. Довічне право метрополій на володіння колоніями.

3. Назвіть дату закінчення Першої світової війни.

А. 11 листопада 1918 р.;

Б. 9 травня 1945 р.;

В. 11 листопада 1914 р.;

Г. 28 червня 1914 р.

4. Між ким було підписано Комп'єнське перемир'я?

А. Між країнами Четверного союзу і країнами Антанти;

Б. Німеччиною і країнами Антанти;

В. Німеччиною і Великою Британією;

Г. Німеччиною і Францією.

5. Назвіть імперії, що припинили своє існування після Першої світової війни:

А. Російська, Австро-Угорська, Османська, Німецька;

Б. Російська, Німецька, Італійська, Британська;

В. Османська, Британська, Австро-Угорська, Італійська;

Г. Австро-Угорська, Німецька, Османська, Італійська.

6. Вкажіть одну з геополітичних змін у світі внаслідок Першої світової війни:

А. Крах Австро-Угорської імперії, утворення національних держав у країнах Східної Європи;

Б. Зміцнення позицій метрополій у їх колоніальних володіннях;

В. Утворення Ліги націй, забезпечення загального миру і роззброєння;

Г. Посилення економічного і політичного впливу Німеччини.

7. Визначте один із наслідків Першої світової війни для країн-учасниць:

А. Загострення соціальних суперечностей і хвиля революційних вибухів у Росії, Австро-Угорщині, Німеччині;

Б. Зміцнення міжнародного авторитету Німеччини;

В. Ліквідація світової колоніальної системи;

Г. Послаблення економічних і фінансових позицій США.

8. Яка країна найбільше зміцнила свої економічні та політичні позиції після Першої світової війни?

А. Росія;

Б. Англія;

В. Франція;

Г. США.

9. Яка держава прагнула напередодні Першої світової війни бажала повернути Ельзас і Лотарингію?

А. Росія;

Б. Бельгія;

В. Австро-Угорщина;

Г. Франція.

10. Що означає термін «репарації»?

А. Перехід будь-якого майна у державну власність;

Б. Допомога країн-переможниць переможеним країнам;

В. Безкоштовне постачання зброї однією країною іншій;

Г. Повернення переможеною країною завданих збитків переможниці.

11. Для задоволення духовного попиту середнього споживача у XX ст. виникає:

А. «Масова культура»;

Б. «Науково-технічна культура»;

В. «Елітарна культура»;

Г. «Культура розвитку».

12. Вкажіть основну роль масової культури у тоталітарних державах:

А. Розважальна;

Б. Виховна;

В. Просвітницька;

Г. Ідеологічна.

13. «Антанта» у перекладі з французької означає…:

А. «Сердечна згода»;

Б. «Союз рівних»;

В. «Золота угода»;

Г. «Мирна згода».

14. Схильність у політиці та ідеології до крайніх поглядів і дій — це…:

А. Сепаратизм;

Б. Лібералізм;

В. Консерватизм;

Г. Екстремізм.

15. Що означає термін «пацифізм»?

А. Політика насильницького приєднання;

Б. Антивоєнний громадський рух;

В. Політика примусового поділу населення за расовими, національними та іншими ознаками;

Г. Політика, заснована на ідеї національної винятковості.

16. Назвіть державу – беззаперечного лідера кіноіндустрії початку XX ст.:

А. Німеччина;

Б. Велика Британія;

В. США;

Г. Франція.

17. Що означає термін «сепаратний договір»?

А. Договір, укладений без відома і згоди союзників;

Б. Договір, що передбачає надання суверенітету або автономії;

В. Повоєнний міжнародний пакт, який скасовує всі раніше
укладені договори;

Г. Договір великої кількості сторін щодо миру й безпеки в регіоні.

18. Коли відбулася Паризька мирна конференція?

А. 8 січня 1919 р. – 12 лютого 1921 р.;

Б. 18 січня 1919 р. – 21 січня 1920 р.;

В. 4 червня 1919 р. – 5 червня 1919 р.;

Г. 28 червня 1919 р. – 30 червня 1919 р.

19. Головою Паризької мирної конференції 1919-1920 рр. було обрано:

А. Д. Ллойд-Джордж;

Б. Ж. Клемансо;

В. В. Вільсон;

Г. В. Орландо.

20. Хто очолював делегацію США на Паризькій мирній конференції 1919-1920 рр.?

А. В. Вільсон;

Б. Т. Рузвельт;

В. К. Кулідж;

Г. У. Гардінг.

21. Вкажіть коли було підписано Версальський мирний договір:

А. 8 січня 1918 р.;

Б. 15 лютого 1918;

В. 28 червня 1919 р.;

Г. 10 вересня 1919 р.

22. Однією з умов Версальського мирного договору є:

А.Право Німеччини на володіння наступальними видами зброї та їх нарощування;

Б. Приєднання Австрії до Німеччини;

В. Дозвіл Німеччині на загальну військову повинність;

Г. Демілітаризація Рейнської зони.

23. З'ясуйте країну, яка не ратифікувала Версальський мирний договір:

А. США;

Б. Франція;

В. Італія;

Г. В. Британія.

24. З'ясуйте, з якою країною було підписано Нейїський мирний догові:

А. Болгарією;

Б. Німеччиною;

В. Туреччиною;

Г. Австрією.

25. Визначте одну з умов Нейїського мирного договору для Болгарії:

А. Передача Ельзасу і Лотарингії Франції;

Б. До Польщі переходило місто Гданськ;

В. До Румунії відійшла Південна Добруджа;

Г. Приєднання до своїх земель Бессарабії і Північної Буковини.

26. Вкажіть, з якою країною було підписано Тріанонський мирний договір:

А. Угорщиною;

Б. Німеччиною;

В. Туреччиною;

Г. Австрією.

27. Сен-Жерменський мирний догові було підписано з:

А. Болгарією;

Б. Угорщиною;

В. Туреччиною;

Г. Австрією.

28. Що за Сен-Жерменським мирним договором втрачала Австрія на користь Італії?

А. Судетську область;

Б. Лінц і Зальцбург;

В. Південний Тіроль та Істрію;

Г. Північну Штірію та Кернхоф.

29. Вкажіть, яке місто стало штаб-квартирою Ліги Націй:

А. Нью-Йорк;

Б. Париж;

В. Відень;

Г. Женева.

30. Хто був першим Генеральним секретарем Ліги Націй:

А. Жозеф Луї Анн Авеноль;

Б. Бутрос Бутрос Галі;

В. Джеймс Ерік Драммонд;

Г. Шон Лестер.

31. Установіть подію, яка за хронологічною послідовністю відбулась першою:

А. Генуезька конференція;

Б. Вашингтонська конференція;

В. Лозаннська конференція;

Г. Локарнська конференція.

32. Назвіть, що було одним із рішень Вашингтонської конференції 1921-1922 рр.:

А. Дозвіл на створення Німеччиною ВМФ;

Б. Визнання права радянської Росії на сферу впливу на Далекому Сході й Тихому океані;

В. Спільний захист країнами-учасницями їх територіальних прав на Тихому океані та Далекому Сході ;

Г. Захист економічних інтересів і прав Японії в Китаї.

33. Вкажіть країну, чий переважаючий вплив в Азійсько-Тихоокеанському регіоні засвідчила Вашингтонська конференція:

А. Японія;

Б. Китай;

В. США;

Г. В. Британія.

34. З'ясуйте наслідок підписання 6 лютого 1922 року Угоди п'яти держав:

А. Зміна співвідношення військово-морських озброєнь на користь США;

Б. Збереження морської гегемонії Великої Британії;

В. Нарощування військово-морського потенціалу Німеччини;

Г. Загальне роззброєння держав.

35. З'ясуйте одну з угод Версальсько-Вашингтонської системи:

А. Брестський мирний договір;

Б. Трактат п'яти держав щодо Китаю;

В. Рапалльський договір;

Г. Пакт Бріана-Келлога.

36. Однією з проблем і суперечностей, спричинених Версальсько-Вашингтонською системою є:

А. Гегемонія Росії в Європі та на Далекому Сході;

Б. Посилення морського суперництва між Німеччиною і В. Британією;

В. Претензії Росії на світове панування;

Г. Ізоляція радянської Росії.

37. До чого зводився зміст «російського питання» на Генуезькій конференції 1922 р.:

А. Компенсація радянській Росії збитків від іноземної інтервенції;

Б. Надання радянській Росії довгострокових кредитів;

В.Залучення радянської Росії до Версальсько-Вашингтонської системи договорів;

Г. Визнання радянською Росією всіх боргів царського і Тимчасового урядів та повернення або компенсація націоналізованої іноземної власності.

38. Які країни 16 квітня 1922 року уклали Раппальський договір про відновлення дипломатичних відносин і взаємну відмову від повоєнних претензій?

А. Німеччина і Франція;

Б. Німеччина і Російська імперія;

В. Радянська Росія і Німеччина;

Г. Радянська Росія і Нідерланди.

39. Вкажіть, ким була окупована у 1923 р. Рурська область Німеччини:

А. Росією;

Б. Великою Британією та Францією;

В. Польщею та Францією;

Г. Францією та Бельгією.

40. Установіть подію, яка хронологічною послідовністю відбулась останньою:

А. Генуезька конференція;

Б. Вашингтонська конференція;

В. Лозаннська конференція;

Г. Локарнська конференція.

Тема: Тоталітарні країни Європи у міжвоєнну добу. Міжнародні відносини.

1. Назвіть, що було початком Листопадової революції 1918 р. в Німеччині:

А. Перший загально німецький з’їзд Рад;

Б. Збройне повстання в Берліні;

В. Комп'єнське перемир'я;

Г. Повстання моряків у Кілі.

2. Назвіть дату прийняття Веймарської конституції:

А. 3 листопада 1918 р.;

Б. 31 липня 1919 р.;

В. 14 вересня 1917 р.;

Г. 5 березня 1918 р.

3. Наслідком виборів до Законодавчих зборів і формування коаліційного уряду у Німеччині в 1919 р. стало утворення:

А. Обмеженої конституційної монархії;

Б. Військової диктатури;

В. Веймарської демократичної республіки;

Г. Веймарської комуністичної республіки.

4. Відомим політичним діячем якої країни був Ф. Шейдеман:

А. Велика Британія;

Б. Німеччина;

В. Франція;

Г. Іспанія.

5. Прізвище президента Німеччини, що переміг на виборах у 1932 р.:

А. А. Гітлер;

Б. Е. Тельман;

В. П. фон Гінденбург;

Г. К. Шлейхер.

6. Дата підпалу фашистами Рейхстагу:

А. 3 листопада 1933 р.;

Б. 31 липня 1933 р.;

В. 30 січня 1933 р.;

Г. 27 лютого 1933 р.

7. Позначте варіант, де подано правильний перелік прізвищ політичних діячів гітлерівської Німеччини.

А. Шушнінг, Ріббентроп, Герінг;

Б. Ріббентроп, Герінг, Геббельс;

В. Ріббентроп, Геббельс, Дольфус;

Г. Геббельс, Дольфус, Бальфур.

8. Назвіть дату призначення А. Гітлера рейхсканцлером:

А. 3 листопада 1933 р.;

Б. 31 липня 1930 р.;

В. 30 січня 1933 р.;

Г. 25 березня 1931 р.

9. Першочергове завдання зовнішньої політики уряду А. Гітлера після приходу до влади:

А. Ліквідація демократії в країнах Заходу;

Б. Повернення колоній в Африці та на Далекому Сході;

В. Завоювання «життєвого простору» на Сході;

Г. Ліквідація військових обмежень, встановлених Версальським договором.

10. Якій країні А. Гітлер висунув ультиматум з вимогою повернути Німеччині портове місто Клайпеда (Мемель)?

А. Чехо-Словаччині;

Б. Польщі;

В. Латвії;

Г. Литві.

11. Установіть подію, яка за хронологічною послідовністю відбулась останньою:

А. Обрання Уоррена Гардінга президентом США;

Б. А. Гітлер призначений на посаду рейхсканцлера Німеччини;

В. Б. Муссоліні офіційно проголосив курс на створення «корпоративної держави» в Італії;

Г. П. де Рівера здійснив переворот і встановив свою військово-монархічну диктатуру в Іспанії.

12. Однією з причин приходу нацистів до влади в Німеччині була:

А. Прийняття Німеччини до Ліги Націй;

Б. Економічна криза 1929-1933 рр.;

В. Передвиборча коаліція між НСДАП і КПН;

Г. військова підтримка нацистів з боку іноземних держав.

13. Назвіть одну з ознак нацистського режиму в Німеччині:

А. Тотальний контроль держави над усіма сферами життя суспільства;

Б. Клерикалізм;

В. Дотримання громадянських прав і свобод;

Г. Дотримання положень Веймарської конституції.

14.Установіть, коли відбувся вихід Німеччини з Ліги Націй:

А. 1933 р.;

Б. 1935 р.;

В. 1937 р.;

Г. 1936 р.

15. Що таке «мілітаризація»?

А. Державна політика, спрямована на збагачення правлячої верхівки;

Б. Часта зміна влади в державі;

В. Політика, спрямована на нарощування військової могутності;

Г. Оновлення економіки.

16. Термін «нацисти» вживають щодо…:

А. Членів націонал-патріотичної партії Італії;

Б. Членів націоналістичної партії Німеччини;

В. Членів народно-соціалістичної робітничої партії Німеччини;

Г. Членів націонал-соціалістичної робітничої партії Німеччини.

17. Вкажіть, коли було підписано «Антикомінтернівський пакт» між Німеччиною і Японією:

А. 19 вересня 1936 р.;

Б. 25 листопада 1936 р.;

В. 28 червня 1938 р.;

Г. 23 серпня 1939 р.

18. Вкажіть один з наслідків Першої світової війни для Італії:

А. Прихід до влади коаліції робітничих партій;

Б. Задоволення всіх територіальних претензій у Середземномор'ї та Малій Азії;

В. Перетворення з аграрної на аграрно-індустріальну країну;

Г. Значне підвищення рівня життя.

19. Відомим політичним діячем якої країни був В. Орландо:

А. Велика Британія;

Б. Німеччина;

В. Франція;

Г. Італія.

20. Хто на початку 1919 р. був італійським прем’єр-міністром, головою італійської делегації на конференції в Парижі?

А. Б. Муссоліні;

Б. В. Орландо;

В. К. Роналдо;

Г. Ф. Редондо.

21. Хто був лідером фашистів в Італії?

А. Ф. Франко;

Б. П. де Рівера;

В. А. Гітлер;

Г. Б. Муссоліні.

22. Вкажіть мету фашистського «походу на Рим»:

А. Демонстрація підтримки монархії;

Б. Легалізація «Союзу боротьби»;

В. Збройне захоплення влади;

Г. Участь у загально німецькому русі на підтримку демократії.

23. Назвіть рік встановлення фашистської диктатури в Італії.

А. 1924 р.;

Б. 1922 р.;

В. 1928 р.;

Г. 1933 р.

24. Визначте із складових структури влади за часів фашистського режиму в Італії найважливіший елемент за ступенем політичної реальної впливовості:

А. Палата корпорацій;

Б. Велика фашистська рада;

В. Корпорації;

Г. Дуче.

25. Вкажіть, яка теза висловлювала суть фашистської концепції тоталітарної диктатури:

А. «Громадянином держави може бути тільки той, хто належить до німецького народу»;

Б. «Усе в державі і нічого поза державою»;

В. «Свобода особистості недоторкана»;

Г. «Люди народжуються й залишаються вільними і рівними в правах.

26. Війна в якій африканській країні стала наслідком економічних проблем Італії та мрій Б. Муссоліні про лаври Наполеона?

А. Палестині;

Б. Єгипті;

В. Лівані;

Г. Ефіопії.

27. Вкажіть документ, що закріпив примирення церкви і держави в Італії:

А. Авентинський блок;

Б. Латеранський пакт;

В. «Програма Сан-Сеполькро»;

Г. Веронська хартія.

28. Визначте із складових структури влади за часів фашистського режиму в Італії найслабший елемент за ступенем політичної реальної впливовості:

А. Палата корпорацій;

Б. Велика фашистська рада;

В. Корпорації;

Г. Дуче.

29. З'ясуйте дату початку війни Італії за загарбання Ефіопії:

А. 24 травня 1930 р.;

Б. 3 жовтня 1935 р.;

В. 28 жовтня 1930 р.;

Г. 15 січня 1935 р.

30. В основу економічної політики фашистів у Італії було покладено ідею створення:

А. «Монархічної держави»;

Б. «Парламентської держави»;

В. «Кооперативної держави»;

Г. «Корпоративної держави».

31. Установіть відповідність між поняттям та його визначенням:

Автаркія – це …

А. Знищення національної, расової або релігійної групи;

Б. Переслідування й масове знищення євреїв нацистами;

В. Політика, спрямована на створення замкненого господарства всередині країни;

Г. Політика позбавлення владою своїх противників.

32. Установіть, коли відбувся вихід Італії з Ліги Націй:

А. 1933 р.;

Б. 1935 р.;

В. 1937 р.;

Г. 1936 р.

33. До яких наслідків призвів Латеранський пакт, укладений Б. Муссоліні та Папою Римським Пієм XI 1929 року?

А. Католицька церква здобула владу в Римі та околицях;

Б. Партія «Католицька дія» здобувала більшість в італійському парламенті;

В. Ватикан здобув статус автономії у складі Італії;

Г. Ватикан здобув статус самостійної держави.

34. З'ясуйте, який законодавчий акт встановлював в Італії корпоративну систему:

А. Закон про права прем'єр міністра;

Б. Закон про контроль над профспілками;

В. «Хартія праці»;

Г. Закон про розпуск антинаціональних партій.

35. «Сталевий пакт» між Німеччиною й Італією було укладено:

А. 1925 р.;

Б. 1929 р.;

В. 1933 р.;

Г. 1939 р.

36. Позначте варіант, де подано правильний перелік країн, проти яких у 1920–30-х рр. здійснювала військову агресію фашистська Італія.

А. Портуналія, Іспанія, Греція;

Б. Португалія, Марокко, Албанія;

В. Іспанія, Греція, Ефіопія;

Г. Греція, Албанія, Ефіопія.

37. З переліку країн оберіть ту, у якій у 1920–30-х рр. встановився тоталітарний режим.

А. Велика Британія;

Б. Іспанія;

В. Франція;

Г. Бельгія.

38. По закінченню Першої світової війни формою правління в Іспанії залишилась:

А. Абсолютна монархія;

Б. Президентсько-парламентська республіка;

В. Конституційна монархія;

Г. Фашистська диктатура.

39. Назвіть дату захоплення влади в Барселоні М. Прімо де Ріверою:

А. 13 вересня 1923 р.;

Б. 1 липня 1920 р.;

В. 24 вересня 1921 р.;

Г. 2 квітня 1924 р.

40. Військова диктатура М. Прімо де Рівери існувала в Іспанії протягом:

А. 1923–1929 рр.;

Б. 1923–1930 рр.;

В. 1922–1926 рр.;

Г. 1924–1929 рр.

Тема: Країни Європи та Америки в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).

1. Вкажіть дату початку Другої світової війни:

А. 22 червня 1941 р.;

Б. 3 вересня 1939 р.;

В. 14 червня 1940 р.;

Г. 1 вересня 1939 р.

2. Як називався план нападу нацистів на Польщу?

А. «Вайс»;

Б. «Отто»;

В. «Аншлюс»;

Г. «Грюн».

3. Коли стався напад Німеччини на Польщу?

А. 10 вересня 1939 р.;

Б. 1 вересня 1939 р.;

В. 22 червня 1939 р.;

Г. 23 серпня 1939 р.

4. До якої країни у жовтні 1939 р. СРСР висунув вимоги перенести кордон між двома державами якомога далі від Ленінграда?

А. Фінляндії;

Б. Естонії;

В. Латвії;

Г. Литви.

5. Установіть назву періоду з вересня 1939 р. до травня 1940 р., коли на Західному фронті не велося активних бойових дій:

А. «Дивна війна»;

Б. «Зимова війна»;

В. «Визвольний похід»;

Г. «Рейкова війна».

6. Вкажіть одну з подій, що відбулась у рік початку Другої світової війни:

А. Напад Японії на Північний Китай;

Б. Початок «зимової війни»;

В. Включення до складу СРСР Бессарабії та Північної Буковини;

Г. Окупація Німеччиною Данії й Норвегії.

7. Мирний договір між СРСР і Фінляндією був підписаний:

А. 10 вересня 1939 р.;

Б. 16 вересня 1939 р.;

В. 12 березня 1940 р.;

Г. 23 березня 1940 р.

8. 22 вересня 1939 р. уряди СРСР і Німеччини офіційно зафіксували демаркаційну лінію, яка 27 вересня була визнана як радянсько-німецький кордон:

А. По річках Одер, Нарев, Буг, Дніпро;

Б. По річках Одер, Дніпро, Дунай, Сян;

В. По річках Нарев, Буг, Вісла, Сян;

Г. По річках Нарев, Буг, Дунай, Волга.

9. Установіть назву періоду воєнних дій з листопада 1939 р. — до березня 1940 р. між СРСР та Фінляндією:

А. «Дивна війна»;

Б. «Зимова війна»;

В. «Визвольний похід»;

Г. «Рейкова війна».

10. Установіть період тривалості воєнних кампаній Німеччини проти Норвегії:

А. 3 квітня - 10 липня 1940 р.;

Б. 3 квітня 1940 р.;

В. 10 - 28 травня 1940 р.;

Г. 10 травня - 22 червня 1940 р.

11. Троїстий пакт між Німеччиною, Італією та Японією було укладено:

А. 10 липня 1940 р.;

Б. 27 вересня 1940 р.;

В. 28 травня 1940 р.;

Г. 12 червня 1940 р.

12. Для одночасного захоплення Данії і Норвегії німецьке командування затвердило план:

А. «Навчання на Везері»;

Б. «Отто»;

В. «Фалькенхорст»;

Г. «Барбаросса».

13. Установіть період тривалості воєнних кампаній Німеччини проти Данії:

А. 3 квітня - 10 липня 1940 р.;

Б. 3 квітня 1940 р.;

В. 10 - 28 травня 1940 р.;

Г. 10 травня - 22 червня 1940 р.

14. Установіть відповідність між датою 10 травня 1940 р. і перерахованими подіями.

А. Напад Німеччини на Данію і Норвегію;

Б. Напад СРСР на Польщу;

В. Початок «битви за Англію»;

Г. Початок німецького наступу проти країн Бенілюксу та Франції.

15. Главою маріонеткового уряду профашистської Південної Франції

з центром у містечку Віші став:

А. Г. Клейст;

Б. Ш. де Голль;

В. Ф. Петен;

Г. Е. Даладьє.

16. Кому під час захоплення Німеччино Франції належить вислів «Франція програла битву, але не війну»:

А. М. Вейган;

Б. Ш. де Голль;

В. Ф. Петен;

Г. Е. Даладьє.

17. Яке англійське місто було майже повністю зруйновано через бомбардування німецької авіації?

А. Абердин;

Б. Портсмут;

В. Ковентрі;

Г. Ліверпуль.

18. Установіть період тривалості воєнних кампаній Німеччини проти Бельгії:

А. 3 квітня - 10 липня 1940 р.;

Б. 3 квітня 1940 р.;

В. 10 - 28 травня 1940 р.;

Г. 10 травня - 22 червня 1940 р.

19. Установіть період тривалості воєнних кампаній Німеччини проти Франції:

А. 3 квітня - 10 липня 1940 р.;

Б. 3 квітня 1940 р.;

В. 10 - 28 травня 1940 р.;

Г. 10 травня - 22 червня 1940 р.

20. Установіть наслідки II Віденського арбітражу:

А. Північ Трансільванії переходила Угорщині;

Б. Утворення незалежної Польської держави;

В. Проголошення Угорської Радянської Республіки;

Г. Утворення Королівства сербів, хорватів і словенців.

21. Назвіть дату офіційного вступу Італії у Другу світову війну.

А. 17 вересня 1939 р.;

Б. 28 жовтня 1940 р.;

В. 10 червня 1940 р.;

Г. 3 вересня 1939 р.

22. Яку назву дістало планомірне й організоване знищення єврейського населення в роки Другої світової війни?

А. Гетто;

Б. Голокост;

В. Геноцид;

Г. Юденрат.

23. Наприкінці 1940 р. – першій половині 1941 р. в окупованих країнах Західної Європи виникає:

А. Рейкова війна;

Б. Рух опору;

В. Загальний план визволення від гітлеризму;

Г. П'ята колона.

24. 1 березня 1941 року до Троїстої угоди (пакту) приєдналась:

А. Іспанія;

Б. Югославія;

В. Болгарія;

Г. Румунія.

25. Останньою жертвою Німеччини в Західній Європі 6 квітня 1941 р. стала:

А. Франція;

Б. Греція;

В. Бельгія;

Г. Хорватія.

26. Іспанія приєдналась до Троїстого пакту:

А. У квітні 1940 р.;

Б. У червні 1941 р.;

В. У травні 1940 р.;

Г. У травні 1942 р.

27. Як називався план нападу Німеччини на СРСР?

А. «Навчання на Везері»;

Б. «Отто»;

В. «Вайс»;

Г. «Барбаросса».

28. Без оголошення війни, Німеччина напала на СРСР:

А. 12 квітня 1940 р.;

Б. 22 червня 1941 р.;

В. 20 травня 1941 р.;

Г. 26 липня 1942 р.

29. Німецькою групою армій «Північ» при нападі на СРСР командував:

А. генерал-фельдмаршал Е. Манштейн;

Б. генерал-фельдмаршал В. Леєб;

В. генерал-фельдмаршал Ф. Бок;

Г. генерал-фельдмаршал Г. Рундштедт.

30. Скільки тривала блокада Ленінграда?

А. 900 днів;

Б. 700 днів;

В. 500 днів;

Г. 300 днів.

31. Німецькою групою армій «Центр» при нападі на СРСР командував:

А. генерал-фельдмаршал Е. Манштейн;

Б. генерал-фельдмаршал В. Леєб;

В. генерал-фельдмаршал Ф. Бок;

Г. генерал-фельдмаршал Г. Рундштедт.

32. Установіть відповідність між датою 7 грудня 1941 р. та історичним фактом:

А. Кінець битви за Москву;

Б. Кінець битви на Курській дузі;

В. Битва біля атолу Мідуей;

Г. Напад на Перл-Харбор.

33. Німецькою групою армій «Південь» при нападі на СРСР командував:

А. генерал-фельдмаршал Е. Манштейн;

Б. генерал-фельдмаршал В. Леєб;

В. генерал-фельдмаршал Ф. Бок;

Г. генерал-фельдмаршал Г. Рундштедт.

34. В основу операції «Барбаросса» було покладено мету:

А. Недопущення відкриття Другого фронту;

Б. Розгром Франції та Бельгії;

В. Повний розгром СРСР шляхом блискавичної війни;

Г. Напад на Перл-Харбор.

35. Позначте варіант, де подано правильний перелік країн-союзниць Німеччини, що брали безпосередню участь у війні проти СРСР.

А. Болгарія, Швеція, Швейцарія;

Б. Болгарія, Швейцарія, Румунія;

В. Швеція, Румунія, Італія;

Г. Румунія, Італія, Угорщина.

36. Де розміщувалась військово-морська база США Перл-Харбор?

А. На Маршаллових островах;

Б. На Алеутських островах;

В. На Соломонових островах;

Г. На Гавайських островах.

37. З'ясуйте кодову назву плану висадки німецьких військ в Англії:

А. план «Барбаросса»;

Б. «Катапульта»;

В. «Овердорд»;

Г. «Морський лев».

38. Хто очолював організацію «Вільна Франція»?

А. М. Вейган;

Б. А. Петен;

В. Й. Б. Тито;

Г. Ш. де Голль.

39. Як називалися військово-повітряні сили Німеччини?
А. «Вермваффе»;
Б. «Люфтваффе»;
В. «Райхсвер»;
Г. «Вермахт-авіа».

40. 14 серпня 1941 року США і Велика Британія підписали:
А. Угоду «Про спільні дії проти Німеччини»;
Б. Декларацію Об'єднаних націй;
В. Закон про ленд-ліз;
Г. Атлантичну хартію.

Тема: Світ після Другої світової війни. Провідні країни Західної Європи після 1945 року.

1. Назвіть офіційну дату створення ООН:
А. 25 квітня 1945 р.;
Б. 26 червня 1945 р.;
В. 24 жовтня 1945 р.;
Г. 15 листопада 1945 р.

2. Нюрнберзький судовий процес над вищими державними і військовими діячами фашистської Німеччини проходив:
А. З 20 листопада 1945 р. – по 1 жовтня 1946 р.;
Б. З 26 червня 1945 р. – по 12 липня 1945 р.;
В. З 24 жовтня 1946 р. – по 26 грудня 1946 р.;
Г. З 15 листопада 1945 р. – по 3 листопада 1946 р.

3. Токійський судовий процес над головними японськими воєнними злочинцями проходив:

А. З 20 листопада 1945 р. – по 1 жовтня 1946 р.;

Б. З 3 травня 1946 р. – по 12 листопада 1948 р.;

В. З 24 жовтня 1946 р. – по 26 грудня 1949 р.;

Г. З 15 листопада 1945 р. – по 3 листопада 1946 р.

4. Першим Генсеком ООН з 1946 по 1953 рр. був:

А. Даг Хаммаршельд;

Б. Курт Вальдхайм;

В. Трюгве Лі;

Г. Кофі Аннан.

5. Назвіть одну з причин деколонізації після Другої світової війни:

А. Згортання масових національно-визвольних рухів;

Б. Посилення територіальних і релігійних протиріч між колоніальними країнами;

В. Ослаблення метрополій у результаті Другої світової війни;

Г. Масова еміграція населення колоній в країни Заходу.

6. Назвіть програму економічної відбудови Європи, запропоновану держсекретарем США 5 червня 1947 року:

А. Створення НАТО;

Б. Створення МВФ;

В. План Маршалла;

Г. Створення ЄЕС.

7. Як називалась міжнародна валютна система, що склалася у західному світі після Другої світової війни?

А. Паризька;

Б. Бреттон-Вудська;

В. Європейська;

Г. Римська.

8. Хто із прем’єр–міністрів Індії був одним із ініціаторів створення Руху неприєднання?:

А. І. Ганді;

Б. М. Ганді;

В. Дж. Неру;

Г. Л.Б. Шастрі.

9. Місто, де з 19 липня по 15 жовтня 1946 р. відбулась міжнародна мирна конференція:

А. Сан-Франциско;

Б. Париж;

В. Лондон;

Г. Москва.

10. Від якої європейської держави після Другої світової війни здобули незалежність: Ямайка, Гайана, Барбадос, Західне Самоа, Науру, Тонга, Фіджі?

А. Велика Британія;

Б. Франція;

В. Португалія;

Г. Голландія.

11. Назвіть дату підписання мирних договорів із союзниками Німеччини по Другій світовій війні:

А. 15 жовтня 1945 р.;

Б. 10 лютого 1947 р.;

В. 4 липня 1945 р.;

Г. 15 березня 1946 р.

12. Установіть дату історичного факту проголошення «доктрини Трумена»:

А. 17 квітня 1982 р.;

Б. 2 грудня 1991 р.;

В. 20 січня 1993 р.;

Г. 12 березня 1947 р.

13. Назвіть дату проголошення перед студентами Гарвардського університету «плану Маршалла»:

А. 15 вересня 1945 р.;

Б. 5 червня 1947 р.;

В. 29 жовтня 1946 р.;

Г. 2 лютого 1948 р.

14. Назвіть дату створення Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ):

А. 25 січня 1949 р.;

Б. 12 лютого 1948 р.;

В. 2 грудня 1951 р.;

Г. 18 вересня 1947 р.

15. Інтеграція – це …………………

А. Навмисне й систематичне знищення окремих груп населення за расовими, національними чи релігійними ознаками, а також навмисне створення життєвих умов, розрахованих на повне або часткове знищення цих груп;

Б. Об'єднання окремих частин в одне ціле (економічне, політичне, соціальне об'єднання окремих країн);

В. Прагнення до відокремлення, притаманне переважно національним меншинам у багатонаціональних державах, спрямоване на відтворення й створення самостійних держав або національно-державних автономій;

Г. Значне зосередження влади в руках однієї особи або групи осіб в умовах різкого обмеження політичних свобод і ролі представницьких органів.

16. Р. Шуман 9 травня 1950 року запропонував утворити:
А. Європейське економічне співтовариство (ЄЕС);
Б. Європейський Союз (ЄС);
В. Європейську асоціацію вільної торгівлі (ЄАВТ);
Г. Європейське об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС).

17. Вкажіть місто, в якому у вересні 1961 року відбулась конференція, що поклала початок Руху неприєднання:
А. Мадрид (Іспанія);
Б. Бандунг (Індонезія);
В. Гавана (Куба);
Г. Белград (Югославія).

18. Хронологічні рамки першої Берлінської кризи:
А. 1957-1958 рр.;
Б. 1948-1949 рр.;
В. 1960-1961 рр.;
Г. 1959-1960 рр.

19. Коли було зведено Берлінську стіну?
А. 1957 р.;
Б. 1958 р.;
В. 1961 р.;
Г. 1987 р.

20. Вкажіть один із принципів політики неприєднання:

А.Використання регіональних конфліктів як інструменту розв'язання міждержавних суперечок;

Б. Підтримка національно-визвольних рухів;

В. Активна участь у гонці озброєнь;

Г. Надання своєї території для розташування іноземних військових баз.

21. Валовий національний продукт (ВНП) – це:

А. Узагальнюючий показник, який представляє обраховану в ринкових цінах вартість створеного країною протягом року кінцевого (готового) продукту; включається вартість продукту, створеного як в самій країні, так і за кордоном, з використанням чинників виробництва, що належать цій країні.

Б. Сукупність заходів, які проводяться державами і центральними банками у сфері грошового обігу і валютних відносин.

В. Показник, що характеризує загальний обсяг виробництва продукції національної економіки.

Г. Отримання за допомогою операцій на фондовій біржі спекулятивного прибутку за рахунок різниці між курсами цінних паперів на час підписання і виконання угоди.

22. Вкажіть назву програми лейбористської партії Великобританії, з якою вона перемогла на виборах 1945 р.:

А. «Вітер змін»;

Б. «Декларація про політику містера Черчілля»;

В. «Обличчям до майбутнього»;

Г. «Лейбористська програма для Великобританії».

23. Скільки разів В. Черчілль обирався прем’єр-міністром Великобританії:

А. 1 раз;

Б. 2 рази;

В. 3 рази;

Г. 4 рази.

24. Хто такий К. Еттлі?

А. Німецький генерал, командувач оборони Берліна;

Б. Президент США, учасник Потсдамської конференції;

В. Прем’єр-міністр Франції;

Г. Прем’єр-міністр Великої Британії, учасник Потсдамської конференції.

25. Однією з ознак «ольстерської проблеми» є:

А. Невизначеність статусу території в межах Великої Британії;

Б. Економічна відсталість Ольстера порівняно з іншими регіонами країни;

В. Боротьба між католицькою і протестантською громадами міста;

Г. Расова сегрегація населення.

26. Яка територія не є частиною сучасної Великої Британії?

А. Уельс;

Б. Шотландія;

В. Північна Ірландія;

Г. Ірландія.

27. Хто був прем’єр-міністром Великобританії з 1964 по 1970 рр.:

А. В. Черчілль;

Б. Г. Вільсон;

В. А. Іден;

Г. М. Тетчер.

28. Яку країну наприкінці 70-х рр. ХХ ст. називали «хворою людиною Європи»?

А. ФРН;

Б. Італію;

В. Францію;

Г. Велику Британію.

29. Закон «Про відносини в промисловості» від 5 серпня 1971 р. в В. Британії був прийнятий за прем'єрства:

А. В. Черчілля;

Б. Г. Вільсона;

В. А. Ідена;

Г. Е. Хіта.

30. Політика консервативного правління Великої Британії 1979–1990 рр., що супроводжувалася приватизацією національних підприємств, монетаризмом у фінансово-економічній сфері, зменшенням фінансування освіти та охорони здоров'я.

А. Тетчеризм;

Б. Регресивний лібералізм;

В. Консервативний лейборизм;

Г. Стратегія «третього шляху».

31. Установіть приналежність Дж. Каллагена (В. Британія) політичній партії:

А. Християнський демократ;

Б. Консерватор;

В. Ліберал;

Г. Лейборист.

32. Вкажіть захід, який було здійснено в період правління М. Тетчер:

А. Запровадження безплатного медичного обслуговування;

Б. Прийняття національного п'ятирічного плану;

В. Націоналізація вугільної і газової промисловості;

Г. Скорочення державних витрат на соціальні потреби.

33. Лідером якої партії була прем'єр-міністр Великої Британії М. Тетчер?

А. Республіканської;

Б. Консервативної;

В. Демократичної;

Г. Лейбористської.

34. Установіть роки діяльності уряду М. Тетчер у Великій Британії:

А. 1946–1958 рр.;

Б. 1979–1990 рр.;

В. 1985–1991 рр.;

Г. 1949–1990 рр.

35. Назвіть дату передачі Великою Британією Китаю Гонконгу:

А. 1999 р.;

Б. 1995 р.;

В. 1997 р.;

Г. 2001 р.

36. Установіть відповідність політичних лідерів Великої Британії:

А. Р. Проді, С. Берлусконі; М. Монті;

Б. Г. Макміллан, Г. Вільсон, Д. Кемерон;

В. К. Аденауер; Г. Коль, А. Меркель;

Г. Ж. Помпіду, Ж. Ширак, Ф. Олланд.

37. М. Тетчер мріяла побудувати суспільство, що складалося б із дрібних акціонерів і підприємців. Як воно мало називатися?

А. «Велике суспільство»;

Б. «Народний капіталізм»;

В. «Гармонійний соціум»;

Г. «Народна аристократія».

38. Конфлікт між Великою Британією та Аргентиною за Фолклендські острови відбувся у:

А. 1956 р.;

Б. 1979 р.;

В. 1982 р.;

Г. 1990 р.

39. Установіть приналежність Дж. Мейджора політичній партії:

А. Християнський демократ;

Б. Консерватор;

В. Ліберал;

Г. Республіканець.

40. Хто із прем’єр-міністрів Великої Британії наважився розпочати конституційну реформу?

А. Д. Камерон;

Б. Г. Браун;

В. Дж. Мейджор;

Г. Е. Блер.

41. Коли відбувся прихід до влади у Великій Британії лейбористів на чолі з Тоні Блером?

А. 22 серпня 1999 р.;

Б. 2 травня 1979 р.;

В. 8 серпня 1989 р.;

Г. 2 травня 1997 р.

42. Вкажіть прізвище прем'єр-міністра Великобританії, що обійняв цю посаду з 11 травня 2010 р.:

А. Т. Блер;

Б. Дж. Мейджор;

В. Г. Браун;

Г. Д. Кемерон.

43. Хто сьогодні є монархом Великобританії?

А. Георг VI;

Б. Єлизавета II;

В. Генріх V;

Г. Едуард VIII.

44. Установіть відповідність політичного лідера Ш. де Голля певній країні:

А. США;

Б. Ірак;

В. Іран;

Г. Франція.

45. Назвіть один з основних проявів кризи Четвертої республіки у Франції:

А. Різке зниження темпів економічного розвитку;

Б. Студентський рух за демократизацію системи освіти;

В. Спроба комуністів збройним шляхом захопити владу;

Г. Участь Франції в колоніальних війнах у Африці, на Близькому Сході, в Індокитаї.

46. Установіть відповідність політичних лідерів Франції:

А. Р. Проді, С. Берлусконі; М. Монті;

Б. Г. Макміллан, Г. Вільсон, Д. Кемерон;

В. К. Аденауер; Г. Коль, А. Меркель;

Г. Ж. Помпіду, Ж. Ширак, Ф. Олланд.

47. З'ясуйте дату прийняття Конституції Четвертої республіки у Франції:
А. 2 листопада 1956 р.;
Б. 18 жовтня 1948 р.;
В. 5 травня 1948 р.;
Г. 13 жовтня 1946 р.

48. Визначте хронологічні межі Четвертої республіки у Франції:
А. 1871-1940 рр.;
Б. 1940-1946 рр.;
В. 1946-1958 рр.;
Г. 1958-2005 рр.

49. З'ясуйте, який саме президент Франції був ініціатором виходу країни з НАТО:
А. Ш. де Голль;
Б. Ж. Помпіду;
В. В. Жискар д'Естен;
Г. Ф. Міттеран.

50. З'ясуйте хронологію колоніальної війни Франції у В'єтнамі:
А. 1946-1954 рр.;
Б. 1945-1975 рр.;
В. 1947-1949 рр.;
Г. 1947-1955 рр.

Тема: Країни Північної Америки в другій половині XX – на початку XXI ст. Міжнародні відносини.

1. З'ясуйте мету доктрини Трумена:

А. Підготовка до ядерної війни з СРСР;

Б. Ізоляція СРСР на міжнародній арені, виключення його з ООН;

В. Усунення загрози переходу під контроль СРСР територій, проголошених життєво важливими для забезпечення інтересів безпеки США;

Г. Заборона діяльності комуністичної партії в США.

2. Установіть, яка подія хронологічно відбулась першою:

А. Перебування при владі президента США Дж. Кеннеді;

Б. Перебування при владі президента США Г. Трумена;

В. Перебування при владі президента США Дж. Буша (мол.);

Г. Перебування при владі президента США Дж. Буша (старш.).

3. Що пов'язують з ім'ям президента Г. Трумена:

А. Бойкот XXII Олімпіади в Москві;

Б. «Справедливий курс»;

В. Програму «Союз в ім'я прогресу»;

Г. Угоду про нерозповсюдження ядерної зброї.

4. Назвіть одну з ознак, що характеризує поняття «маккартизм»:

А. Наступ на права робітників;

Б. Перевірка державних службовців на лояльність;

В. Зростання агресивності в зовнішній політиці;

Г. Працевлаштування демобілізованих військовослужбовців.

5. Якого року конгрес США ухвалив закон про національну безпеку (запровадження посади міністра оборони, створення ЦРУ)?

А. 1945 р.;

Б. 1947 р.;

В. 1950 р.;

Г. 1952 р.

6. Установіть значення поняття: осуд глави держави з боку вищого законодавчого органу, що автоматично веде до усунення від влади – це…
А. Імпічмент;
Б. Абсентеїзм;
В. Абсолютизм;
Г. Пацифізм;

7. Яка подія в історії США сталася 1947 р.?
А. Президентом США став Г. Трумен;
Б. Було видано закон Тафта–Хартлі;
В. Було видано закон Маккарена–Вуда;
Г. Президентом США став Д. Ейзенхауер.

8. Вкажіть, що передбачав закон Тафта-Хартлі, прийнятий в США у 1947 році :
А. Низку заходів для адаптації до мирного життя демобілізованих військовослужбовців;
Б. Обмеження прав робітників на укладання колективних договорів, заборону страйків держслужбовців і страйків солідарності;
В. Скасування державного регулювання цін і заробітної плати, зниження податку на надприбуток корпорацій;
Г. Зобов'язання компартії та інших «лівих» організацій реєструватися у міністерстві юстиції як «підривних».

9. Хто був лідером негритянського руху за рівні громадянські права із середини 50-х років XX ст.?
А. Д. Ейзенхауер;
Б. Л. Джонсон;

В. Л. Х. Освальд;

Г. М. Л. Кінг.

10. Що пов'язують з ім'ям президента Д. Ейзенхауера:

А. Стратегія «відкидання комунізму»;

Б. Створення програми СОІ;

В. Операцію «Буря в пустелі»;

Г. «Нову економічну політику США».

11. Визначте партійну приналежність Д. Ейзенхауера (США):

А. Ліберал;

Б. Консерватор;

В. Республіканець;

Г. Лейборист.

12. Назвіть, що пов'язують з ім'ям президента Дж. Кеннеді:

А. Посилення політики расової дискримінації;

Б. Стимулювання приватної ініціативи, зниження податків на надприбутки та доходи корпорацій;

В. Посилення втручання держави в економіку і соціальну сферу;

Г. «Уотергейтську справу».

13. У якому штаті сталося убивство Дж. Кеннеді?

А. Каліфорнія;

Б. Юта;

В. Техас;

Г. Алабама.

14. Коли сталася Карибська криза між США та СРСР?

А. 1958 р.;

Б. 1959 р.;

В. 1960 р.;

Г. 1962 р.

15. Яку назву дістала внутрішньополітична доктрина Дж. Кеннеді?

А. «Велике суспільство»;

Б. «Нові рубежі»;

В. «Згода»;

Г. «Нова економічна політика».

16. Установіть, яка подія хронологічно відбулась першою:

А. УбивствоМ. Л. Кінга;

Б. Убивство Дж. Кеннеді;

В. Зниження податків у США на 30 %;

Г. Установлення дипломатичних відносин між США та Україною.

17. Назвіть рік убивства президента США Дж. Кеннеді.

А. 1961 р.;

Б. 1964 р.;

В. 1962 р.;

Г. 1963 р.

18. Який період в історії США має назву «чорні бунти»:

А. 1945-1946 рр.;

Б. 1958-1962 рр.;

В. 1964-1969 рр.;

Г. 1960-1962 рр.

19. Визначте партійну приналежність Л. Джонсона (США):

А. Ліберал;

Б. Консерватор;

В. Республіканець;

Г. Демократ.

20. За якого президента США була розпочата війна у В'єтнамі?

А. Л. Джонсона;

Б. Р. Ніксона;

В. Дж. Форда;

Г. Р. Рейгана.

21. У 1968 році в США відбулась подія:

А. Прихід до влади Б. Клінтона;

Б. Виступ Р. Рейгана перед Конгресом з заявою щодо СРСР як «імперії зла»;

В. Вбивство М. Л. Кінга;

Г. Відставка Р. Ніксона.

22. Назвіть прізвище президента США, який обіймав цю посаду з 1963 по 1968 рр.:

А. Дж. Картер;

Б. Л. Джонсон;

В. Дж. Форд;

Г. Д. Кеннеді.

23. У якій країні Південно-Східної Азії у 1964 р. США розпочали широкомасштабну війну?

А. Кореї;

Б. Палестині;

В. Іраку;

Г. В'єтнамі.

24. Хто з президентів США, боячись процедури імпічменту, подав у відставку?

А. Р. Ніксон;

Б. Б. Клінтон;

В. Дж. Буш (старш.);

Г. Р. Рейган.

25. Вкажіть, що пов'язують з ім'ям президента Р. Ніксона:

А Створення програми СОІ;

Б. Карибську кризу;

В. Космічний політ «Союз» - «Аполлон»;

Г. Початок поступової нормалізації відносин з КНР.

26. Що стало результатом «уотергейтської справи»?

А. Утрата довіри до демократичної партії США;

Б. Утрата довіри до республіканської партії США;

В. Перша перемога руху за негритянські права;

Г. Перша перемога соціалістичних сил на виборах.

27. Назвіть дату відставки Р. Ніксона унаслідок «Уотергейтського скандалу».

А. 8 грудня 1973 р.;

Б. 8 серпня 1974 р.;

В. 22 травня 1972 р.;

Г. 22 червня 1972 р.

28. Вкажіть термін перебування при владі президента США Дж. Картера:

А. 1989-1992 рр.;

Б. 1981-1988 рр.;

В. 1974-1976 рр.;

Г. 1977-1980 рр.

29. Ким був за партійною приналежністю президент США Джеймс Картер?

А. Республіканцем;

Б. Демократом;

В. Консерватором;

Г. Лібералом.

30. Назвіть рік приходу до влади Р. Рейгана.

А. 1980 р.;

Б. 1983 р.;

В. 1984 р.;

Г. 1985 р..

31. Що означає термін «рейганоміка»?

А. Внутрішньополітична доктрина Р. Рейгана, що характеризувалася збільшенням федеральних витрат, підтримкою державної власності та орієнтацією на клас найбідніших;

Б. Внутрішньополітична доктрина Р. Рейгана, що характеризувалася зменшенням федеральних витрат, підтримкою приватної власності та орієнтацією на середній клас;

В. Зовнішньополітична доктрина Р. Рейгана, що характеризувалася зменшенням витрат на військове відомство і політикою розрядки;

Г. Зовнішньополітична доктрина Р. Рейгана, що характеризувалася зменшенням воєнних витрат і зменшенням державної заборгованості.

32. З'ясуйте, які події пов'язують з ім'ям президента Р. Рейгана:

А. Встановлення дипломатичних відносин з Україною;

Б. Операцію «Буря в пустелі»;

В. Об'єднання Німеччини;

Г. Підписання договору про ліквідацію ракет середньої та меншої дальності між СРСР і США.

33. Наслідком ініціатив республіканської адміністрації США у 1983 р. стало розміщення ракет середньої дальності. Де саме?

А. У Західній Європі;

Б. Східній Європі;

В. Північній Африці;

Г. Канаді.

34. Позначте варіант, де подано правильний перелік прізвищ президентів США.

А. М. Л. Кінг, Дж. Форд, Л. Джонсон;

Б. М. Л. Кінг, Х. Клінтон, Р. Ніксон;

В. Дж. Форд, Л. Джонсон, Р. Ніксон;

Г. Л. Джонсон, Р. Ніксон, К. Райс.

35. У 1992 році в США відбулась подія:

А. Прихід до влади Б. Клінтона;

Б. Виступ Р. Рейгана перед Конгресом з заявою щодо СРСР як «імперії зла»;

В. Вбивство М. Л. Кінга;

Г. Відставка Р. Ніксона.

36. Лідером якої партії був президент США Б. Клінтон?

А. Республіканської;

Б. Демократичної;

В. Ліберальної;

Г. Лейбористської.

37. Яку назву дістала зовнішньополітична доктрина Б. Клінтона?

А. «Реалістичне стримування»;

Б. «Гнучке реагування»;

В. «Стримування й залякування»;

Г. «Світове (глобальне) лідерство».

38. Зясуйте причину політичного скандалу «Іран-контрас»:

А. Фінансові махінації навколо імпорту іранської нафти;

Б. Невдала спроба США щодо повалення уряду ісламістів в Ірані;

В. Надання шахові Ірану політичного притулку в США;

Г. Таємний продаж США зброї Ірану і використання частини вилучених коштів для підтримки нікарагуанських антикомуністичних повстанців.

39. Де у жовтні 2001 р. розпочалась антитерористична операція США?

А. В Афганістані;

Б. В'єтнамі;

В. Ірані;

Г. Іраку.

40. Назвіть дату нападу терористів на Світовий торговельний центр і Пентагон у США:

А. 14 вересня 2001 р.;

Б. 23 січня 2000 р.;

В. 11 вересня 2001 р.;

Г. 15 листопада 2000 р.

XII. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Автаркія – політика економічного, соціального та культурного відмежування країни, ізоляція її від міжнародних зв'язків, світового ринку й міжнародної кооперації.

Автономія – право самостійного здійснення державної влади або управління, що надається конституцією окремій частині держави; практична самостійність, що надається певній частині населення держави зі спільними ознаками, яка компактно проживає в межах держави; обмежене самоврядування частини держави (регіону суб'єкта федерації), його самостійність у межах існуючого підпорядкування центрові, що робить можливим управління суспільним життям, розв'язання тих чи інших проблем без звертання до центрального уряду. Автономія не передбачає відокремлення від держави. Одна з державно-правових форм розв'язання національного питання.

Авторитаризм – форма необмеженої політичної влади, політичний режим, при якому політична влада знаходиться в руках одного (монарх, диктатор) або групи осіб, що спирається на військово-каральний апарат. Для авторитаризму характерна повна або часткова відсутність політичних свобод громадян, обмеження діяльності партій і організацій, пригнічення опозиції, розпуск або підпорядкування владі показних установ, відсутність розподілу влади, застосування політичних репресій, терору.

Агресія – незаконне, під кутом зору міжнародного права, застосування збройної сили однією або кількома державами (групою держав) проти суверенітету, територіальної цілісності чи політичної незалежності іншої держави або народу (нації), що порушує її суверенітет, територіальну цілісність, позбавляє політичної незалежності. Напад на інші країни з метою їх загарбання, політичного чи економічного підкорення, зміни їхнього політичного устрою тощо.

Адміністративно-командна система – антидемократична ієрархічно організована система управління суспільством, що характеризується жорсткою централізацією, обмеженням або й запереченням прав на самоврядування, дріб'язковою регламентацією й бюрократизацією усіх сфер суспільного життя.

Акціонер – власник акції, особа, яка володіє акцією і користується всіма правами, що передбачаються статутом акціонерного товариства.

Акціонерне товариство – господарське товариство, статутний капітал якого розділений на певну кількість акцій. Орган управління акціонерним товариством – рада директорів, що обирається загальними зборами. Закрите акціонерне товариство поширює свої акції у формі закритої підписки за рішенням засновників, відкрите – шляхом відкритого продажу. Колективна форма підприємництва, за якої з метою розширення підприємств утворюються товариства, що об'єднують індивідуальні капітали пайщиків-акціонерів.

Анексія – насильницьке приєднання державою всієї (або частини) території іншої держави або народу, а також насильницьке утримання того або іншого народу в межах чужої держави, що є грубим порушенням норм міжнародного права і принципу самовизначення націй.

Антагонізм – форма суспільних протиріч, що відзначаються непримиренністю інтересів учасників конфлікту.

Антанта – військово-політичний союз Англії, Франції та Росії, який сформувався напередодні Першої світової війни на противагу Троїстому союзу.

Антигітлерівська коаліція – військово-політичний союз держав і народів, які боролися в роки Другої світової війни проти агресивного блоку Німеччини, Італії, Японії («осі») та їх сателітів. Основні учасники антигітлерівської коаліції – Англія, Китай, СРСР, США та Франція.

Антимонопольне законодавство – система державного законодавства, спрямованого на захист конкуренції, ринкових відносин та інтересів

споживачів від монопольного домінування одного виробника чи постачальника послуг у певній галузі.

Антинацистський рух – 1) В країнах Західної Європи і Україні – народний рух проти нацистських окупантів (рух Опору). 2) У Німеччині – патріотичний рух, метою якого була боротьба з тоталітарним нацистським режимом.

Антисемітизм – вкрай вороже ставлення до євреїв; одна з форм національної нетерпимості або шовінізму. Як державна політика виражається в правовій дискримінації, політичному переслідуванні, масовому знищенні тощо.

Антифашизм – ідейно-політичний рух, спрямований проти фашизму як соціально-політичного явища.

Аншлюс – політика насильницького приєднання Австрії до Німеччини, яка проводилася після Першої світової війни, особливо внаслідок встановлення в Німеччині в 1933 р. фашистської диктатури. Практично аншлюс було здійснено в 1938 р. Після визволення Австрії в 1945 р. її незалежність було відновлено.

Апартеїд – політика позбавлення тих чи тих груп населення, залежно від їхньої расової належності, політичних, соціально-економічних і громадянських прав аж до примусового переселення і т. ін. Офіційна державна політика расової сегрегації, дискримінації й гноблення, яка проводилася в ПАР щодо корінного африканського та іншого неєвропейського населення до початку 1990-х рр.

Армія крайова – польська національна військова організація, що діяла в окупованій німецькими військами Польщі (1942 – 1945 рр.). Підпорядковувалася польському емігрантському урядові в Лондоні. Окремі частини існували до 1947р.

Армія людова – польська військова організація, що діяла під керівництвом Крайової ради народової в окупованій німецькими військами Польщі (1944 р.).

Асиміляція – процес злиття одного народу з іншим з утратою одним із них своєї мови, культури, релігії, звичаїв, національної самосвідомості.

Атлантизм – ідейно-політична концепція, в основі якої лежить теза про спільність інтересів і доль країн атлантичного регіону. Атлантизм набув особливого поширення в умовах «холодної війни», коли геополітичні терміни «Захід» і «Схід» пов'язувалися з існуванням двох антагоністичних суспільних систем, а атлантична солідарність стала синонімом антикомунізму.

«Атомна дипломатія» – методи зовнішньої політики великих ядерних держав в період «холодної війни», що роблять ставку на ядерний шантаж як засіб тиску на інші країни.

Берлінський мур – бетонний мур між Західним (під контролем військової адміністрації Великої Британії, США і Франції) та Східним Берліном (столицею НДР), сумнозвісний символ «поділу світу» в період «холодної війни». Зведений у серпні 1961 р. З ініціативи СРСР і за розпорядженням керівництва НДР для унеможливлення втечі східних німців до Західного Берліна, а звідти до ФРН або до інших західних країн. Зруйнований у листопаді 1989 р.

Біловезька угода – документ, що оголосив про розпуск СРСР і створення Співдружності Незалежних Держав. Підписана 8 грудня 1991 р. Президентом Росії Б. М. Єльциним, Президентом України Л. М. Кравчуком та головою Верховної Ради Білорусії С. С. Шушкевичем.

Біржова паніка – найбільш гострий період біржової кризи, який характеризується різким падінням курсу акцій.

Біржова спекуляція – отримання за допомогою операцій на фондовій біржі спекулятивного прибутку за рахунок різниці між курсами цінних паперів на час підписання і виконання угоди.

Бліцкриг – «блискавична війна». Теорія скоротечної війни, яка була розроблена німецьким генеральним штабом на початку ХХ ст. За цим планом перемога мала досягатись за кілька днів шляхом швидкого просування в глиб

країни, доки противник не мобілізував основні сили та не розгорнув лінію оборони.

Блокада – військова, політична або економічна ізоляція чи оточення держави або її частини, групи держав, їхніх збройних сил, насильницьке порушення їхніх зовнішніх зв'язків, з метою примусити виконати вимоги, висунуті організаторами блокади.

Болонський процесс – система міжнародних угод, спрямованих на формування єдиного європейського простору вищої освіти і науки.

Бундестаг – законодавчий та представницький орган у Німеччині.

Бюрократія – система управління що спирається на розгалужену та ієрархізовану (підпорядковану єдиному началу згори донизу) структуру чиновницького апарату; сукупність службовців апарату державного управління.

Валова продукція – показник, що характеризує загальний обсяг виробництва продукції національної економіки.

Валовий національний продукт (ВНП) – узагальнюючий показник, який представляє обраховану в ринкових цінах вартість створеного країною протягом року кінцевого (готового) продукту. У ВНП включається вартість продукту, створеного як в самій країні, так і за кордоном, з використанням чинників виробництва, що належать цій країні.

Валютна політика – сукупність заходів, які проводяться державами і центральними банками у сфері грошового обігу і валютних відносин.

Варшавський договір – договір про дружбу, співробітництво та взаємодопомогу, підписаний 14 травня 1955 р. Заклав підвалини створення військового блоку країн «соціалістичної співдружності» (Організації Варшавського договору) на противагу НАТО. Існував фактично до розпаду Радянського Союзу.

«Велика депресія» – термін, прийнятий для позначення світової економічної кризи 1929 – 1933 рр., яка виявилася найсильнішою, найтяжчею і найбільш

руйнівною в історії індустріального суспільства. За своїм характером і походженням криза була циклічною кризою перевиробництва.

Великодержавність – політика великої держави, пройнята духом національної переваги. Зростання великодержавних настроїв, як правило, відбувається на завершальній фазі поступального розвитку етносу, коли існує достатня основа для зовнішньої експансії етнокультурних цінностей, політичної культури і соціального досвіду.

Вермахт – назва збройних сил нацистської Німеччини в 1935 – 1945 рр.

Вестернізація – повна або часткова переорієнтація співтовариств, що не належать до західнохристиянської культурної традиції, на соціокультурний розвиток за зразком розвинених країн Заходу. При цьому йдеться не про насильницьке впровадження або нав'язування західними державами своїх культурних норм іншим народам в процесі їх колонізації, а про добровільну вестернізацію, яка проводиться елітами країн, що розвиваються.

Вивіз капіталу – експорт капіталу в інші країни державою, підприємствами, фірмами, приватними особами з метою найбільш вигідного його розміщення, використання.

Військово-промисловий комплекс – об'єднання військових підприємств, керівництва збройних сил, урядової бюрократії, мілітаризованих наукових установ, які розробляють і виготовляють військову продукцію.

Віртуальна реальність – штучно створена комп'ютерними засобами сфера, в яку можна проникати, змінюючи її зсередини, спостерігаючи за трансформаціями і переживаючи при цьому реальні відчуття. У віртуальній реальності можна вступати в контакт не тільки з людьми, але і з штучними персонажами.

«Воєнний комунізм» – соціально-економічна політика Радянської держави в умовах громадянської війни 1918 – 1921 рр., яка відбивала уявлення про можливість соціалістичного будівництва способом швидкого насильницького витиску капіталістичних елементів.

Волюнтаризм – течія суспільного руху, в якій основний акцент робиться на волі окремої особи, спонтанній дії, стихійності. Прибічники волюнтаризму перебільшують роль вольового, стихійного чинника в житті людини і суспільства, а політичний процес трактують як спонтанний, приділяючи увагу не програмам, а прямим діям, довільним рішенням. Об'єктивні закономірності при цьому ігноруються. Наслідком волюнтаризму в політиці в встановлення авторитаризму, або тоталітаризму.

Гегемонізм – політика, в основі якої лежить бажання панувати над іншими народами і країнами світу.

Геноцид – знищення або переслідування людей за ознакою певної спільності або походження, негласне визнання винності людей в приналежності до тієї або іншої соціальної, культурної або біологічної групи, політична концепція, яка обгрунтовує глобальні інтереси і зовнішню політику економічно розвинених держав, спираючись на політично–географічні знання. Повне або часткове знищення окремих груп населення за расовими, національними чи релігійними ознаками. Один із йайтяжчих злочинів проти людства; органічно пов'язаний із фашизмом і расизмом.

Геополітика – політологічна концепція, згідно з якою зовнішня політика держав визначається територіальним становищем, географічними факторами (місцеположенням країни, природними ресурсами, кліматом тощо). Вживається для позначення певного впливу географічних чинників на зовнішню політику та міжнародні процеси. У сучасних дослідженнях геополітика розглядається в ширшому аспекті, як сфера зовнішньополітичної стратегії, орієнтованої на формування певного світового політичного простору, боротьбу за гегемонію на світовій арені.

Гестапо – таємна державна поліція нацистської Німеччини в 1933 – 1945 рр. Проводила масовий терор у Німеччині й на окупованих територіях.

Глобалізація – процес кількісного зростання й посилення політичних, економічних, соціальних, культурних зв'язків і стосунків держав світу, що відбувається, починаючи з другої половини XX століття; політична практика,

зорієнтована на розв'язання локальних суспільних проблем з урахуванням їх взаємозв'язку з проблемами зовнішніми, більш загальними, з передбаченням наслідків для світових процесів. У першу чергу політика глобалізації зорієнтована на підпорядкування політики різних держав подоланню глобальних проблем сучасності.

Глобальні проблеми – сукупність проблем, що зачіпають життєві інтереси всього людства і вимагають для свого вирішення узгоджених міжнародних дій в масштабах світової спільноти. До глобальних проблем відносяться проблеми запобігання термоядерній війні та забезпечення мирних умов розвитку всіх народів, подолання зростаючого розриву в економічному рівні і доходах на душу населення між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються, боротьба з голодом, бідністю і неписьменністю на земній кулі, демографічні і екологічні проблеми тощо.

Голокост – цілеспрямована політика нацистів Німеччини, спрямована на фізичне винищення євреїв, циган та інших народів.

Гонка озброєнь – прискорене накопичення запасів зброї і військової техніки, їх якісне вдосконалення на основі мілітаризації економіки.

Громадянська війна – організована збройна боротьба за державну владу між соціальними групами, класами однієї країни, найгостріша форма класової боротьби. Найчастіше супроводжує революційні процеси. Руйнівний характер громадянської війни аояснюється тим, що разом з економічним потенціалом країни знищуються історичні, родові, духовні корені народу, громадянські й родинні зв'язки між людьми.

Громадянське суспільство – суспільство з розвиненими економічними, культурними, правовими й політичними відносинами між його членами, незалежне від держави, але взаємодіюче з нею; суспільство громадян високого соціального, економічного, політичного, культурного і морального статусу, які спільно з державою створюють розвинені правові стосунки. Сфера життєдіяльності спільноти й окремих людей поза межами офіційної регламентації з боку держави, непримусової людської асоціації.

Гуманізм – теорія і практика, в основі якої лежить ставлення до людини як до найвищої цінності, захист права особистості на свободу, щастя, всебічний розвиток і вияв своїх здібностей.

Девальвація – один з методів грошової реформи, здійснюваної в законодавчому порядку (офіційно) шляхом зменшення офіційного золотого змісту грошової одиниці країни або пониження її курсу по відношенню до валют інших країн. Зниження курсу паперових грошей щодо золота або іноземної валюти.

Декларація – документ, офіційна заява, яка проголошує основні принципи внутрішньої та зовнішньої політики держави, різні програмні положення політичних партій чи організацій.

Деколонізація – процес розпаду світової колоніальної системи і утворення молодих незалежних держав після Другої світової війни. Процес ліквідації колоніалізму.

Демілітаризація – роззброєння; встановлена міжнародним договором заборона якійсь державі будувати й тримати на певній території відповідно до міжнародних угод військових споруд (укріплень), а також заборона мати військову (оборонну) промисловість, тримати збройні формування (сили).

Демократизація – процес, що веде до якнайповнішого розвитку народовладдя, запровадження демократичних норм, реорганізація суспільства на демократичних засадах.

Демократія – форма політичного та економічного устрою суспільства, заснована на визнанні народу основним джерелом влади; тип держави, яка декларує і втілює на практиці принципи народовладдя, права і свободи громадян, рівні можливості для діяльності різних політичних сил, контроль за діями органів влади.

Демонополізація – політика, яка проводиться державою та її органами і спрямована на заборону монополізму і розвиток конкуренції.

Денаціоналізація – 1) передавання державного майна (підприємств, банків, земельних ділянок, акцій і т.ін. у власність окремих колективів або

приватних осіб. Інша назва – реприватизація; 2) втрата національних особливостей культури, мови тощо.

Деномінація – укрупнення грошової одиниці країни без зміни її найменування, що проводиться в цілях полегшення грошового обігу і надання більшої повноцінності грошам. Завдяки деномінації значно скорочується кількість грошових купюр і монет, що знаходяться в обігу.

Денонсація – відмова однієї зі сторін міжнародного договору від його виконання, що приводить до припинення його дії.

Депортація – примусове, за наказом органів державної влади, виселення (вигнання) з держави осіб чи груп населення, а інколи й народів із місця постійного проживання. Засіб карного або адміністративного покарання.

Депресія – застій в економіці, що характеризується відсутністю підйому виробництва і ділової активності, низьким попитом на товари і послуги, безробіттям.

Держава – базовий інститут політичної системи та політичної організації суспільства, що створюється для забезпечення життєдіяльності суспільства в цілому і здійснення політичної влади домінуючою частиною населення в соціально неоднорідному суспільстві з метою збереження його цілісності, безпечного існування, задоволення загальносоціальних потреб.

«Держава загального добробуту» – модель державного розвитку в індустріально розвинених країнах, яка передбачає досягнення високого рівня життя суспільства й характеризується передусім масовим споживанням і соціальним захистом. Її становлення припало на 1940–50-ті рр., а розквіт – на 1960–ті – початок 70–х рр.

Державне планування – система державної політики, що спрямована на підвищення ефективності економіки, її поступальний розвиток. Дирижистське (директивне) планування різного терміну й діапазону є загальнообов'язковими настановами, орієнтованими на формування довготривалих умов функціонування економіки із визначеними темпами зростання і пріоритетом певних напрямів. Індикативне (рекомендаційне)

планування грунтується на створенні вигідних умов для діяльності підприємців у визначеному державою напрямі. Індикативні плани є своєрідними орієнтуючими прогнозами, що покликані дати інформацію про перспективні сфери вкладення капіталів і ефективні методи ринкової політики.

Державний бюджет – річний план майбутніх доходів і витрат держави, який складається урядом і затверджується вищим органом законодавчої влади.

Дефіцит бюджетний – перевищення витрат над доходами в рамках державного бюджету.

«Дивна війна» – тактика Великої Британії та Франції на утримання від активних воєнних дій на Західному фронті восени 1939 – весною 1940 р. Після формального оголошення ними війни гітлерівській Німеччині.

Диктатура – необмежена політична, економічна та ідеологічна влада, що здійснюється обмеженою групою людей на чолі з лідером. Розрізняють такі види диктаторського правління: абсолютизм, монархія, тоталітаризм тощо. Диктатура характеризується відсутністю поділу влад (на законодавчу, виконавчу, судову), ліквідацією політичних свобод громадян, жорстоким терором.

Дисидент – у Середні Віки в Західній Європі так називали віровідступників, або єретиків. У сучасному розумінні – громадяни колишнього СРСР і соціалістичних країн, які відкрито протиставляли свої погляди пануючій у цих країнах ідеології.

Дисидентство – опозиція (як правило, серед інтелігенції) авторитарній або тоталітарній системі, яка використовує ненасильницькі засоби (самвидав, демонстрації протесту); головним об'єктом її критики є становище з правами людини і свободою слова в недемократичних суспільствах.

Дискримінація – навмисне обмеження або позбавлення прав окремих громадян, певних соціальних груп чи громадських організацій за ознаками расової, національної або державної приналежності, майнового стану, релігійних чи політичних переконань, статі тощо. У міжнародних відносинах

– створення спеціальних (нерівноправних) умов, що ставлять яку-небудь державу (групу держав), її організації та громадян у гірше становище порівняно з іншими державами.

Діаспора – розселення з якихось причин, внутрішнього чи зовнішнього порядку, частини одного народу серед народів інших країн.

Доктрина стримування – висунута американським дипломатом Дж. Кеннаном у 1946 р. У ній він сформулював основні принципи політики стримування, згідно з якими уряд США повинен жорстко й послідовно реагувати на кожну спробу СРСР розширити сферу свого впливу, не втручаючись при цьому у внутрішні справи Радянського Союзу.

Доктрина Трумена – зовнішньополітична програма уряду США, висунута президентом Г. Труменом у 1947 р. Передбачала надання військової та економічної допомоги Греції й Туреччині в боротьбі проти комуністичної загрози. Проголошувала право США на втручання у внутрішні справи будь-якої країни світу у випадку виникнення загрози розповсюдження комунізму.

Домініон – колонія, яка отримала право самоуправління в рамках Британської імперії.

Дуче – назва в Італії фашистського диктатора Б.Муссоліні.

Евакуація – вивезення населення, поранених, полонених, а також матеріальних засобів із місцевості, що перебуває під загрозою нападу ворога або стихійного лиха, з театру бойових дій у тил.

Економічна інтеграція – процес зближення економік ряду країн, співробітництво між ними.

Економічна кон'юнктура – економічна ситуація, що склалася на ринку, яка характеризується динамікою виробництва, зміною попиту і пропозиції, рівнем споживання, цін, товарних запасів, формами і методами конкурентної боротьби. Економічна кон'юнктура передбачає також аналіз коротко- і довгострокових прогнозів розвитку економіки в цілому та окремих галузей.

«Економічне диво» – бурхливе економічне піднесення ряду країн в 1950–1970–х рр., за темпами якого вони випереджали інші індустріально розвинені країни.

Економічний союз – об’єднання декількох самостійних держав у суспільну економічну територію, на якій відсутні митні та інші перешкоди торгівлі, пересунення робочої сили, капіталів.

Економічні реформи – законодавчі зміни в системі господарчої діяльності країни.

Експансія – активне проникнення в яку–небудь сферу, збройне захоплення нових територій, а також поширення економічного та політичного впливу на інші держави.

Експлуатація – привласнення результатів чужої праці власником засобів виробництва.

Експорт – вивіз за межі країни товарів, капіталу, цінних паперів для реалізації їх на зовнішньому ринку.

Експропріація – 1) примусове вилучення майна; 2) позбавлення власності та колишнього соціального становища одного класу іншим класом, яке здійснюється економічними способами (напр., через обезземелення селян) або за допомогою прямого насидьства.

Екстремізм – схильність суб'єктів політики до крайніх поглядів і надзвичайних дій; нетолерантність, несприйняття й неприйняття інших думок, позицій та уподобань; недемократичний спосіб дії при розв'язанні суспільних проблем, що суперечить принципові плюралізму і полягає у нав'язуванні чиєсь позиції як єдино правильної і обв'язкової для всіх, у використанні крайніх силових заходів (бойкот, страйк, блокада) або навіть таких, що виходять за межі закону – насильства, терору тощо. Схильність до крайніх поглядів і дій (переважно в політиці); межує з фанатизмом. Екстремістські лідери заперечують будь-які компроміси, переговори, угоди. Екстремізм може бути політичний, національний, релігійний, економічний.

Електорат – сукупність громадян, які користуються активним виборчим правом, тобто правом обирати когось до складу органу влади.

Емансипація – звільнення від залежності, гніту, скасування обмежень (наприклад, емансипація жінок – надання їм рівних із чоловіками прав у суспільному, трудовому та сімейному житті).

Ембарго – державна заборона на ввезення або вивіз з країни певного виду товарів, послуг, валютних та інших цінностей, засіб міжнародного тиску, примусу.

Еміграція – добровільне або вимушене переміщення населення з країн (місця) постійного проживання в інші країни (місця). Залежно від причин еміграцію поділяють на політичну й економічну (трудову).

Ескалація – поняття, що використовується у військовій і політичній термінології для позначення нагнітання конфлікту, нарощування військової могутності, інтенсивності воєнних дій.

Етатизм – підпорядкування державі усіх сфер життя суспільства; політика активного втручання держави в економічну та інші сфери життя суспільства, цілковита їх підконтрольність державі.

Єврокомунізм – ідейно-політична течія в західноєвропейських комуністичних партіях, що склалася наприкінці 1970-х – на початку 1980-х рр. На тлі загострення кризових явищ у світовій соціалістичній системі. Єврокомунізм став новою моделлю «третьої ідеології», альтернативною як щодо західного варіанта індустріального модернізаційного розвитку, так і щодо радянського досвіду соціалістичного будівництва. Концептуальні постулати єврокомунізму грунтувалися на відмові від провідної ролі КПРС, універсальності радянського досвіду, визнанні ефективності національних моделей соціалістичного будівництва, багато партійної демократії, соціального плюралізму. У політиці єврокомунізм спирався на стратегію реформізму в умовах капіталістичної системи, відмову від революційних насильницьких методів оновлення суспільства.

Європейська економічна інтеграція – процес поступової уніфікації та зрощування національних економік європейських держав з метою подолання суперечностей між інтернаціоналізацією господарського життя та обмеженими можливостями внутрішніх ринків.

Європейська система колективної безпеки – комплекс заходів і зобов'язань держав з метою зміцнення безпеки і запобігання виникненню війни в Європі в 1930-х рр.

Європейське економічне співтовариство – об'єднання на економічних засадах держав Європи. Створене в 1957 р. у складі Бельгії, Федеративної Республіки Німеччини, Італії, Люксембургу, Нідерландів та Франції. В подальшому кількість членів ЄЕС збільшилася.

Європейський союз – об'єднання 12 держав Європи – членів Європейського економічного співтовариства (Бельгія, Данія, Франція, Німеччина, Велика Британія, Греція, Ірландія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Португалія, Іспанія) для подальшої економічної та політичної інтеграції. Договір при створення ЄС підписано в лютому 1992 р. В голландському місті Маастрихт.

ЄЕС («Спільний ринок») – економічний союз країн Європи, що передбачав формування «спільного ринку» шляхом усунення митних та інших перешкод в торгівлі, переміщення робочої сили, капіталів.

ЄС (Європейський Союз) – інтеграційне об'єднання європейських країн, створення якого було проголошено 1 листопада 1993 р. Як результат тривалого процесу європейської інтеграції. ЄС базується на трьох засадах: 1) Європейське Співтовариство; 2) спільна зовнішня політика й політика в сфері міжнародної безпеки; 3) співробітництво у внутрішній та правовій політиці.

Загальне виборче право – один із основних інститутів виборчого права, який передбачає участь всього населення у виборах без будь-яких обмежень.

«Залізна завіса» – термін, який використовувався в літературі та засобах масової інформації країн Заходу для характеристики держав із соціалістичними системами тоталітарного типу, що розглядалися як

ізольовані («закриті») від іншого світу. Набув поширення на Заході в 1940-ті рр. й використовувався фактично до розпаду СРСР у 1991 р.

Золотий стандарт – визначення золотого вмісту кожної національної валюти, встановлення відповідного паритету валют і забезпечення режиму їх вільного обміну на золото.

Ієрархія – розташування окремих елементів єдиного цілого в порядку від нижчого до вищого. Наприклад, службових звань і чинів.

Ізоляціонізм – політична течія й напрям у зовнішній політиці, спрямовані проти здійснення державою, регіоном активної політики на міжнародній арені, поза власними межами (наприклад: ідея незалучення США до справ інших країн, розташованих поза Американським континентом, та відповідна зовнішньополітична стратегія).

Імпічмент – передбачена конституціями ряду країн процедура (правила) притягнення до парламентської відповідальності й можливого відлучення від влади вищих посадових осіб держави включно з президентом та міністрами, в разі, якщо вони скоїли вчинки (порушили закони даної країни), що підлягають такому звинуваченню.

Інавгурація, інаугурація – урочиста церемонія введення на посаду голови держави або посвячення в сан.

Інвестиції – довгострокові вкладення капіталів (коштів) в яку-небудь справу або підприємство (наприклад: створення і модернізацію підприємств), розвиток всієї виробничої інфраструктури, освоєння нової техніки і технології. Довгострокове вкладення капіталу у різні галузі економіки, переважно за межами країни.

Індустріалізація – процес створення великого машинного виробництва як основи всіх галузей економіки. Зумовлює переростання аграрної стадії розвитку суспільства в аграрно – індустріальну та індустріальну. Умови й наслідки індустріалізації визначаються особливостями певного етапу історичного розвитку.

Інновація – комплексний процес створення, розповсюдження і використання будь-яких технічних, технологічних, організаційних і інших нововведень. Від звичайних нововведень інноваційна діяльність відрізняється перш за все планомірним характером пошуку і досягнення нових способів і компонентів суспільної діяльності.

Інтеграція – процес взаємного пристосування, розширення економічного і виробничого співробітництва, об'єднання національних господарств двох і більше держав, висока форма інтернаціоналізації господарського життя, що веде до формування єдиного господарського комплексу. Об'єднання в одне ціле яких-небудь частин або елементів (наприклад: економічна інтеграція, політична інтеграція).

Інтервенція – насильницьке втручання однієї чи кількох держав у внутрішні справи іншої держави або в її відносини з третьою державою. Буває воєнна, економічна, дипломатична. Вторгнення з метою загарбання території, пригноблення революційного або національно-визвольного руху та ін. Всі види інтервенції заборонені міжнародним правом і несумісні зі Статутом ООН.

Інфляція – процес знецінення паперових грошей (переповнення сфери грошового обігу), падіння їх купівельної спроможності внаслідок надмірного їх випуску (емісії), що викликає їх знецінення, Виявляється у формі зростання цін на товари і послуги, предмети першої потреби, не обумовленого підвищенням їх якості, зниженні валютного курсу, падінні реальної заробітної платні.

Інформаційне суспільство – сучасний тип суспільства, в якому провідної ролі набувають інформаційні технології і засоби масової комунікації, інформаційний обмін (у тому числі і на міжнародному рівні) є товаром, послугою, джерелом додаткового продукту в економічному механізмі, запорукою політико-правової стабільності, найважливішим чинником формування масової свідомості і забезпечення життєвого рівня. Інформаційне суспільство визначається або як синонім постіндустріального

суспільства (чи одного з етапів його розвитку), або як принципово нова стадія суспільного розвитку, що приходить на зміну постіндустріальній фазі.

Інфраструктура – комплекс галузей господарства, що обслуговують виробництво (виробнича інфраструктура – дороги, канали, водосховища, порти, аеродроми, транспорт, зв'язок тощо) або забезпечують умови життєдіяльності суспільства (соціальна інфраструктура – освіта, охорона здоров'я, наука тощо).

Капітуляція – припинення опору збройних сил або частини їх на умовах, запропонованих переможцем чи погоджених внаслідок переговорів.

Картель – форма капіталістичної монополії, об'єднання підприємців, учасники якого домовляються про обсяги виробництва, ринки збуту, ціни, тощо, зберігаючи виробничу і комерційну самостійність.

Квебекська проблема – проблема ефективного функціонування Канадської Федерації, проявом якої є посилення сепаратистських тенденцій у діяльності провінційних адміністрацій і, зокрема, вимоги уряду Квебеку визнати франкомовне населення провінції окремою нацією і надати їй особливий статус.

Кейнсіанство (Кейнсі: прізвище англійського економіста (1883 – 1946)) – широкий спектр економічних уявлень, відмінною рисою яких був аналіз макроекономічних чинників, вивчення ринку як єдиної системи, що підлягає централізованому стратегічному регулюванню, спроба виробити цілісну модель економічного розвитку індустріального суспільства в умовах структурних змін.

Клерикалізм – ідеологічна доктрина, що передбачає пріоритет церкви і духовенства в суспільному житті.

Коаліційний уряд – уряд, сформований із представників різних політичних партій, суспільних організацій на підставі угоди між ними.

Коаліція – політичний і військовий союз двох і більше держав проти спільного ворога.

Колабораціонізм – співпраця громадян місцевого населення із загарбниками під час окупації якої-небудь країни.

Колективізація – перебудова сільського господарства в СРСР внаслідок повсюдного створення колективних господарств (колгоспів) наприкінці 20 – на початку 30-х рр. XX ст. Супроводжувалася ліквідацією одноосібних господарств. Базувалася на застосуванні протиправних методів, терору, беззаконня, репресій.

Колоніалізм – політичне, економічне й духовне поневолювання менш розвинених у соціально-економічному аспекті країн панівними верствами метрополій.

Колонія – країна або територія, що втратила свою самостійність і знаходиться під владою іноземної держави.

Командна економіка – спосіб управління економічною системою, господарством країни, заснований на високому рівні централізації функцій керівництва економікою, застосуванні директивних методів управління, зосередженні основних видів ресурсів виробництва в державній власності.

Компрадорська буржуазія – буржуазія економічно відсталих країн, яка здійснює посередництво між іноземним капіталом і національним ринком.

Комунізм – політична ідеологія, яка передбачає побудову суспільства на засадах колективізму, соціальної рівності та соціальної справедливості. Провідними теоретиками комунізму були К. Маркс, Ф. Енгельс, В. Ленін. Основою марксистської концепції є вчення про класову боротьбу, орієнтація на переважно насильницьку реалізацію класових цілей. Метою класової боротьби визнається встановлення диктатури пролетаріату, яка приводить до побудови безкласового суспільства, створення умов для відмирання держави. Класова теорія є вихідним пунктом для розуміння політичної поведінки мас, окремих лідерів, їх інтересів.

Комюніке – офіційне урядове повідомлення про міжнародні переговори та угоди, про важливі події внутрішнього життя країни, військові дії тощо.

Конкуренція – змагання між виробниками (продавцями) товарів, а в широкому сенсі – між будь-якими економічними, ринковими суб'єктами; боротьба за ринки збуту товарів з метою отримання вигідніших умов виробництва, вищих прибутків і інших вигод.

Консерватизм – політична ідеологія і практика суспільно-політичного життя, що орієнтується на збереження та підтримання існуючих форм соціальної структури, традиційних цінностей і морально-правових засад.

Конституція – основний закон держави, сукупність правових норм найвищої юридичної сили, які формулюють і затверджують найзагальніші, основоположні принципи державного ладу і правовий стан особи, визначають принципи й порядок утворення та діяльності органів влади й управління, їх компетенцію, організацію та головні засади правосуддя, виборчої системи тощо.

Контрибуція – післявоєнні примусові платежі, що їх за умовами мирного договору держава-переможниця стягує з переможеної держави.

Контркультура – субкультура, норми або цінності якої суперечать основним складовим пануючої культури.

Конформізм – пасивне прийняття існуючого порядку речей, пануючих думок тощо, часто під явним або прихованим тиском соціальної групи.

Концентраційний табір – місце для ізоляції реальних або уявних противників держави, політичного режиму. Концентраційні табори створювались також під час війни спеціальними декретами.

Концентрація виробництва – зосередження виробництва одного або декількох споріднених видів продукції на великих підприємствах, в межах невеликого регіону.

Концерн – форма капіталістичної монополії, об'єднання багатьох промислових, фінансових і торговельних підприємств (фірм, банків, заводів, транспортних компаній і т.ін.), які формально зберігають самостійність, але фактично підпорядковуються фінансовому контролю керівництва концерну.

Концесія – договір про передачу державних джерел природних багатств або господарських об'єктів у тимчасову експлуатацію іноземним фірмам або приватним особам, з правом видобування корисних копалин, будівництва різних споруд тощо.

Корпоративна система – вид соціальної організації суспільства, що характеризується наявністю жорсткої ієрархічної системи влади, в якій одержавлені корпорації, що об'єднують робітників і підприємців за галузевою ознакою, тримають під контролем інститути громадянського суспільства.

Корупція – злочинна діяльність (використання службового становища), яка полягає у використанні посадовими особами їх прав і владних можливостей для власного збагачення через хабарництво та інші незаконні засоби.

Космополітизм – ідеологія т.зв. «світового громадянства», яка надає пріоритетне значення загальнолюдським цінностям і другорядне – національним проблемам.

Країни, що розвиваються («Третій світ») – умовна назва тих держав Азії, Африки, Латинської Америки, які у другій половині XX століття звільнилися від колоніальної залежності.

Культ особи – сліпа покора авторитетові політичного діяча, перебільшення його дійсних заслуг, фетишизація історичної особи. Теоретична основа цього явища – історична концепція, згідно з якою розвиток подій у суспільстві визначається не об'єктивними законами, а діяльністю визначних осіб.

Легітимність – визначення або підтвердження законності якогось права чи повноваження; здатність політичного режиму досягати суспільного визнання й виправдання обраного політичного курсу, прийнятих ним політичних рішень, кадрових або функціональних змін у структурах влади.

Ленд–ліз – система передачі США у позику або в оренду озброєння, боєприпасів, продовольства та інших матеріальних ресурсів країнам антигітлерівської коаліції в період Другої світової війни.

Лібералізм – політична та ідеологічна течія, що об'єднує прихильників парламентського ладу, вільного підприємництва та демократичних свобод.

Лібералізм політичний – напрям політичної діяльності, мета якого полягає у побудові такого суспільства, яке б грунтувалося на визнанні політичних і економічних прав особи, обмеженої діями законів.

Ліга Націй – міжнародна організація співробітництва між державами і народами (1919– 1946), попередниця ООН.

Лобізм – система зв'язків і відносин в середовищі політиків, державних чиновників, експертів тощо, яка дозволяє готувати й ухвалювати державно-політичні та адміністративні рішення, що відповідають інтересам певних промислових, фінансових та інших груп. Система впливу на членів законодавчих органів із метою ухвалення або несхвалення того чи того законопроекту.

Локальні війни – місцеві війни на обмеженій території з участю обмежених військових сил і засобів.

Локаут – звільнення з ініціативи роботодавця робітників у зв'язку з колективним трудовим спором і оголошенням ними страйку, а також ліквідація або реорганізація підприємства.

Маастрихтський договір – укладений між членами Європейського співтовариства 6 лютого 1992 р. у м. Маастрихт (Нідерланди). Передбачав завершення створення не пізніше 1999 р. в Західній Європі політичного, економічного й валютного союзу. Передбачає запровадження єдиного європейського громадянства.

Мажоритарна, пропорційна і змішана виборчі системи – певний порядок проведення виборів та визначення результатів голосування, що приймається в багатьох країнах (США, Великобританії, Франції). В умовах *мажоритарної* виборчої системи обраними до представницького органу вважаються кандидати або партійні списки, що отримали абсолютну більшість (50% плюс один голос) або відносну більшість (хоча б на один голос більше, ніж суперник) голосів; в умовах *пропорційної* виборчої системи

голосування проводиться у багатомандатних округах за партійними списками і кожна партія отримує кількість мандатів, що є пропорційною до кількості здобутих нею голосів; в умовах *змішаної* (пропорційно-мажоритарної) виборчої системи частина мандатів представницького органу розподіляється за результатами голосування в одномандатних виборчих округах за мажоритарним принципом, а інша – за пропорційним принципом представництва по багатомандатних округах.

Маккартизм – політико–ідеологічна кампанія в політичному житті США початку 50-х рр. XX ст., пов'язана з діяльністю сенатора Дж Маккарті (1909 – 1957)); зміст маккартизму полягав у протидії та боротьбі з комуністичним проникненням і шпигунством на користь СРСР в апараті влади та серед інтелектуальної еліти, що проявилось у тотальному переслідуванні осіб із ліберальними поглядами. Прояв атмосфери «холодної війни».

Мандатна система – встановлена державами Антанти система, в рамках якої окремим державам надавалися мандати на управління територіями, що складали раніше володіння колоніальних держав, які зазнали поразки у Першій світовій війні.

Маргіналізація – незавершений, неповний перехід людини в нове соціальне середовище, за якого вона втрачає попередні соціальні зв'язки, але ще не може повною мірою пристосуватися до нових умов життя.

Масова культура – поширений у сучасному суспільстві тип культури, перетворений на індустріально-комерційну форму виробництва й розповсюдження стандартизованих духовних благ (культурних цінностей) за допомогою засобів масової комунікації.

Мафія – таємна організація, що виникла наприкінці XVIII ст. на о. Сицилія для боротьби проти сваволі поміщиків. Згодом до мафії влилося багато декласованих елементів, і вона перетворилася на бандитську організацію Тепер – специфічна система соціальних відносин, яка проявляється у стійкому існуванні й широкому розгалуженні таємної структури, що вдається до методів економічного примусу, насильства, терору та вбивств.

Менталітет – стійкі структури глибинного рівня колективної та індивідуальної свідомості й підсвідомості, що визначають устремління, нахили, орієнтири людей, у яких виявляються національний характер, загально визнані цінності, суспільна психологія.

Метрополія – держава, яка володіє колоніями.

Мілітаризм – 1) політика гонки озброєнь, підготування й розв'язання загарбницьких воєн, що її провадять різні країни; 2) політичне панування вояччини в державах і підпорядкування всього життя країни воєнним цілям.

Модернізація – оновлення, вдосконалення, надання будь-чому сучасного вигляду, переробка відповідно до сучасних вимог.

Модернізм – загальна назва напрямків мистецтва та літератури кінця XIX – XX ст. (кубізм, дадаїзм, сюрреалізм, футуризм, експресіонізм, абстракціонізм тощо), що відображають як стихійний, так і свідомий пошук творчою інтелігенцією нових засобів, форм і способів осмислення реальності, відмінними рисами якої є прискорення науково-технічного прогресу, урбанізація, індустріалізація, економічні й політичні кризи.

Монархія – форма правління, при якій верховна державна влада зосереджена в руках одного керівника держави – монарха і передається у спадщину.

Монетаризм – економічна теорія, згідно з якою кількість грошей в обігу є визначальним чинником формування господарської кон'юнктури та існує прямий зв'язок між зміною обсягу грошової маси в обігу й величиною валового (виробленого) національного продукту. В основу монетарної теорії покладений постулат про провідну роль грошового чинника в розвитку сучасної ринкової економіки. Монетаристи вважають, що нормальне функціонування економіки залежить від стабільності, передбачуваності, наступності процесів, що відбуваються в грошовій сфері. Забезпечення такої ситуації становить основне завдання довгострокового державного регулювання, основні важелі якого знаходяться в сфері бюджетної і грошово-кредитної політики.

Монополізація – процес структурної перебудови капіталістичної системи відтворення на основі концентрації виробництва і централізації капіталу.

Монополія – велике об'єднання капіталістів, яке виникає на основі концентрації виробництва і капіталу, що зосереджує в своїх руках більшу частину виробництва і продажу товару з метою встановлення панування в окремих галузях господарства й отримання максимального прибутку. Виняткове право виробництва, торгівлі, промислу тощо, яке належить одній особі, зокрема «закриті монополії» (захищені юридичними обмеженнями) і «природні монополії» (ті, що виникли через специфіку використання тих або інших ресурсів). Мета монополії – досягнення привілейованого становища в межах певної галузі або сфери виробництва, зокрема за рахунок монопольної ціни на продукцію. Розрізняються основні типи монополій: *картель* (договір про регулювання обсягу виробництва, умов найму і збуту при збереженні виробничої і торговельної самостійності підприємств), **синдикат** (аналогічна угода, доповнена створенням єдиного торговельного представника, тобто втратою торговельної самостійності), *трест* (угода, що створює єдине управління виробництвом і збутом), *концерн* (угода, що передбачає фактичне злиття капіталу і створення єдиної фінансово-виробничої системи).

Мультикультуралізм – політика щодо національних меншин або іммігрантів, спрямована на задоволення та підтримку їхніх культурних запитів за умов цілеспрямованого виховання лояльності до єдиної в межах держави політичної нації.

Народний фронт – форма об'єднання лівих та центристських партій і демократичних організацій у середині 30–х рр. XX ст., яка склалася в деяких країнах (Франція, Іспанія) у процесі боротьби проти фашизму й війни.

НАТО – організація Північноатлантичного договору – військово-політичний союз, створений з ініціативи США у 1949 р. Штаб–квартира розташована в Брюсселі.

Науково-технічна революція (НТР) – процес докорінних якісних змін у техніці й технології виробництва, перетворення науки на безпосередню

виробничу силу. *Стратегічні напрями НТР:* 1) комплексна механізація і автоматизація виробництва, комп'ютеризація; 2) освоєння космосу; 3) використання нових джерел енергії; 4) створення штучних матеріалів.

НАФТА – угода про вільну торгівлю між США, Канадою та Мексикою, яка є фундаментом інтеграційних процесів в Північній Америці.

Нацизм – політичний рух (з 1919р.), ідеологія, державний режим у Німеччині. Намагався довести право Німеччини на завоювання інших народів, особливо слов'янських, на панування в світі. Поєднував терор проти незгодних з масовою демагогічною пропагандою, слугував обрунтуванням масових убивств людей, геноциду народів.

Націоналізація – зміна форми власності підприємств або галузей економіки з приватної на державну. Від націоналізації слід відрізняти експропріацію, пов'язану з ліквідацією самого інституту приватної власності і здійснювану на безкомпенсаційній основі.

Націоналізм – ідеологія і політика, основа яких - ідея національної винятковості і національної переваги (зверхності однієї нації над іншими), трактування нації як вищої цінності і форми спільності, сукупність політичних, економічних, правових і ідеологічних проблем, що виникають в результаті внутрішньодержавного спілкування націй, народностей.

Національна меншина – частина соціально-етнічної спільності, яка становить меншість стосовно головної (панівної) нації (народності). Їй притаманні: одна мова, специфічні риси культури й характеру, історична пам'ять та самоназва.

Національний дохід – вартість, заново створена протягом певного періоду (звичайно року) в народному господарстві тієї чи іншої країни (або галузі), частина валового суспільного продукту, яка лишається після відрахування матеріальних витрат на його виробництво.

Національно–визвольний рух – боротьба поневолених народів колоніальних і залежних країн проти чужоземного панування за своє національне й соціальне визволення.

Нейтралітет – невтручання в конфлікт між двома сторонами; ухиляння від вступу в коаліції, союзи (неприєднання до військових блоків); політика ї правовий статус держави, яка принципово ухиляється від участі у війнах і військово-політичних союзах. У міжнародному праві становище держави, яка не бере участі у війні, зберігає з воюючими державами мирні відносини й не надає жодній з них воєнної допомоги.

Неоколоніалізм – система заходів, спрямованих на збереження економічної залежності країн, що розвиваються, від індустріально розвинених країн Заходу при формальному визнанні їх незалежності.

Неоконсерватизм – провідний напрям сучасної консервативної ідеології, що став основою для формування доктринальних принципів впливових партій в країнах Заходу (республіканська партія в США, консервативна партія у Великій Британії, ХДС в Німеччині, ОПР у Франції). Стрижнем неоконсервативної ідеології є економічна концепція, альтернативна кейнсіанству. Її основу склали теорія пропозиції і монетаристська теорія, орієнтовані на дослідження проблем стійкого неінфляційного розвитку економіки, чинників її ефективності, зокрема необхідного балансу між державним втручанням і вільними ринковими механізмами. Як політична філософія *неоконсерватизм є альтернативою* післявоєнному *соціальному лібералізму*, апелюючи до традиційних ліберальних цінностей (демократія, свобода, ринкові відносини, правові принципи соціального саморегулювання). З цим доктринальним комплексом поєднується широке коло традиціоналістських ідей, заснованих на прагненні оздоровити суспільство, відновити природний порядок речей, переважання природної мотивації людської поведінки. Важливу роль в неоконсервативній ідеології грають сімейні і релігійні цінності. Як правило, неоконсервативні рухи є опорою для ідеї сильної держави як гаранта правопорядку. Тим самим неоконсерватизм спирається на синтез ідей індивідуалізму і етатизму, соціальної відповідальності особи і держави.

Неолібералізм – сукупність доктрин, що виникають у другій половині XX ст., в яких поряд з принципами «класичного» лібералізму– індивідуальної свободи, необмеженої конкуренції, недоторканності приватної власності, демократії – підкреслюється значимість втручання держави, покликаної створити сприятливі умови для їх реалізації.

Нова економічна політика – політика, проголошена в березні 1921 р. на X з'їзді РКП(б) і спрямована на подолання масового незадоволення політикою «воєнного комунізму». Передбачала заміну продрозкладки продподатком, свободу торгівлі, приватне підприємництво, залучення іноземного капіталу (у формі концесій), використання праці наймитів на селі.

«Новий курс» – комплекс заходів уряду президента США Франкліна Рузвельта у 1930–х рр., спрямованих на виведення країни з економічної кризи шляхом створення системи державного регулювання економіки й соціально–економічних процесів, ліквідацію наслідків світової економічної кризи, пом'якшення протиріч і зміцнення наявного устрою.

Ноу–хау – науково–технічні і економічні знання, виробничий і господарський досвід, спеціальні навички, необхідні для організації виробництва і реалізації товарів.

Окупаційний режим – система військового або цивільного управління, встановлена загарбниками на захопленій під час воєнних дій території.

Олігархія – політичне й економічне (фінансова олігархія) панування в державі невеликих груп людей.

Опозиція – 1) форма протистояння влади та певної соціальної групи чи політичного об'єднання; протидія якоїсь політичної сили офіційному курсу правлячих кіл, її боротьба за прихильність виборців і прихід до влади або за втілення своїх пропозицій у політичні рішення; 2) група осіб (партійне угруповання, парламентська фракція), що проводить політику протиставлення думкам більшості.

Організація американських держав – регіональна організація 32 країн Західної півкулі (Кубу виключено з неї в 1962 р.). Створена в 1948 р. на IX

Міжамериканській конференції в Боготі (Колумбія). Найвищий орган – щорічна Генеральна асамблея міністрів закордонних справ.

Організація договору Південно – Східної Азії (СЕАТО) – воєнно-політичний блок, створений 1954 р. з метою стримування комуністичного впливу в Південно-Східній Азії. Існувала до 1977 р. у складі Австралії, Великої Британії, Нової Зеландії, Пакистану (до 1973 р.), США, Таїланду, Філіппін, Франції (до. 1974 р.).

Організація країн – експортерів нафти (ОПЕК) – об'єднання групи держав, які добувають нафту (Алжир, Венесуела, Габон, Еквадор, Індонезія, Ірак, Іран, Катар, Кувейт, Лівія, Нігерія, Об'єднані Арабські Емірати, Саудівська Аравія). Заснована 1960 р. для зміцнення позицій у протистоянні іноземним компаніям, підвищення доходів від продажу нафти.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) – міжнародна організація держав, створена 1945 р. з метою підтримки і зміцнення миру, безпеки, розвитку співробітництва між країнами державами на основі принципів рівноправ'я й самовизначення народів. Штаб-квартира розташована в Нью-Йорку.

Організація центрального договору (СЕНТО): до 1958 р. Багдадський пакт – воєнно-політичний блок, спрямований на стримування комуністичного впливу на Близькому і Середньому Сході. Існувала з 1955 р. по серпень 1979 р. у складі Великої Британії, Туреччини, Іраку (до 1958 р.), Ірану (до березня 1979 р.) й Пакистану.

Пакт – 1) міжнародний договір, який має велике політичне значення; 2) угода між політичними партіями, профспілками, іншими організаціями про спільні дії (наприклад: спільні дії на виборах тощо).

Паритет – в політиці означає однакове становище, рівність.

Патерналізм – особливий тип протекційних відносин, що передбачає надання певних соціальних і економічних гарантій і пільг в обмін на особисту лояльність. Сучасні форми патерналізму сформувалися і поширилися в країнах наздоганяючого розвитку, а також в європейських країнах, що пройшли після Другої світової війни стадію «економічного

дива». Символом нового патерналізму став досвід організації трудових відносин японських корпорацій. У 1980-х рр. Концепція патерналізму була поширена і на проблему соціальних аспектів державної політики.

Пацифізм – 1) світогляд, заснований на ідеалах ненасильства, соціальної солідарності, загального миру; 2) філософія міжнародних відносин, що набула реального поширення з середини 20-х рр. XX ст., заснована на принципах створення міжнародного правового простору, системи міжнародного арбітражу, політики роззброєння, відмови від воєн як засобу політики; 3) суспільно-політичний рух, який виступає з морально-етичним засудженням агресивної зовнішньої політики і мілітаризації, тісно пов'язаний з правозахисним рухом.

Пентагон – п'ятикутна споруда поблизу Вашингтона, в якій розміщуються керівні військові установи США; переносно – військове відомство США.

«План Дауеса» – план послаблення умов репарацій з Німеччини з метою відродження її військово-економічного потенціалу і використання німецької економіки як знаряддя для проникнення американського капіталу в європейські країни.

«План Маршалла» – програма відновлення і розвитку Європи після Другої світової війни на основі надання економічної допомоги з боку США.

Плебісцит – опитування населення, всенародне голосування з найважливіших питань державного життя, референдум.

Плюралізм – ідейно-регулятивний принцип суспільно-політичного та соціального розвитку, що базується на існуванні кількох (чи багатьох) незалежних витоків політичних знань і розуміння буття; система влади, що грунтується на взаємодії та протидії політичних партій та громадсько-політичних організацій. Передбачає різні позиції, погляди, які відображають розмаїтість інтересів у суспільстві.

Політика «умиротворення агресора» – політика Великої Британії та Франції, що передбачала поступки гітлерівському уряду щодо його намірів

ревізувати Версальські домовленості та відмову від силових методів відносно Німеччини, які б дали їй привід розпочати війну.

Політична партія – організована група однодумців, що представляє інтерси частини народу і мав за мету їх реалізацію шляхом завоювання державної влади або участі в її здійсненні.

Політична система – сукупність державних і недержавних соціально-політичних інститутів, які здійснюють владу, управління справами суспільства, регулювання політичних процесів, відносини між соціальними групами, націями, державами та забезпечують політичну стабільність і прогресивний розвиток.

Популізм – схильність політиків домагатися визнання їхньої громадської діяльності, популярності, вдаючись до простих, прийнятних для населення аргументів та пропозицій, уникаючи непопулярних, але необхідних заходів щодо розв'язання суспільних проблем.

Постіндустріальне суспільство – стадія суспільного розвитку, яка заступає індустріальне суспільство. Якщо попередня модель була зорієнтована на збільшення матеріального продукту за рахунок додаткових витрат енергії, сировини, праці, то нова передбачає посилення фактора знань, інформації, використання відновлюваних видів енергії, захист довкілля. Основні постулати концепції постіндустріального суспільства були відображені в роботах Д. Белла, М. Кана, 3. Бжезинського, О. Тоффлера, А. Турена та ін. Вирішальну роль в переході на постіндустріальну стадію розвитку відіграє падіння ролі промислових чинників розвитку і зростання значущості інтелектуальних технологій.

Правова держава – тип держави, в основі якої – верховенство закону, поділ влади, правовий захист особи, юридична рівність громадянина і держави.

Прагматизм – теорія та практика, основою яких є визнання досягнення поставленої мети (нерідко за будь-яку ціну) головним критерієм якої є результативність діяльності.

Приватизація – процес перетворення будь–якої форми власності (державної, колективної, особистої тощо) на приватну; передання частини державної власності в будь–яку іншу недержавну власність, трансформація державних підприємств та організацій в акціонерні, колективні, кооперативні, приватні тощо.

Протекціонізм – економічна політика держави, спрямована на захист національної економіки від іноземної конкуренції та на розширення зовнішніх ринків. Протекціонізм, як правило, реалізується через митну політику.

Путч – збройний авантюрницький виступ групи змовників, котрі не мають підпори й співчуття в масах, з метою державного перевороту.

«П'ята колона» – термін, яким називали в роки нашонально–революційної війни в Іспанії (1936-1939 рр.) агентуру генерала Франко: діяла в тилу в той час, коли чотири колони фашистських заколотників наступали на Мадрид. Під час Другої світової війни так називалась нацистська агентура, яка діяла в різних країнах.

Рада економічної взаємодопомоги (РЕВ) – міжурядова організація економічного співробітництва країн «соціалістичного табору». Створена в січні 1949 р. за рішенням наради представників шести держав – Болгарії, Польщі, Румунії, СРСР, Угорщини, Чехословаччини. Згодом до РЕВ увійшли: НДР (1950 р.), Монголія (1962 р.), Куба (1972 р.), В'єтнам (1978 р.). Припинила існування 1991 р. внаслідок розпаду СРСР і «соціалістичної співдружності».

Радикалізм – політична та ідеологічна течія, яка обстоює необхідність рішучих методів і дій й глибоких змін у політичному та соціально-економічному ладі.

Расизм – сукупність концепцій, що грунтуються на положенні про фізичну і психічну нерівноцінність людських рас, які розподіляються на «вищі» (повноцінні) та «нижчі» (неповноцінні).

Ратифікація – затвердження вищим органом державної влади міжнародного договору, що надає йому юридичної сили.

Реабілітація – заходи для відновлення доброго імені і прав осіб, необгрунтовано притягнутих до кримінальної відповідальності, як за життя, так і після їхньої смерті.

Реваншизм – політична ідеологія, заснована на ідеях відплати, реваншу за військові поразки, утиск національних і державних інтересів.

Революція – докорінна зміна, стрибкоподібний перехід від одного якісного стану до іншого, від старого до нового; переворот у житті суспільства, який зумовлює ліквідацію віджилого суспільного ладу й утвердження нового.

«Рейганоміка» – економічна політика президента США Р. Рейгана, заснована на мінімізації втручання держави в економічне життя, максимальному вивільненні ринкових механізмів.

Репарація – вид матеріальної міжнародно-правової відповідальності, що полягає у повному або частковому відшкодуванні державою, що здійснила агресію, завданих нею державі – жертві агресії збитків в грошовій або іншій формі (за мирним договором або іншими міжнародними актами). Від репарації потрібно відрізняти *контрибуцію* – платежі переможеної держави країні-переможниці (сучасним міжнародним правом заборонена).

Репресія – захід державного примусу, покарання, в т.ч. й за ідейні переконання, нерідко поза судовим способом.

Референдум – всенародне волевиявлення шляхом голосування чи опитування з важливого державного чи громадського питання.

Реформа – перетворення; зміна, нововведення, яке не знищує основ існуючої структури.

Реформізм – політична та ідеологічна течія, що обстоює необхідність соціально-політичних змін способом реформ, без революційних переворотів і крутих зламів.

Римський клуб – міжнародна неурядова громадська організація, створена у 1968 р., членами якої є видатні політичні діячі, представники промислових і

фінансових кіл, відомі вчені, і яка займається організацією досліджень впливу науково-технічного прогресу на світовий суспільний розвиток. Діяльність клубу сприяла виникненню інноваційного наукового напрямку – «політичної глобалістики».

Роздержавлення економіки – зниження ролі держави в управлінні економічними об'єктами при одночасній приватизації частини державної власності, передачі ряду повноважень державних органів підприємствам, розвитку приватного підприємництва.

Роззброєння – процес, спрямований на припинення гонки озброєнь, обмеження, скорочення і ліквідацію засобів ведення війни.

Розрядка міжнародної напруженості – процес зняття напруженості і нормалізації відносин між державами з різним суспільним ладом, перебудови міжнародних відносин на засадах мирного співіснування.

«Рурський конфлікт» – спроба Франції примусити Німеччину виконувати її репараційні зобов'язання методом окупації Рурської області Німеччини (1923 р.).

Рух Неприєднання – міжнародне об'єднання країн світу, що визнали неприєднання до військових союзів великих держав одним з основних принципів своєї зовнішньої політики.

Рух Опору – національно-визвольний антифашистський рух, який виник під час Другої світової війни, проти німецьких, італійських і японських окупантів, їхніх союзників та колабораціоністів.

Сателіт – держава, формально незалежна, але фактично підпорядкована іншій, сильнішій державі.

Сегрегація – існуючий в деяких державах вид расової дискримінації, який полягає у відділенні корінного населення від білих і законодавчому утиску його прав.

Сепаратизм – політичний рух, який має за мету відділення від держави частини її території і створення на ній нової держави.

Сепаратний мир – мир, укладений державою без відома своїх союзників у війні.

Синдикат – об'єднання підприємств, що випускають однакову продукцію (учасники синдикату зберігають власність на засоби виробництва і виробничу самостійність, але вони втрачають комерційну самостійність – вироблена продукція реалізується як власність синдикату, через спеціальні контори).

Сіонізм (від назви пагорба Сіона в Єрусалимі) – ідеологія і політика, яка панує в Ізраїлі та багатьох єврейських громадах різних країн світу. Пропагує створення в Палестині єврейської держави й переселення туди всіх євреїв. Як будь–яка інша форма націоналізму, містить ідею національної зверхності й національної винятковості. Засновник – Теодор Герцль (1860-1904).

СОІ – програма стратегічної оборонної ініціативи США (1983 р.), що передбачала розгортання принципово нової протиракетної системи, здатної відбити або значно ослабити удар противника.

Соціалістична орієнтація – напрям розвитку деяких країн Азії, Африки та Латинської Америки (у 1980-ті рр. – приблизно 20 держав), які орієнтувалися на радянську модель суспільно–економічного розвитку.

Соціалістична співдружність – група держав, які впродовж 1950–1980-х рр. здійснювали політичне та економічне співробітництво, спираючись на марксистсько–ленінську ідеологію й соціалістичну модель розвитку. До неї входили Болгарія, В'єтнам, Куба, НДР, Монголія, Польща, Румунія, СРСР, Угорщина, Чехословаччина.

Соціал – реформізм – ідеологічний напрям, що утворився в соціал–демократичному русі кінця XIX – початку XX ст. Переважно в європейських країнах, що відрізняються стабільним соціальним розвитком. Його основою було визнання неефективності революційних методів боротьби робітничого класу, зокрема відмова від концепції диктатури пролетаріату, ставка на реформаторське вдосконалення капіталістичного суспільства, а не його руйнування. Розпад II Інтернаціоналу остаточно перетворив соціал–

реформізм на самостійну гілку організованого робітничого руху, а надалі – на основу сучасної моделі соціал-демократії.

Соціальна революція – найбільш гостра форма боротьби між новими і старими, віджилими відносинами за різкого загострення соціальних процесів, внаслідок якої змінюється тип влади, до управління приходять нові політичні сили, встановлюються нові соціально–економічні основи суспільства.

Соціальна структура – склад (устрій) суспільства або того чи іншого соціального утворення (груп, колективів, соціальних інститутів). Визначають такі фактори: економічні, національні, демографічні, професійні, станові, класові тощо.

Соціальне партнерство – спільна діяльність уряду, підприємців та профспілок, спрямована на узгодження інтересів та вирішення проблем, передусім у соціальній та виробничій сферах.

Соціальне ринкове господарство – економічна модель, що є проміжним варіантом між класичною ліберальною ринковою економікою і кейнсіанською системою ДМК. Як і ліберальна класична модель, соціальне ринкове господарство визнає пріоритет вільного приватного підприємництва, стихійного ринкового регулювання економічних процесів. Проте за державою залишається функція гаранта соціальної стабільності, що не допускає крайнощів приватнокапіталістичної експлуатації, підтримує соціальний мир, солідарність суспільних груп.

Стагнація – застій в економіці, виробництві, торгівлі.

Суверенітет – стан незалежності державної влади від будь-якої іншої влади, який полягає в її праві та здатності самостійно, без втручання якоїсь іншої держави керувати своїм внутрішнім і зовнішнім життям. *Державний суверенітет* – це самостійність і неподільність, верховенство законодавчої, виконавчої та судової влади в межах території держави, її незалежність від зовнішнього впливу, влади якоїсь іншої держави; незалежність у здійсненні зовнішніх стосунків.

Терор – політика залякування, насильства, розправа з політичними противниками.

Тероризм – ведення політичної боротьби засобами залякування, насильства аж до фізичної розправи, дестабілізація суспільства, державно-політичного ладу методами систематичного терору, політичних убивств, провокацій.

«Тетчеризм» – політика уряду М. Тетчер, спрямована на мінімізацію державного втручання в соціально–економічну сферу, подолання інфляції, зниження податків з метою стимулювання інвестицій в економіку, обмеження влади профспілок.

Технократія – 1) вищий прошарок технічних фахівців, менеджерів, які беруть участь в управлінні виробництвом, розробці державної економічної політики; 2) характеристика політичних режимів, в рамках яких значну частину владної еліти складають представники вищих технічних кадрів, менеджери тощо; 3) ідеологічна концепція, заснована на визнанні технічних і технологічних чинників визначальними у розвитку сучасного суспільства, а представників технократичної сфери – як найбільш значущий в суспільному житті соціальний прошарок.

Тимчасова стабілізація капіталізму – поняття, спочатку пов'язане з концепцією світової пролетарської революції, що розроблялася в рамках комуністичного руху, – як «тимчасова стабілізація світового капіталізму після революційного піднесення післявоєнних років і перед новим етапом активізації революційного руху пролетаріату», надалі співвідносилося з динамікою циклів розвитку капіталістичного виробництва у міжвоєнний період.

Тіньова економіка – економічна діяльність, яка з певних причин не враховується офіційною статистикою й не потрапляє до валового національного продукту.

Толерантність – терпиме ставлення до інших, чужих думок, вірувань, політичних уподобань та позицій.

Тоталітаризм – особливий тип суспільної ідеології і політичних відносин; політичний режим, що характеризується всеохоплюючим (тотальним) контролем держави над усіма сферами життя суспільства. Класичними вважаються *ознаки тоталітаризму*, виділені К. Фрідріхом і З. Бжезинським: 1) наявність офіційної ідеології, що визначає кінцевий загальнообов'язковий ідеал суспільного устрою, 2) монополія на владу єдиної тоталітарної партії, масової за характером, з ієрархічною структурою та харизматичним вождем; 3) система терористичного поліцейського контролю; 4) монополія партії на засоби масової інформації; 5) повний контроль партії–держави над збройними силами; 6) централізований контроль над економікою й система бюрократичного управління економічною діяльністю.

Тоталітарна держава – форма державного устрою, що характеризується повним (тотальним) контролем держави над усіма сферами життєдіяльності суспільства. Тоталітарній державі властиве одержавлення всіх легальних організацій, заборона опозиційних організацій, обмеження конституційних прав і свобод, мілітаризація суспільного життя, репресії стосовно інакомислячих.

Тоталітарне суспільство – це форма репресивно-терористичної диктатури, при якій громадянське суспільство контролюється державою, що склалася в умовах масового суспільства, держава партією, партія – адміністративною елітою, еліта контролюється вождем.

Тоталітарний режим – політичний лад, за якого державна влада зосереджується в руках певної групи (найчастіше політичної партії), котра знищує демократичні свободи, цілком підпорядковує всі сфери життя своїм інтересам і утримує контроль над суспільством методами терору, політичного й духовного пригнічення.

Транснаціональна корпорація (ТНК) – підприємство, що має дочірні компанії в інших країнах (не менше 25% продажів, активів, прибутків, зайнятих), з узгодженою єдиною політикою і загальною фінансовою структурою. Зростання впливу ТНК на світовому ринку відображає загальну

тенденцію концентрації виробництва і централізації капіталу, що визначала розвиток індустріальної економічної моделі вже з початку ХХ ст. і отримала новий імпульс в умовах НТР.

Тред–юніони – професійні спілки Великої Британії та деяких інших англомовних країнах (США, Австралії, Нової Зеландії). Назва походить від: англ.: «trade» – ремесло, професія і «union» – спілка.

Трест – об'єднання підприємств, які, увійшовши до структури, втрачають виробничої і комерційної самостійності (їх власники передають правлінню тресту основні способи виробництва і натомість отримують акції відповідно до вартості суми паю).

Третій рейх – офіційна нацистська назва режиму, що існував у гітлерівській Німеччині від січня 1933 р. до травня 1945 р.

Ультиматум – категорична вимога однієї держави до іншої виконати до визначеного терміну конкретні пропозиції під загрозою розриву дипломатичних відносин, застосування військової сили або інших санкцій.

Урбанізація – кількісне збільшення міст, розвиток міст, міського господарства, збільшення міського населення, переміщення сільського населення в міста, зміна звичного сільського укладу, прилучення до цінностей міського життя, до міського побуту.

Фанатизм – безтямна одержимість якоюсь думкою, ідеєю, абсолютна віра в яку–небудь людину або її вчення і крайня нетерпимість до інших поглядів (релігійних, політичних, наукових, національних тощо).

Фашизм – крайня права реакційна суспільно-політична течія (виникла в 20–ті рр. ХХ ст.) і терористична диктатура фінансового капіталу, що використовує насилля, політику агресії і прагнення до світового панування. Найважливіші характерні риси фашизму: використання крайніх форм насилля; войовничий антикомунізм, шовінізм, расизм; широке використання державно-монополістичних методів; тотальний контроль над усіма проявами суспільного ті особистого життя громадян. Від власне фашистських

відрізняються так звані фашизоїдні режими з фашистською атрибутикою, але без основної риси – масової партії, без механізмів політичної мобілізації мас.

Фундаменталізм – релігійні напрямки, які проголошують та обстоюють незмінність догматики, наполягають на суворому, беззаперечному виконанні всіх традиційних (фундаментальних) настанов. Нині найчастіше вживається для позначення течії в сучасному протестантизмі та особливо в ісламі.

Харизма – виняткова обдарованість. Харизматичним лідером прийнято називати людину, наділену в очах його послідовників авторитетом, заснованим на виняткових якостях його особи. В основі харизматичності – культ особи конкретної людини, не пов'язаний безпосередньо із місцем, яке вона займає в державній, політичній ієрархії.

«Холодна війна» – термін, що позначає ідеологічне й військово-політичне протистояння СРСР і США та їхніх союзників після другої світової війни. Тривала аж до розпаду СРСР у грудні 1991 р. Розкол світу на два політико–ідеологічні табори (комуністичний і демократичний) і гостра конфронтація між ними у формах гонки озброєнь, пропагандистської війни, регіональних конфліктів.

Холокост – загибель значної частини єврейського населення Європи внаслідок нацистської політики геноциду, фізичного знищення євреїв у 1933-1945 рр.

Хунта – 1) назва суспільно-політичних організацій, об'єднань в Іспанії та більшості країн Латинської Америки; 2) військові союзи та організації, які доступаються до влади способом незаконних збройних переворотів і встановлюють зазвичай режими військової диктатури.

Централізація – зосередження керівництва, управління в єдиному центрі; зосередження більшої частини державних функцій у віданні центральних установ.

Централізація капіталу – процес широкої зміни інвестиційної бази виробництва, пов'язаний з широким розповсюдженням акціонерних

товариств і банків, які акумулюють капітали дрібних і середніх власників, спрямовуючи їх на розвиток провідних галузей економіки.

«Червоні бригади» – екстремістські угруповання в Італії у 1970– 1980–ті рр. лівого спрямування, які прагнули встановити соціалістичний лад насильницьким способом. Для дестабілізації ситуації вдавалися переважно до терористичних актів.

Шовінізм – конче агресивна форма націоналізму, якій притаманні звеличення основної нації та приниження всіх інших народів. Шовінізм – агресивна форма націоналізму, проповідь національної винятковості, протиставлення інтересів однієї нації інтересам іншої, розпалювання національної ворожнечі й ненависті. Назва – від прізвища наполеонівського солдата Шовена, який під час Єгипетського походу 1798-1801 рр. демонстрував людиноненависницьке ставлення до арабського населення.

Ядерна зброя – зброя масового знищення, в основі якої лежить використання ядерної енергії.

XIII. ХРОНОЛОГІЧНИЙ ДОВІДНИК

1918, 8 січня – «14 пунктів Вудро Вільсона».

1918, 3 березня – підписання Брестського миру Росії з країнами Четверного союзу. Вихід Росії з Першої світової війни.

1918, 29 вересня – капітуляція Болгарії та її вихід з Першої світової війни.

1918, 28 жовтня – проголошення Чехословацької держави.

1918, 29 жовтня – проголошення Держави словенців, хорватів і сербів.

1918, жовтень – революція в Австро–Угорщині. Розпад Австро–Угорщини. Крах монархії Габсбургів.

1918, 30 жовтня – капітуляція Туреччини та її вихід з Першої світової війни.

1918, 3 листопада – капітуляція Австро–Угорщини та її вихід з Першої світової війни.

1918, 3 листопада – листопадова революція в Німеччині.

1918, 6 листопада – створення першого незалежного уряду Польщі на чолі з Ю. Пілсудським.

1918, 9 листопада – проголошення республіки в Німеччині. Ліквідація монархії.

1918, 11 листопада – комп'єнське перемир'я. Закінчення Першої світової війни.

1918, 28 жовтня – проголошення Чехо–Словацької Республіки.

1918, 16 листопада – проголошення Угорської незалежної республіки.

1918, 1 грудня – створення Королівства сербів, хорватів і словенців.

1918, листопад – 1919, липень – польсько–українська війна.

1918 – 1920 – громадянська війна та іноземна воєнна інтервенція в Радянській Росії.

1918 – 1922 – прем'єрство Д. Ллойд–Джорджа у В. Британії.

1918 – 1923 – період післявоєнної нестабільності.

1919, 18 січня — 1920, 21 січня – Паризька мирна конференція.

1919, 21 березня – 1 серпня – початок революції в Угорщині. Проголошення Угорської радянської республіки.

1919, 16 червня – 7 липня – Словацька радянська республіка.

1919, 28 червня – підписання Версальського мирного договору держав-переможниць у Першій світовій війні з Німеччиною.

1919, 31 липня – Веймарська конституція проголосила Німеччину демократичною парламентською республікою.

1919, 10 вересня – Сен–Жерменський договір держав–переможниць з Австрією.

1919, листопад – на виборах у Франції перемагає «Національний блок».

1919, 27 листопада – Нейїський договір держав–переможниць з Болгарією.

1919, квітень – травень – Баварська радянська республіка.

1919 – 1933 рр. – Веймарська республіка в Німеччині.

1920 р. – радянсько – польська війна.

1920, 21 квітня – Варшавський договір між урядом УНР і Польщею.

1920, 4 червня – Тріанонський договір держав–переможниць з Угорщиною.

1920, липень – створення Соціалістичного Робітничого Інтернаціоналу.

1920, 10 серпня – Севрський договір держав–переможниць з Туреччиною.

1921, березень – торговий договір Радянської Росії з Англією.

1921, 18 березня – Ризький мирний договір між Польщею, РСФРР та УСРР.

1921, 28 червня – прийняття Видовданської конституції.

1921, 12 листопада – 1922, 6 лютого – Вашингтонська конференція. Перегрупування сил на Далекому Сході й у басейні Тихого океану.

1921, грудень – створення в Італії фашистської партії.

1921, 13 грудня – укладено «Договір чотирьох» держав (США, В. Британії, Франції та Японії) про спільний захист сторонами їхніх територіальних прав.

1921–1923 рр. – президентство представника Республіканської партії Уорена Гардінга в США.

1922, 6 лютого – «Договір п'яти» держав (США, В. Британії, Франції, Японії та Італії) про обмеження військово–морських озброєнь та зміну їх співвідношень на користь США.

1922, 6 лютого – «Договір дев'яти» держав (США, В. Британії, Франції, Японії та Італії, Бельгії, Нідерландів, Португалії та Китаю) про дотримання принципу «відкритих дверей» у Китаї та спрямована проти монопольного панування на морі Японії.

1922, 10 квітня – 19 травня – Генуезька конференція. Обговорення проблем економічного відродження в Європі.

1922, 16 квітня – Рапалльський договір між РРФСР та Німеччиною.

1922, 15 червня – 20 липня – Гаазька фінансово–економічна конференція.

1922, 30 жовтня – Б. Муссоліні призначено главою уряду.

1922, 28 – 29 жовтня – «похід на Рим» фашистів у Італії.

1922, 20 листопада – 1923, 24 липня – Лозаннська міжнародна конференція.

1922, грудень – створення «великої фашистської ради» Італії.

1922, 30 грудня – I з’їзд Рад СРСР затвердив Декларацію і Договір про утворення СРСР

1922 – 1926 – консолідація фашистської влади в Італії.

1923, 8 – 9 червня – державний переворот у Болгарії, уряд очолив А. Цанков.

1923, 13 вересня – захоплення влади в Барселоні П. де Ріверою.

1923, 8 листопада – «пивний путч» в Німеччині.

1923 – 1925 – Рурська криза.

1923 – 1929 рр. – президентство представника Республіканської партії Кальвіна Куліджа в США.

1924, 23 січня – Р. Макдональд оголосив склад першого лейбористського уряду (В. Британія).

1924, травень – на парламентських виборах у Франції перемагає «Лівий блок», до складу якого увійшли радикали, республіканські соціалісти та соціалісти.

1924 – встановлення дипломатичних відносин між СРСР і Францією, Англією, Китаєм та ін.

1924, 16 серпня – план Дауеса.

1924 – 1929 – період економічної стабілізації.

1925, 5 – 16 жовтня – Локарнська міжнародна конференція.

1925 – 1927 – період консолідації націонал–соціалістів Німеччини.

1926, 3 квітня – прийняття закону про контроль над профспілками в Італії.

1926, 4 травня – Генеральна рада Британського конгресу тред–юніонів оголосила загальний страйк гірників.

1926, 5 листопада – прийняття закону про розпуск «антинаціональних» партій в Італії.

1927 – розрив дипломатичних відносин між СРСР і Англією.

1927, квітень – прийняття «хартії праці», що закріплювала корпоративну систему в Італії.

1927 – Меморандум генерала Танаки в Японії.

1928, 27 серпня – прийняття пакту Бріана–Келлога.

1929 – 1933 – період світової економічної кризи.

1929, листопад – Королівство сербів, хорватів і словенців перенайменували на Королівство Югославія.

1929 – утворення держави Ватикан.

1929 – 1933 рр. – президентство представника Республіканської партії Герберта Гувера в США.

1930, 20 січня – план Юнга.

1931 – ухвалення англійським парламентом Весмінстерського статуту. Оформлено Британську Співдружність.

1931, 18 вересня – початок окупації Маньчжурії Японією.

1931 – у В. Британії сформовано «національний» уряд лейбористів, консерваторів і лібералів.

1931 – буржуазно-демократична революція в Іспанії.

1931, 9 грудня – прийняття конституції, проголошення Іспанії демократичною республікою.

1933, 30 січня – прихід нацистів до влади в Німеччині на чолі з А. Гітлером (призначено рейхсканцлером). Вихід Німеччини з Ліги Націй.

1933, 28 лютого – підпал рейхстагу в Берліні.

1933, березень – 1939 – здійснення реформ «нового курсу» Ф. Рузвельта.

1933, 16 липня – Закон про відновлення національної економіки (США).

1933, листопад – встановлення дипломатичних відносин між СРСР і США.

1933 –1939 – період назрівання Другої світової війни.

1933 – 1945 рр. – президентство представника Демократичної партії Фракліна Делано Рузвельта в США.

1934 – Закон про національну працю в Німеччині: надавав роботодавцям необмежену владу над робітниками.

1934 – утворення фашистської партії в Іспанії.

1935, березень – Закон про будівництво вермахту в Німеччині.

1934, вересень – вступ СРСР до Ліги Націй.

1934 – Пакт про ненапад між Німеччиною та Польщею.

1935, 2 травня – франко–радянський договір про взаємодопомогу.

1935, травень – встановлення тоталітарного режиму в Болгарії.

1935, 6 червня – укладення англо–німецької морської угоди.

1935, липень – серпень – VII Конгрес Комінтерну.

1935, 14 серпня – Закон про соціальне забезпечення (США).

1935, жовтень – вторгнення італійських військ (без оголошення війни) в Ефіопію. Початок італійської окупації.

1936, 16 лютого – перемога на виборах в Іспанії Народного фронту на чолі з М. Асаньєю.

1936, березень – захоплення Німеччиною Рейнської демілітаризованої зони.

1936, 9 травня – проголошення Італії імперією.

1936, червень – створення уряду Народного фронту Франції.

1936, 23 жовтня – підписання договору про співробітництво Німеччини та Італії (вісь Берлін – Рим).

1936, 25 листопада – укладання Антикомінтернівського пакту між Німеччиною і Японією.

1936, липень – 1939, квітень – громадянська війна в Іспанії. Поразка демократичних сил і встановлення тоталітарного режиму Франко.

1936 – 1937 – династична криза в Великій Британії.

1937, 26 липня – початок японо–китайської війни.

1936, 27 листопад – підписання Антикомінтернівського пакту між Німеччиною і Японією про співробітництво у боротьбі проти Комінтерну. У 1937 р. до Антикомінтернівського пакту приєдналась Італія і таким чином оформився союз Німеччини, Італії і Японії, спрямований на розв'язання Другої світової війни.

1937, 6 листопада – приєднання Італії до Антикомінтернівського пакту. Створення осі «Берлін – Рим – Токіо».

1938, лютий – встановлення тоталітарного режиму в Румунії.

1938, березень – окупація і захоплення фашистською Німеччиною Австрії (аншлюс).

1938, березень – радянсько-німецька економічна угода.

1938, липень – японо–радянський конфлікт біля оз. Хасан.

1938, 29 – 30 вересня – Мюнхенська угода між Англією, Францією, Італією і Німеччиною. Розчленування Чехословаччини. Крах політики «колективної безпеки».

1939, лютий – приєднання Угорщини до Антикомінтернівського пакту.

1939, 15 березня – окупація Чехії і Моравії Німеччиною.

1939, 28 березня – вступ до Мадрида військ Ф. Франко. Встановлення авторитарного режиму.

1939 – 1975 – диктатура генерала Франко в Іспанії.

1939 – створення Хорватської самостійної адміністративної одиниці.

1939, 31 березня – англо – французькі гарантії Польщі.

1939, 17 квітня – серпень – англо – франко – радянські переговори у Москві.

1939, травень – серпень – збройний конфлікт на р. Халхін – Гол (СРСР, МНР, Японія).

1939, 19 серпня – радянсько–німецький торговий договір.

1939, 23 серпня – Договір про дружбу і ненапад між СРСР і Німеччиною. Таємний протокол про поділ сфер впливу у Східній Європі.

1939, 1 вересня – 1945, 2 вересня – Друга світова війна.

1939, 3 вересня – оголошення Англією і Францією війни Німеччині.

1939, 3 вересня – 1940, 10 травня – «дивна війна».

1939, 5 вересня – заява уряду США про нейтралітет.

1939, 17 вересня – вступ Червоної армії на територію Західної України.

1939, 28 вересня – радянсько–німецький договір про дружбу та кордони

1939, жовтень – листопад – «Договори про взаємодопомогу» між СРСР і Латвією, Литвою, Естонією

1939, 26—27 жовтня – прийняття Народними зборами Західної України Декларації про входження до складу СРСР.

1939, 10 листопада – єврейський погром «кришталева ніч».

1939 – «Сталевий пакт» між Італією та Німеччиною.

1939, листопад – приєднання Західної України і Західної Білорусії до СРСР.

1939, листопад – 1940, березень – радянсько–фінська війна («Зимова війна»).

1940, 9 квітня – напад гітлерівських військ на Данію та Норвегію.

1940, 10 травня – вторгнення німецької армії до Бельгії, Голландії та Люксембургу.

1940, 22 травня – капітуляція Франції.

1940, 25 травня – прийняття плану «Ост».

1940 – італійці почали військові дії проти англійців у Східній Африці.

1940, 14 червня – захоплення німецькою армією Парижа.

1940, червень – приєднання Бесарабії і Північної Буковини до СРСР.

1940, 16 липня – А. Гітлер підписав план операції «Морський лев», що передбачала завоювання Англії.

1940, 7 серпня – угода між В. Черчіллем і Ш. де Голлем про формування французьких збройних сил у Англії.

1940, серпень – приєднання Латвії, Литви та Естонії до СРСР.

1940, 6 вересня – встановлення в Румунії диктатури Й. Антонеску.

1940, 27 вересня – утворення Троїстого пакту між Німеччиною, Італією та Японією.

1940, 28 жовтня – напад італійських армій на Грецію.

1941, березень – у США прийнято законодавство про ленд–ліз.

1941, 22 червня – 1945, 9 травня – напад Німеччини на Радянський Союз. Велика Вітчизняна війна.

1941, 7 липня – 26 вересня – оборона Києва.

1941, 12 липня – англо–радянська угода про спільну боротьбу проти Німеччини.

1941, 14 серпня – Атлантична хартія (США та Великобританія). У грудні 1941 до неї приєднався СРСР.

1941, вересень – жовтень – конференція представників СРСР, США і Англії. Створення антифашистської коаліції.

1941, 30 вересня – 1942, 7 січня – битва за Москву.

1941, 1 жовтня – підписання трьохсторонньої угоди (СРСР, США, В. Британія) про допомогу Радянському Союзу.

1941, 7 грудня – напад Японії на Перл–Харбор. Початок війни на Тихому океані.

1941, 8 грудня – США та В. Британія оголосили війну Японії.

1941, грудень –на СРСР поширено дію законодавства про ленд–ліз.

1942, 1 січня – підписання Вашингтонської декларації Об'єднаних Націй (26 держав) про спільну боротьбу проти агресорів.

1942, 30 травня – створення Центрального штабу партизанського руху в СРСР.

1942, червень – поразка японського флоту біля о. Мідуей.

1942, 17 липня – 1943, 2 лютого – Сталінградська битва.

1942, листопад – наступ англо–американських військ в Африці. Перемога англійців під Ель–Аламейном.

1943, 18 січня – прорив блокади Ленінграда.

1943, січень – лютий – наступ англійської армії в Єгипті.

1943, березень – травень – наступ англо–американських військ в Тунісі. Капітуляція італо–німецьких військ у Північній Африці.

1943, квітень–червень – повстання у Варшавському гетто.

1943, 5 липня – 23 серпня – Курська битва.

1943, 3 вересня – капітуляція Італії.

1943, 6 листопада – визволення Києва.

1943, 28 листопада – 1 грудня – Тегеранська конференція. Перша нарада глав урядів трьох союзних держав у Другій світовій війні – У. Черчілля, Й. Сталіна, Ф. Рузвельта, на якій обговорювалися питання спільного ведення війни. Прийнято рішення про відкриття в 1944 р. Другого фронту.

1944, 27 січня – остаточна ліквідація блокади Ленінграда.

1944, 6 червня – відкриття Другого фронту в Європі. Висадка об'єднаних експедиційних сил на чолі з Д. Ейзенхауером у Нормандії (Північна Франція).

1944, 3 липня – визволення Мінська.

1944, 1 серпня – Варшавське повстання.

1944, 19–25 серпня – повстання в Парижі. Визволення столиці Франції.

1944, 23–24 серпня – повстання в Румунії. Початок народно–демократичної революції в Румунії.Ліквідація фашистської диктатури і проголошення війни Німеччині.

1944, 9 вересня – повстання в Болгарії. Ліквідація фашистської диктатури і проголошення війни Німеччині.

1944, вересень – жовтень – визволення Прибалтики.

1944, 20 жовтня – визволення Белграда Народно–визвольною армією Югославії і частинами Радянської армії.

1944, жовтень – початок визволення Угорщини.

1944– 1947 рр. – правління тимчасового режиму у Франції.

1945, 4 – 11 лютого – Кримська (Ялтинська) конференція. Друга зустріч лідерів Великої Британії, СРСР і США для визначення основних принципів повоєнного устрою світу.

1945, 5 квітня – створення уряду Національного фронту у Чехословаччині.

1945, квітень – травень – Берлінська операція.

1945, 25 квітня – 26 червня – установча конференція ООН в Сан-Франциско.

1945, 2 травня – капітуляція Берліна.

1945, 8–9 травня – підписання в передмісті Берліна Карл–хорсті Акта про беззастережну капітуляцію Німеччини.

1945, 9 травня – визволення Праги.

1945, липень – перемога на виборах в Англії Лейбористської партії. Початок націоналізації головних галузей економіки.

1945, 17 липня — 2 серпня – Потсдамська конференція глав урядів СРСР, США, Великобританії. Було підведено основні підсумки Другої світової війни.

1945, 6 та 9 серпня – атомне бомбардування військово-повітряними силами США японських міст Хіросіми і Нагасакі.

1945, 9 серпня – вступ СРСР у війну проти Японії.

1945, 2 вересня – підписання в Токійській затоці на борту американського лінкора «Міссурі» Акта про беззастережну капітуляцію Японії. Закінчення Другої світової війни.

1945, 11 вересеня – 2 жовтня – Перша сесія Ради міністрів закордонних справ у Лондоні.

1945, 24 жовтня – створення Організації Об'єднаних Націй (ООН).

1945, 20 листопада – 1946, 1 жовтня – Нюрнберзький процесс.

1945, листопад – створення уряду Шарля де Голля у Франції.

1945, 16 – 26 грудня – Московська нарада міністрів закордонних справ СРСР, США й Великобританії.

1945–1946 – страйковий рух і військові повстання проти колонізаторів в Індії.

1945 – 1949 – англо–голландська. (до 1946 р.) і голландська інтервенція в Індонезії.

1945–1951 – повоєнна відбудова Європи.

1945 – 1951 – окупація Японії американськими військами.

1945 – 1952 – період президентства Г. Трумена в США.

1945– 1980 рр. – правління Й. Броз Тіто в Югославії.

1946, 10 січня – відкриття першої сесії Генеральної Асамблеї ООН. Початок діяльності ООН.

1946, 5 березня – промова У. Черчілля у Фултоні. Початок «холодної війни».

1946, 25 квітня – 12 липня – Друга сесія Ради міністрів закордонних справ у Парижі.

1946, 3 травня – 1948, 12 листопада – Токійський судовий процес над японськими злочинцями.

1946, 8 червня – проголошення Італії республікою.

1946, 29 липня – 15 жовтня – Паризька мирна конференція.

1946, 4 липня – проголошення незалежності Філіппін.

1946, 15 вересня – Болгарія проголошена республікою.

1946, 13 жовтня – прийняття Конституції Четвертої республіки у Франції.1946 – 1958: Четверта республіка.

1946, 4 листопада – 11 грудня – Третя сесія Ради міністрів закордонних справ у Нью-Йорку.

1946, 2 грудня – об'єднання британської й американської зон окупації Німеччини в одну окупаційну територію – «Бізонію».

1946, грудень – початок війни Франції в Індокитаї.

1947, 10 лютого – підписання в Парижі мирних договорів з Італією, Болгарією, Угорщиною, Румунією та Фінляндією.

1947, 10 березня – 24 квітня – Четверта сесія Ради міністрів закордонних справ у Москві.

1947, 12 березня – виступ американського президента Г. Трумена в конгресі США. «Доктрина Трумена».

1947 – прийняття закону Тафта–Хартлі в США.

1947, 5 червня – промова держсекретаря США Д. Маршалла. «План Маршалла».

1947, 19 червня – прийняття Далекосхідною комісією постанови про цілі політики союзних держав у Японії.

1947, 25 червня – конгрес США ухвалив закон про національну безпеку.

1947, 27 червня – 2 липня – Паризька нарада міністрів закордонних справ СРСР, Англії й Франції з питання «плану Маршалла».

1947, 12–15 липня – Паризька конференція 16 європейських країн, що погодилися брати участь у «плані Маршалла».

1947, 12—17 липня – конференція в Парижі. Створення Організації європейського економічного товариства.

1947, 15 серпня – проголошення незалежності Індії й поділ її на два домініони: Індію і Пакистан.

1947 – ухвалення закону про канадське громадянство.

1947, 2 вересня – підписання у Ріо–де–Жанейро міжамериканського договору «Про оборону Західної півкулі».

1947, 5 жовтня – створення Інформаційного бюро комуністичних і робітничих партій (Комінформ).

1947, 25 листопада – 15 грудня – П’ята сесія Ради міністрів закордонних справ у Лондоні.

1947, грудень – Установчі збори прийняли конституцію Італії, що набула чинності з 1 січня 1948 р.

1947–1958 рр. – Четверта республіка у Франції.

1948, 1 січня – прийняття конституції в Італії.

1948, 4 січня – проголошення Бірми незалежною державою.

1948, 4 лютого – проголошення Цейлону незалежною державою.

1948 , лютий – «Бізонія» трансформується в «Тризонію».

1948, 20 – 23 лютого – встановлення однопартійної диктатури КПЧ.

1948, 23 лютого – 6 березня – нарада США, Великобританії, Франті, Бельгії. Голландії й Люксембургу з німецького питання.

1948, 17 березня – підписання в Брюсселі договору між Великобританією, Францією, Бельгією, Голландією і Люксембургом про створення Західного військового союзу.

1948, 30 квітня – створення Організації американських держав.

1948, 14 травня – проголошення Держави Ізраїль.

1948, 18 червня – грошова реформа в західних зонах окупації Німеччини.

1948, 24 червня – 1949, 12 травня – «Берлінська криза».

1948, 30 липня – 18 серпня – Дунайська конференція в Белграді.

1948, 9 вересня – проголошення Корейської Народно–Демократичної Республіки.

1948 – конфлікти Тіто – Сталін.

1948 – 1949 – арабо–ізраїльська війна.

1948 – 1951 – час дії плану Маршалла.

1949, 25 січня – створення Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ).

1949, 4 квітня – підписання у Вашингтоні 12 державами Північноатлантичного пакту (НАТО).

1949, 5 травня – створення в Лондоні міжнародної міжурядової організації Рада Європи (РЄ).

1949, 23 травня – 20 червня – Шоста сесія Ради міністрів закордонних справ у Парижі.

1949, 7 вересня – утворення Федеративної Республіки Німеччини (ФРН).

1949, 1 жовтня – проголошення Китайської Народної Республіки.

1949, 7 жовтня – утворення Німецької Демократичної Республіки (НДР).

1949, жовтень – розрив дипломатичних відносин між СРСР і Югославією.

1949 – випробування атомної бомби в СРСР.

1950, 26 січня – проголошення Індії суверенною республікою.

1950, 9 травня – Р. Шуман виступив з ініціативою об'єднання виробництва сталі і вугілля шести країн Франції, ФРН, Італії та країн Бенілюксу в ЄОВС: день Європи.

1950, 25 червня – 1953, 27 липня – Корейська війна.

1950 – 1954 – маккартизм.

1950–1960–ті рр. – період бурхливого економічного розвитку: німецьке та італійське «економічне диво».

1951, квітень –в Парижі підписано договір про створення Європейського об'єднання виробництва вугілля і сталі (ЄОВС).

1951, 1 вересня – підписання договору між США, Австралією і Новою Зеландією про взаємну безпеку. Створення АНЗЮС.

1951, 8 вересня – підписання в Сан-Франциско мирного договору з Японією.

1951, жовтень – перемога на виборах в Англії Консервативної партії.

1951, 24 грудня – проголошення незалежності Лівії.

1952 – скасування окупаційного режиму в ФРН.

1952, 27 травня – підписання в Парижі договору про створення «Європейської оборонної спільноти» (ЄОС).

1953, 18 червня – проголошення Єгипту республікою.

1953, 27 липня – підписання угоди про перемир'я в Кореї.

1953 – повстання у Берліні проти насаджуваного сталінського режиму.

1953–1954 – війна Франції проти Демократичної Республіки В'єтнам.

1953 – 1960 – президентство Д. Ейзенхауера в США.

1954, 25 січня – 18 лютого – Берлінська нарада міністрів закордонних справ СРСР, Великобританії, США і Франції.

1954, 26 квітня – 21 липня – Женевська нарада міністрів закордонних справ СРСР, КНР, Великобританії, Франції та інших заінтересованих держав з мирного врегулювання в Кореї й Індокитаї.

1954, 8 вересня – підписання в Манілі представниками США, Великобританії, Франції, Австралії, Нової Зеландії, Пакистану, Філіппін і Таїланду договору про колективну оборону в Південно-Східній Азії. Створення СЕАТО.

1954, 23 жовтня – підписання в Парижі представниками США, Англії, Франції, ФРН, Італії, Канади, Бельгії, Голландії й Люксембургу угод про вступ ФРН у Західноєвропейський союз і НАТО.

1954, 29 листопада – 2 грудня – Московська нарада європейських країн з питань забезпечення миру й колективної безпеки в Європі.

1954 – 1989 рр. – диктатура в Болгарії «клану» Т. Живкова.

1955, 25 січня – припинення стану війни між СРСР і Німеччиною.

1955, 24 лютого – підписання в Багдаді військового турецько–іракського договору. Багдадський пакт (СЕНТО).

1955, 4 квітня – приєднання Англії до Багдадського пакту.

1955, 18 – 24 квітня – Бандунзька конференція.

1955, 7 травня – анулювання Радянським Союзом англо–радянського договору 1942 р. і франко–радянського договору 1944 р.

1955, 14 травня – підписаний у Варшаві Договір про дружбу, співробітництво і взаємну допомогу між СРСР, Польщею, Румунією, Угорщиною, Чехословаччиною, Албанією, НДР, Болгарією (утворення ОВД).

1955, травень–червень – візит радянської партійно–урядової делегації в Югославію і визнання СРСР помилок у політиці щодо Югославії.

1955, 18–23 липня – нарада в Женеві глав урядів СРСР, США, Великобританії й Франції.

1955, 13 вересня – встановлення дипломатичних відносин між СРСР і ФРН.

1955, 22 вересня – проголошення «доктрини Хальштейна».

1955, 23 вересня – приєднання Пакистану до Багдадського пакту.

1955, 3 листопада – приєднання Ірану до Багдадського пакту.

1956, 1 січня – Проголошення незалежності Судану.

1956, 14–25 лютого – XX з’їзд КПРС.

1956, 2 березня – проголошення незалежності Марокко.

1956, 20 березня – проголошення незалежності Туніс.

1956, 28–29 червня – виступ польських робітників у Познані проти соціалістичного ладу.

1956, 16–23 серпня – Лондонська конференція 22 держав з питання про Суецький канал.

1956, жовтень – напад англо–франко–ізраїльських військ на Єгипет.

1956, 23 жовтня – 4 листопада – політична криза в Угорщині. Збройне придушення народної революції.

1956–1988 рр. – правління в Угорщині Яноша Кадара.

1957, 5 січня – проголошення «доктрини Ейзенхауера».

1957, 6 березня – проголошення незалежності Гани.

1957, 25 березня – «Римський договір» про створення Європейського Економічного Співтовариства або Загального ринку (між Францією, ФРН, Італією, Бельгією, Голландією і Люксембургом про створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС).

1957, 31 серпня – проголошення незалежності Малайської Федерації.

1958, 21 грудня – обрання Ш. де Голля президентом Франції.

1958, 28 вересня – прийняття Конституції П’ятої республіки у Франції.

1958, липень–жовтень – воєнна інтервенція США у Лівані, Великобританії – у Йорданії.

1958 – встановлення П’ятої республіки у Франції.

1959, 1 січня – перемога народної революції на Кубі.

1959, 11 травня – 5 серпня – Женевська нарада міністрів закордонних справ СРСР, США, Великобританії й Франції за участю НДР і ФРН.

1960 – проголошення незалежності Сомалі, Нігерії, Гвінейської Республіки, Сомалійської Республіки, Дагомеї, Камеруну, Республіки Чад, Центрально–Африканської Республіки, Республіки Конго, Габонської Республіки, Федерації Малі, Республіки Сенегал, Малагасійської Республіки, Того, Мавританії, Республіки Нігер, Республіки Верхня Вольта, Республіки Берег Слонової Кості.

1960 – «рік Африки».

1960, 19 січня – підписання Договору про взаємну співпрацю і безпеку між США і Японією.

1960, 16 серпня – проголошення незалежності Кіпру.

1960, 14 грудня – прийняття ГА ООН Декларації про надання незалежності колоніальним і залежним країнам та народам.

1960–1963 – президентство в США Д. Кеннеді.

1960–1964 – радянсько–китайський конфлікт.

1961, 12 квітня – перший політ у космос радянського космонавта Ю. Гагаріна.

1961, 17–18 квітня – розгром збройного нападу США на Кубу в районі Плайя–Хірон.

1961, 27 квітня – проголошення Сьєрра–Леоне незалежною державою.

1961, 3–4 червня – переговори у Відні між М. Хрущовим і Д. Кеннеді.

1961, 13 серпня – Берлінська криза. Спорудження муру навколо Західного Берліна.

1961, 9 грудня – проголошення незалежності Танганьїки.

1961 – створення Руху неприєднання.

1962 – Евіанські угоди. Надання незалежності Алжиру.

1962 – Ямайки, Трінідада і Тобаго, Королівства Бурунді, Республіки Руанда, Західного Самоа, Уганди.

1962, 23 липня – прийняття Женевською нарадою 14 держав декларації про нейтралітет Лаосу.

1962, 22– 28 жовтня – Карибська криза.

1963, 22 січня – підписання в Парижі Договору про військову співпрацю між Францією і ФРН.

1963, 22–25 травня – конференція глав держав і урядів африканських країн в Аддис-Абебі. Створення Організації африканської єдності.

1963, 25 травня – рішення Ради НАТО про створення багатосторонніх ядерних сил НАТО.

1963, 5 серпня – підписано Московський договір про заборону випробувань ядерної зброї в трьох сферах: в атмосфері, в космосі та під водою.

1963, 16 серпня – проголошення Федерації Малайзія.

1963, 22 листопада – вбивство президента США Дж. Кеннеді.

1963, 10 грудня – проголошення незалежності Занзібару.

1963, 12 грудня – проголошення незалежності Кенії.

1963–1964 – радянсько–румунський конфлікт.

1964 – агресія США проти Лаосу і Камбоджі.

1964 – проголошення незалежності Замбії.

1964, 21 вересня – проголошення незалежності Мальти.

1964 – 1969 – «чорні бунти» в США.

1965 – 1973 – інтервенція США у В’єтнамі.

1965, 22 березня – 1989, 25 грудня – час правління Н. Чаушеску в Румунії.

1966, 30 березня – заява Франції про вихід з військової організації НАТО.

1966, 12 липня – проголошення «тихоокеанської доктрини Джонсона».

1966, 4 жовтня – проголошення незалежності Лесото.

1966, 30 листопада – проголошення незалежності держави Барбадос.

1967, 27 січня – підписання СРСР, США і Великобританією Договору про принципи діяльності держав з дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла.

1967, 5–10 червня – «Шестиденна» війна на Близькому Сході.

1967, 10 червня – розрив Радянським Союзом дипломатичних відносин з Ізраїлем.

1968, 12 березня – проголошення незалежності Маврикію.

1968, 4 квітня – вбивство Мартіна Лютера Кінга.

1968, травень – «Студентська революція» у Франції.

1968, 21 серпня – введення військ ОВД до Чехословаччини.

1968, 6 вересня – проголошення незалежності Свазіленду.

1968, 12 жовтня – проголошення незалежності Екваторіальної Гвінеї.

1968, жовтень – початок політичної кризи в Північній Ірландії.

1969, 16—24 липня – перший політ американських астронавтів на Місяць.

1969 – загострення ольстерської проблеми у Великобританії.

1969–1974 – президентство в СПІА Р. Ніксона.

1970, 12 серпня – підписано Московський договір між СРСР і ФНР.

1970, 7 грудня – підписання договору про основи нормалізації відносин між ПНР і ФРН.

1970, 14 грудня – страйк польських робітників на суднобудівному заводі в м. Гданськ, розігнаний із застосуванням зброї.

1971, 26 березня – проголошення незалежності Бангладеш.

1971, 16 квітня – підписання угод між Великобританією, Австралією, Новою Зеландією, Малайзією і Сінгапуром про взаємну допомогу й оборону.

1971, 17 червня – підписання японо–американської угоди про повернення Сполученими Штатами Японії острова Рюкю в 1972 р.

1971, 3 вересня – підписання чотиристоронньої угоди між урядами СРСР, США, Франції й Великобританії з питань Західного Берліна.

1971, 30 вересня – підписання угод між СРСР і США про заходи щодо зменшення небезпеки виникнення ядерної війні й заходи щодо вдосконалення ліній прямого зв'язку СРСР–США.

1973, 1 січня – набрання сили договорами про приєднання до ЄЕС Великобританії, Данії та Ірландії.

1972, 26 травня – підписання в Москві Договору між СРСР і США про обмеження систем протиракетної оборони (ПРО) і Тимчасової угоди про деякі заходи в галузі обмеження стратегічних наступальних озброєнь (ОСО-1).

1972, 29 травня – Підписання в Москві радянсько–американського документа «Основи взаємовідносин між СРСР і США».

1972, червень – «Уотергейтський скандал» в США.

1972, 21 грудня – підписання договору про основи відносин між НДР і ФРН.

1973, 29 березня – завершення виведення збройних сил США з Південного В'єтнаму.

1973, 21 червня – підписання документа «Основні принципи переговорів між СРСР і США про подальше обмеження стратегічних наступальних озброєнь».

1973, 22 червня – угода між СРСР і США про запобігання ядерній війні.

1973, 3–7 липня – перший етап Наради з безпеки й співробітництва в Європі в Гельсінкі.

1973, 18 вересня – 1975, 21 липня – другий етап Наради з безпеки і співробітництва в Європі в Женеві.

1973, 18 вересня – прийняття XXII сесією Генеральної Асамблеї ООН НДР і ФРН у члени ООН.

1973, 11 грудня – підписання договору між ФРН і ЧССР.

1973, 21–22 грудня – Женевська мирна конференція з Близького Сходу.

1973 – Вступ Великобританії, Данії та Ірландії до ЄЕС.

1974, 3 липня – Підписання в Москві радянсько–американського Договору про обмеження підземних випробувань ядерної зброї й протоколу до нього, а також протоколу до Договору щодо ПРО.

1974, серпень – під загрозою імпічменту у відставку з посту президента США пішов Річард Ніксон.

1974 – 1975 рр. – найбільш важка економічна депресія в історії США після Другої світової війни.

1974 – 1977 – президентство у США Д. Форда.

1975, 28 лютого – підписання в Ломе (Того) конвенції про економічні й торговельні зв'язки ЄЕС із 46 країнами Африки, Карибського басейну та району Тихого океану.

1975, 1 серпня – підписання в Гельсінкі Заключного Акта Наради з безпеки і співробітництва в Європі.

1975, 7 грудня – проголошення президентом США Д. Фордом нової «тихоокеанської доктрини».

1975р. – Проголошення незалежності Мозамбіку і Анголи.

1976, 28 травня – підписання СРСР і США Договору про підземні ядерні вибухи в мирних цілях.

1976, 2 липня – проголошення Соціалістичної Республіки В'єтнам.

1977, 30 червня – припинення існування СЕАТО.

1977, 7 вересня – підписання у Вашингтоні договорів між США і Панамою про Панамський канал.

1977, 4 жовтня – 1978, 9 березня – нарада в Белграді представників держав–учасниць Наради з безпеки і співробітництва в Європі.

1977–1981 – президентство в США Д. Картера.

1978, 27 квітня – військовий переворот в Афганістані.. Утворення Демократичної Республіки Афганістан.

1978, 5–17 вересня – переговори президента Єгипту А. Садата, прем’єр-міністра Ізраїлю М. Бегіна і президента США Д. Картера в Кемп–Девіді з питань мирного врегулювання на Близькому Сході.

1979, 1 січня – встановлення дипломатичних відносин між США і КНР.

1979, 26 березня – підписання у Вашингтоні ізраїльсько–єгипетського мирного договору на основі кемп–девідських домовленостей 1978 р.

1979, 12 грудня – ухвалення Радою НАТО «подвійного рішення» про доозброєння країн НАТО.

1979 – радянсько–американська угода про обмеження стратегічних озброєнь (ОСО-ІІ).

1979, 27 грудня – 1989, 15 лютого – радянські війська в Афганістані.

1979 – 1990 – перебування М. Тетчер на посаді прем'єр–міністра В. Британії.

1980 – 1988 рр. – час правління президента США Р. Рейгана.

1981 – 1995 – президентсво Ф. Міттерана у Франції.

1982 р. – Мальвінська (Фолклендська) криза.

1982, 17 квітня – канадський парламент ухвалив Акт про конституцію.

1982 – 1998 канцлерство Г. Кля в Німеччині.

1985, березень – обрання Генеральним секретарем ЦК КПРС М. Горбачова.

1985, листопад – переговори М. Горбачова і Р. Рейгана в Женеві.

1986, 26 квітня – аварія на Чорнобильській АЕС

1986, жовтень – переговори Горбачова і Рейгана в Рейк’явіку.

1986 – найбільший судовий процес над мафією в Італії.

1987, червень – липень – початок політики «перебудови» в СРСР.

1987, 8 грудня – підписання у Вашингтоні безстрокового Договору про ліквідацію ракет меншої і середньої дальності.

1989 – легалізація незалежного профспілкового союзу «Солідарність» в Польщі.

1989, 23 жовтня – Угорська Республіка.

1989, 17–21 листопада – «оксамитова революція» в Чехословаччині.

1989, грудень – демократична революція в Румунії. Повалення диктатури Н. Чаушеску.

1989– 1990 рр. – «м'яка» народна антитоталітарна революція в Болгарії.

1989–1990 рр. – народні демократичні антитоталітарні революції в Східній Європі.

1989–1993 – Президентство в СПІА Д. Буша.

1990, березень – обрання М. Горбачова президентом СРСР.

1990, 12 червня – прийняття І з'їздом народних депутатів РРФСР Декларації про державний суверенітет Росії.

1990, 16 липня – Декларація про державний суверенітет України.

1990, 3 жовтня – об'єднання НДР і ФРН.

1990, 19 листопада – прийняття Хартії для нової Європи.

1990– 1995 рр. – президентство Леха Валенси в Польщі.

1990– 1996 рр. – президентство в Болгарії Желю Желева.

1991, березень – червень – розпад Югославії. Початок громадянської війни.

1991, 17 березня – загальносоюзний референдум про долю СРСР.

1991, 1 квітня – розпуск ОВД.

1991, квітень – створення нової федерації СРЮ.

1991, 12 червня – обрання Б.М. Єльцина першим президентом Росії.

1991, 28 червня – припинення діяльності РЕВ.

1991, червень – проголошення незалежності Словенії та Хорватії.

1991, липень – ухвалення демократичної конституції Болгарії.

1991, 19–21 серпня – спроба Московського путчу ДКНС. Спроба державного перевороту в СРСР.

1991, 24 серпня – проголошення незалежності України.

1991, вересень – проголошення незалежності Македонії.

1991, жовтень – проголошення незалежності Боснії та Герцеговини.

1991, листопад – прийнята Паризька хартія для нової Європи.

1991, 1 грудня – Всеукраїнський референдум і вибори Президента України.

1991, 7–8 грудня – зустріч керівників РРФСР, Білорусі й України у Біловезькій Пущі.

1991, 8 грудня – підписання угоди, за якою Радянський Союз як суб’єкт міжнародного права і геополітична реальність припинив своє існування.

1991, 8 грудня – створення Співдружності Незалежних Держав (СНД).

1991, 21 грудня – підписання Декларації про Співдружність Незалежних Держав в Алма–Аті.Приєднання до решти колишніх республік, крім країн Прибалтики, Азербайджану та Грузії.

1991, 26 грудня – юридичне припинення існування СРСР.

1991 – операція «Буря в пустелі» проти Іраку.

1992, 23 січня – в МЗС України відбувся обмін нотами між Україною та США про встановлення дипломатичних відносин у повному обсязі.

1992, 7 лютого – у Маастрихті підписаний «Договір про Європейський Союз».

1992 грудень – розпад Чехословаччини на незалежні держави – Чехію і Словаччину.

1993, 1 січня – створення двох суверенних держав: Чеської Республіки та Словацької Республіки.

1993, січень – підписання Договору про обмеження стратегічних наступальних озброєнь (СНО –2).

1993 – 2000 рр. – роки правління президента США Б. Клінтона.

1994 – створення зони вільної торгівлі НАФТА (США, Канада, Мексика).

1994, грудень – приєднання України до договору про непоширення ядерної зброї.

1995, квітень – приєднання України до програми НАТО «Партнерство заради миру».

1995, вересень – вступ України до Ради Європи.

1995, 2000 – обрання О. Квасьнєвського президентом Польщі.

1999, 1 січня – впровадження в Європі спільної європейської валюти — євро.

1999 – військова акція НАТО в Югославії.

1999, 31 грудня – дострокова відставка Б.М. Єльцина з поста президента Росії. Призначення В.В. Путіна виконуючим обов'язки президента.

2000, 26 березня – обрання В.В. Путіна президентом Росії.

2001, 11 вересня – здійснення терористичних актів у Нью–Йорку та Вашингтоні.

2001 р. – прихід до влади в США адміністрації Дж. Буша–молодшого.

2003, 20 березня – вторгнення американських військ до Іраку.

2003 – Т. Блер приєднався до військового вторгнення США в Ірак, що викликало широку опозицію навіть у його власній партії.

2003 – новим лідером Ліберальної партії й прем'єр–міністром Канади став Пол Мартін. Але на парламентських виборах у січні 2006 р. ліберали зазнали поразки. Прем'єр–міністром став представник Консервативної партії Стефан Харпер.

2004, березень – до НАТО приєдналися Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Румунія, Словаччина та Словенія.

2004, 1 травня – вступ до ЄС 10 нових членів (Естонія, Латвія, Литва, Кіпр, Мальта, Словаччина, Словенія, Польща, Угорщина, Чехія).

2004, листопад – переобрання президентом США на другий термін Джорджа Буша–молодшого.

2004 – президентом Німеччини став Хорст Кьолер.

2004 – 2007 – розширення ЄС на Схід.

2005, 13 січня – Європейський парламент закликає Раду Європейського союзу і Європейську комісію переглянути План дій Україна–ЄС і надати Україні чіткі перспективи євроінтеграції. Європейські парламентарі проголосували за підтримку надання членства України у СОТ, а також за початок переговорів про спрощення візового режиму Євросоюзу стосовно України.

2005, червень – референдум у Франції відмовив у ратифікації Конституції ЄС.

2005, листопад – федеральним канцлером Німеччини була обрана Ангела (Доротея) Меркель, лідер ХДС.

2006, 23 січня — На парламентських виборах У Канаді перемогла опозиційна Консервативна партія.

2006, 17 лютого — Сенат США прийняв рішення про надання Україні статусу країни з ринковою економікою.

2006, 4 квітня — У Франції пройшли демонстрації проти закону про «договір першого найму», який набув чинності 2 квітня. Відповідно до цього закону, роботодавець, що бере на роботу співробітника, якому менше 26 років, має право протягом двох років звільнити його без вагомих пояснень.

2006, 9 — 10 квітня — В Італії пройшли загальні парламентські вибори.

2006, 10 квітня — У Франції скасовано закон про «договір першого найму».

2006, травень – С. Берлусконі змінив Р. Проді. Президентом Італії став перший колишній комуніст Дж. Наполітано.

2006, 21 травня — У Чорногорії відбувся референдум з питання повної незалежності від Сербії. За відокремлення від Сербії висловилися 55,5 % виборців.

2006, 3 червня — Чорногорія проголосила незалежність.

2006, 30 грудня – страта колишнього президента Іраку Саддама Хусейна.

2007, 1 січня — Болгарія та Румунія приєдналися до Європейського Союзу.

2007, 1 січня — Словенія ввела євро.

2007, 1 січня — Пан Гі Мун із Південної Кореї став новим секретарем ООН, замінивши Кофі Аннана.

18 квітня — У Кардиффі відбулося голосування, за результатом якого переможцями тендера на право проведення Чемпіонату Європи з футболу 2012 року стали Україна і Польща.

2007, квітень – Виконком Європейського союзу футбольних асоціацій прийняв рішення про проведення Євро–2012 на території України і Польщі.

2007, 13 листопада — У Франції почався страйк працівників транспорту.

2008, 10 квітня — Верховна Рада ратифікувала протокол про вступ України до СОТ.

2008, 16 травня — Україна стала 152–м повноправним членом Світової організації торгівлі.

2008, 12 серпня — під час візиту до Москви головуючого в ЄС президента Франції Ніколя Саркозі прийнятий план з зупинки бойових дій в Грузії (план Медведєва–Саркозі).

2008, 11 вересня — Конституційний суд Іспанії оголосив незаконним референдум про майбутнє країни Басків, який мав за рішенням регіонального уряду пройти 25 жовтня.

2008, 8 жовтня — Генеральна Асамблея ООН підтримала запропонований Сербією проект резолюції щодо Косово про звернення до Міжнародного суду ООН з приводу законності проголошення незалежності провінції.

2008, 20 жовтня — Євросоюз відновив дипломатичні відносини з Кубою. Дипломатичні санкції проти Куби були введені Євросоюзом в 2003 р. і продовжені в 2005 р.

2008, 29 жовтня — Генеральна асамблея ООН проголосувала за резолюцію, що вимагає відміни ембарго США проти Куби, що діяло останні 46 років; проти проголосували лише делегації США, Ізраїль і Маршаллові Острови.

2008, 15 листопада — у Вашингтоні в будівлі Національного музею будівництва відкрився перший антикризовий саміт лідерів 20 найбільш економічно розвинених держав (G20). До G20 належать країни «Великої вісімки» та найбільші країни, які розвиваються: Аргентина, Австралія, Бразилія, КНР, Індія, Індонезія, Мексика, Саудівська Аравія, ПАР, Південна Корея, Туреччина, а також ЄС як окрема структура. У роботі саміту візьмуть участь лідери «групи 20», ЄС, ООН, МВФ, Світового банку та Форуму фінансової стабільності, щоб обговорити заходи для виведення світової економіки з кризи.

2008, 18 листопада — Міжнародний суд ООН ухвалив рішення прийняти до розгляду позов Хорватії проти Сербії зі звинуваченнями в здійсненні етнічних чисток під час війни на Балканах в 1992—1995 роках.

2008, 4 грудня — генерал–губернатор Канади Мішель Жан зупинила діяльність парламенту країни, щоб відкласти голосування щодо вотуму недовіри урядові Стівена Гарпера — прем'єр–міністра країни і лідера Консервативної партії. Діяльність парламенту була зупинена до 27 січня 2009 року, коли уряд має представити бюджет країни.

2008, 12 грудня — Швейцарія приєдналася до Шенгенської зони, ставши її 25–м членом. З країн, що не входять до ЄС, до Шенгену ще входять Ісландія та Норвегія.

2008, 19 грудня — Україна та США в Вашингтоні уклали хартію про стратегічне партнерство, де наголошується важливість двосторонніх відносин у сфері оборони, безпеки, економіки, торгівлі, енергетичної безпеки, демократії і культурного обміну.

2008, 30 грудня — Президент Росії Дмитро Медведєв підписав зміни до Конституції країни, згідно з якими президент РФ обиратиметься строком на шість років, а Держдума — строком на п'ять років

2008, 3 лютого — Борис Тадич повторно обраний президентом Сербії.

2008, 24 лютого — Кубинський парламент вибрав 76–річного Рауля Кастро головою Держради країни.

2008, 2 березня — На виборах третього Президента Росії переміг Дмитро Медведєв з результатом 70,28% голосів.

2008, 9 березня — парламентські вибори в Іспанії. Соціалістичній робітничій партії Іспанії на чолі з Хосе Луїсом Сапатеро вдалося втримати владу, заручившись підтримкою 43,64% голосів виборців (169 мандатів Конгресу депутатів).

2008, 6 квітня — Президентські вибори в Чорногорії. Перемогу вже у першому турі одержав чинний президент Чорногорії — Філіп Вуянович (понад 52% голосів виборців).

2008, 13 квітня—14 квітня — на дострокових парламентських виборах в Італії перемогли праві партії, провідною серед яких стала «Народ Свободи» Сільвіо Берлусконі.

2008, 14 жовтня — На дострокових парламентських виборах в Канаді за 308 місць у парламенті боролися 19 партій. За результатами волевиявлення виборців правляча Консервативна партія прем'єра Стівена Харпера здобула 143 мандати (менше половини), провідна опозиційна Ліберальна партія — 78 мандатів, лівоцентристська «Нові демократи» — 30 мандатів і незалежницький «Блок Квебек» — 46 мандатів.

2008, 4 листопада — Американці обрали 44-м президентом США Барака Обаму, віце–президентом став Джозеф Байден.

2009, 1 січня — Словаччина увійшла в зону євро.

2009, 1 січня — Чехія взяла головування в ЄС.

2009, 20 січня — офіційний вступ на посаду нового Президента США Барака Хусейна Обами.

2009, 4 березня — НАТО відновить контакти з Росією на вищому рівні, рішення ухвалили міністри закордонних справ альянсу на засіданні в Брюсселі. Робота ради Росія–НАТО, головного форуму, в рамках якого проходив діалог між РФ і Північноатлантичним альянсом, була заморожена в серпні 2008 після військового конфлікту навколо Південної Осетії.

2009, 17 березня — парламент Франції схвалив повернення країни у військові структури НАТО. Франція вийшла з командних структур Північноатлантичного альянсу в 1966, за президента Шарля де Голля.

2009, 1 квітня — Албанія і Хорватія стали членами НАТО.

2009, 4 квітня — данський прем'єр Андерс Фог Расмуссен обраний новим генеральним секретарем НАТО.

2009, 8 травня — у Празі пройшов саміт Європейського союзу, що дав старт програмі «Східне партнерство». Підсумкова декларація була підписана Білоруссю, Молдовою, Грузією, Україною, Вірменією, Азербайджаном і всіма державами ЄС.

2009, 3 червня — Організація американських держав на сесії, що проходить в Гондурасі, ухвалила рішення про відновлення членства Куби, виключеної під тиском США в 1962 році.

2009, 1 липня — Швеція взяла головування в ЄС.

2009, 14 липня — поляк Єжи Бузек обраний головою Європарламенту.

2009, 16 липня — парламент Ісландії проголосував за подачу заявки на вступ країни до Євросоюзу.

2009, 18 серпня — Грузія офіційно перестала бути членом СНД.

2009, 16 вересня — Жозе Мануел Баррозу переобраний на посаді голови Єврокомісії на другий п'ятирічний строк.

2009, 25 вересня — в Піттсбурзі на саміті G20 лідери країн домовилися про перерозподіл квот в Міжнародному валютному фонді і Світовому банку на користь країн, що розвивалися (5% і 3% голосів відповідно).

2009, 19 листопада — на екстреному саміті співдружності європейських держав в Брюсселі першим президентом Євросоюзу вибраний прем'єр-міністр Бельгії Герман ван Ромпей. Главою дипломатичного відомства Евросоюзаю стала британка, єврокомісар з питань торгівлі Кетрін Ештон.

27 листопада — президенти Білорусі, Росії і Казахстану Олександр Лукашенко, Дмитро Медведєв і Нурсултан Назарбаєв підписали в Мінську в рамках ЄвразЕС пакет документів про створення з 1 січня 2010 року Митного союзу.

2009, 7—19 грудня — в Копенгагені пройшла масштабна міжнародна Конференція ООН зі змін клімату, яка мала на меті виробити заміну Кіотському протоколу, але учасники не змогли дійти згоди.

2009, 22 грудня — президент Сербії Борис Тадич в Стокгольмі вручив заявку на вступ в ЄС шведському прем'єр-міністрові Йону Фредріку Райнфельдту, головуючому в ЄС.

2009, 4 квітня — чинний президент Словаччини Іван Гашпарович здобув перемогу в другому турі виборів глави держави, отримавши 55 % голосів.

2009, 5 квітня — кандидат від владної коаліції Георгій Іванов виграв в другому турі президентських виборів в Македонії.

2009, 23 травня — федеральна асамблея Німеччини переобрала Горста Келера на посаду президента країни в першому колі.

2009, 27 вересня — парламентські вибори в Німеччині, за результатами яких сформована нова коаліція ХДС/ХСС та вільних демократів.

2009, 6 грудня — чинний президент Румунії Траян Басеску переобраний на президентських виборах; його відрив від лідера соціал-демократів Мірчі Джоане склав менше 1% голосів.

2010, 1 січня — Іспанія стала головуючою державою у Раді Європейського союзу.

2010, 1 січня — колишній бельгійський прем'єр Герман ван Ромпей став першим Головою Ради Європейського союзу.

2010, 10 січня — на виборах президента Хорватії переміг Іво Йосипович.

2010, 7 лютого — Президентом України обраний лідер опозиційної Партії регіонів Віктор Янукович, який набрав 48,95% голосів виборців; за чинного прем'єра Юлію Тимошенко віддали голос 45,47%.

2010, 9 лютого — Європарламент затвердив новий склад Єврокомісії на чолі з Жозе Мануелем Дурау Баррозу.

2010, 25 лютого — інавгурація 4–го Президента України Віктора Януковича.

2010, 22 березня — Палата представників Конгресу США ухвалила масштабну реформу охорони здоров'я, що було однією з основних передвиборчих обіцянок президента Барака Обами.

2010, 5 квітня — вступив в дію новий візовий кодекс Євросоюзу щодо третіх країн.

2010, 8 квітня — президент Росії Дмитро Медведєв і президент США Барак Обама підписали новий російсько–американський договір про стратегічні наступальні озброєння СНО–3.

2010, 21 квітня — у Харкові президенти Росії Медведєв та України Янукович підписали угоду про базування Чорноморського флоту Росії в Севастополі до 2042 року.

2010, 25 квітня — чинний президент Австрійської Республіки Гайнц Фішер переміг на президентських виборах.

2010, 11 травня — англійська королева Єлизавета II доручила сформувати новий уряд країни лідерові Консервативної партії Девіду Кемерону, який став 75-м прем'єр-міністром Великої Британії.

2010, 31 травня — федеральний президент Німеччини Горст Келер (ХДС) подав у відставку, яка набула чинності з моменту оголошення. Цей крок Келер вчинив через критику на його висловлювання щодо участі бундесверу у військовій місії в Афганістані, яка «є доцільною хоча б з точки зору захисту економічних інтересів Німеччини» — це було розцінено як «повернення до імперіалізму».

2010, 1 липня — Бельгія стала головувати у Раді Європейського союзу; вперше цю місію виконує уряд у відставці в статусі виконувача обов'язків.

2010, 4 липня — Броніслав Коморовський обраний президентом Польщі.

2010, 22 липня — Міжнародний суд ООН підтвердив, що оголошення незалежності Косово не суперечило міжнародним законам.

2010, 19 грудня — Олександр Лукашенко, здобувши майже 80% голосів виборців, вчетверте став президентом Білорусі.

2011, 1 січня — Угорщина взяла головування у Раді Європейського союзу.

2011, 5 лютого — вступив у силу черговий договір між Росією та США про скорочення стратегічних озброєнь.

2011, 25 березня — канадський парламент висловив недовіру консервативному уряду Стівена Гарпера.

2011, 3 квітня — на дострокових президентських виборах у Казахстані вчетверте з результатом понад 95% голосів переобраний Нурсултан Назарбаєв.

2011, 29 квітня — у Великій Британії принц Вільям повінчався з Кейт Міддлтон.

2011, 2 травня — дострокові парламентські вибори в Канаді виграла Консервативна партія чинного прем'єра Стівена Гарпера.

2011, 4 травня — на референдумі британці відхилили перехід до альтернативної системи виборів до парламенту.

2011, 9 травня — у Німеччині стартував перший від часів об'єднання країни загальний перепис населення.

2011, 15 травня — в аеропорту імені Джона Кеннеді в Нью-Йорку затриманий глава Міжнародного валютного фонду Домінік Стросс-Кан

2011, 28 червня — Крістін Лаґард призначена директором-розпорядником МВФ на п'ятирічний термін, що починається з 5 липня 2011 року.

2011, 1 липня — Польща стала головувати у Європейському Союзі.

2011, 10 жовтня — у Польщі партія «Громадянська платформа» чинного прем'єр-міністра Дональда Туска перемогла на загальних парламентських виборах.

2011, 20 жовтня — баскське сепаратистське угрупування ЕТА оголосило про остаточне припинення збройної діяльності та звернулося до урядів Іспанії та Франції із закликом розпочати процес прямого діалогу з метою розв'язання наслідків конфлікту.

2011, 30 жовтня — Росен Плевнелієв, кандидат від правлячої партії «Громадяни за європейський розвиток», переміг на виборах президента Болгарії, набравши 52% голосів у другому турі.

2011, 31 жовтня — Палестина була прийнята в ЮНЕСКО, попри погрози США позбавити організацію фінансування.

2011, 11 листопада — у Греції, яка перебуває на межі дефолту і охоплена протестами, до присяги приведений новий уряд. Президент країни Каролос Папульяс доручив формування коаліційного кабінету міністрів колишньому заступнику голови Європейського центробанку Лукасу Пападімосу.

2011, 12 листопада — прем'єр-міністр Італії Сільвіо Берлусконі пішов у відставку як і обіцяв, після прийняття парламентом закону про стабілізацію економічної ситуації в країні, який включає погоджені з керівництвом ЄС антикризові заходи.

2011, 4 грудня — у Росії владна партія «Єдина Росія» перемогла на виборах до Державної думи.

2011, 10 грудня — на конференції ООН з питань зміни клімату в Дурбані (ПАР) підписано угоду про продовження строків дії Кіотського протоколу.

2011, 12 грудня — Канада оголосила про вихід з Кіотського протоколу.

2011, 12 грудня — суд Парижа присудив колишньому президенту Франції Жаку Шираку за корупію два роки тюрми умовно.

2012, 1 січня — Данія на півроку взяла головування в ЄС.

2012, 17 січня — голова фракції соціал–демократів у Європейському парламенті, депутат від Німеччини Мартін Шульц обраний головою Європейського парламенту.

2012, 22 січня — на плебісциті громадяни Хорватії висловилися за приєднання до Євросоюзу.

2012, 17 лютого — Федеральний президент Німеччини Кристіан Вульфф пішов у відставку через скандал з пільговим кредитом.

2012, 1 березня — Сербія отримала офіційний статус кандидата в члени Євросоюзу, рішення було прийняте на саміті ЄС у Брюсселі.

2012, 4 березня — Володимир Путін обраний президентом Росії після чотирирічної перерви на свій третій строк.

2012, 16 березня — Ніколае Тімофті обраний президентом Молдови.

2012, 18 березня — Йоахім Ґаук обраний одинадцятим федеральним президентом Німеччини.

2012, 30 березня — Україна та Євросоюз парафували угоду про асоціацію, яка передбачає створення зони вільної торгівлі і спрощення візового режиму.

2012, 2 квітня — Угорський парламент на екстреному засіданні прийняв відставку президента Пала Шмітта, який пішов з посади через звинувачення у плагіаті.

2012, 14 квітня — Рада Безпеки ООН одноголосно ухвалила резолюцію №2042 щодо Сирії, що передбачає відрядження спостерігачів до цієї країни.

2012, 6 травня — соціаліст Франсуа Олланд обраний новим президентом Франції.

2012, 20 травня — перемогу на виборах президента Сербії виборов опозиційний кандидат лідер Сербської прогресивної партії Томислав Николич.

2012, 31 травня — Ірландія на референдумі підтримала бюджетний пакт ЄС.

2012, 17 червня — за підсумками виборів Соціалістична партія і її найближчі союзники отримали абсолютну більшість в нижній палаті парламенту Франції.

2012, 30 липня — румунський президент Траян Басеску вистояв другий у своїй кар'єрі референдум про імпічмент, бо у голосуванні взяли участь менше половини виборців, що робить результати голосування недійсними.

2012, 31 липня — Верховна Рада України ратифікувала угоду про зону вільної торгівлі з країнами СНД.

2012, 29 листопада — Генеральна Асамблея ООН надала Палестині статус держави–спостерігача.

2012, 2 грудня — на президентських виборах у Словенії набравши 67% голосів переміг опозиційний кандидат Борут Пахор, він випередив чинного президента Данила Тюрка.

2012, 8 грудня — конференція ООН зі зміни клімату в столиці Катару, місті Доха, прийняла пакет рішень «Дохійський кліматичний портал», який продовжує дію Кіотського протоколу.

2012, 19 грудня — прем'єр–міністр Італії Маріо Монті подав президентові країни Джорджо Наполітано прохання про відставку, яке було прийняте.

XIII. Рекомендована література

Базова

1. Абрамов Ю.К. Американская партийная модель (основные характеристики) // США. – 1992. - № 2.
2. Авраменко Б. Наркомания: глобальный ответ на глобальный вопрос // Международная жизнь. – 1992. - № 11.
3. Актуальные проблемы Западной Европы: экономика, политика, идеология. – М., 1990.
4. Альтернативи 1939 г.- М., 1989.
5. Александров В.В. Новейшая история стран Европы и Америки 1918-1945 гг. Учебное пособие для студентов исторических факультетов вузов. М., 1986.
6. Александров В.В. Новейшая история стран Европы и Америки 1945-1986 гг. Учебное пособие для студентов исторических факультетов вузов. М., 1988.
7. Андреев В.Г. Геополитика и мировые войны XX века. // США-Канада: экономика, политика, культура.- 1999. - №11.
8. Андрейцев А.К. Основи екології: Підручник. – К., 2001.
9. Антонова Л.А. Первые 100 дней президента Клинтона // США, - 1993. - № 6.
10. Антонова Л.А. О новых тенденциях в республиканской партии // США. – 1990. -№ 7.
11. Арах М. Европейский Союз: видение политического объединения. – М., 1998.
12. Арзаканян М.Ц. Шарль де Голль // Вопросы истории. – 1991. - № 2-3.
13. Арзаканян М.Ц. Жак Ширак – пятый президент Пятой республики // Международная жизнь. – 1995. – №7.
14. Арон Р. Мир і війна між націями. – К., 2000.

15. Ахтамзян А.А. Федеративная Республика Германия в конце XX в.// Новая и новейшая история.- 1999.- №4.
16. Ачкіназі Б.О. Загострення політичної ситуації у Франції піся Першої світової війни // УІЖ. – 2001. - № 5.
17. Бадак А.Н. Всемирная история: в 24-х т.- Т. 18-24.- Мн., 1995.
18. Банников А.Г. и др. Основы экологии и охрана окружающей среды. – М., 1996.
19. Белоусов Л. С. Репрессивный аппарат режима Муссолини // Новая и новейшая история. – 1999. - № 2.
20. Батталья Р. История Итальянского движения сопротивления 8 сент. 1943 г. – 25 апр. 1945 г. / Под ред. Н.А.Ковальского. – М.: Изд-во ин. лит-ры, 1954.
21. Безыменский Л.А. Новые документы о последних днях и смерти Гитлера // Новая и новейшая история. – 2001. - № 3.
22. Бертальд В. Из истории покушений на Адольфа Гитлера // Новая и новейшая история. – 1999. № 24.
23. Бжезинский З. Великая шахматная доска: Господство Америки и его стратегические императивы: Пер. с англ.. – М., 1998.
24. Біл Клінтон – 42-й президент США. // Президент. – 1999. - № 1.
25. Борисов Ю. Генерал, политик, дипломат (Внешнеполитическое наследие Ш. де Голля). // Межд. жизнь. – 1990. - № 12.
26. Борко Ю.А. От европейской идеи - к единой Европе. – М., 2003.
27. Буглай Н.М. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2012 рр.): навчально-методичний посібник. – Миколаїв: Іліон, 2013. – 272 с.
28. Буряков В.А. «Похищение» Муссолини: миф и реальность // Вопросы истории. – 1980. - № 7.
29. Васильєва М. Проблеми неспроможних держав: виклик століття // Зовнішні справи. – 2013. - № 1.
30. Васютинский В.Н. Франсуа Миттеран. // Вопросы истории.- 1993.- №1.
31. Варлов С.В. Англия и проблема ограничения стратегических вооружний // Вопросы истории. – 1982. - № 9.

32. Венгрия 1956 года. Очерки истории кризиса.- М., 1993.
33. Виноградова А. Правда о том, как Италия вышла из Второй мировой войны. // Вопросы истории. – 1979. - № 5.
34. Вернадский В.И. Биосфера й ноосфера. — М.: Наука, 1989.
35. Віднянський С.В. Центрально-Східна Європа у ХХ ст. як особливий регіон: основні напрями і проблеми вивчення // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – Ужгород. – 2005. – Вип. 12.
36. Віднянський С.В. Ялта-1945: погляд на Кримську конференцію // Пам'ять століть. – К., 2005. - № 5.
37. Віднянський С.В. Розпад Австро-Угорської монархії і утворення національних держав // Україна-Європа-Світ. – Вип. 2: Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини. – Тернопіль, 2009.
38. Виноградов А. Великие державы и мирное урегулирование с Италией в 1945-1947 годах. // Вопросы истории.- 1987.- №7.
39. Виноградов А. Конец Муссолини // Вопросы истории. – 1990. - № 5.
Виноградов К.Б., Шарыгина Е.Б. Уинстон Черчилль: молодые годы // Новая и новейшая история. – 2000. - № 6.
40. Волков Л. Религиозный екстремизм и палестинская проблема // Азия и Африка сегодня. – 1998. - № 5.
41. Волощук П. Адаптация НАТО к новым мировым реалиям // Підтекст. – 1997. -№ 2.
42. Всесвітня історія ХХст. / Під ред.. Даниленко В.П., Панченка П.І.- К., 1999.
43. Вторая мировая война. Актуальные проблемы. – М., 1995.
44. Газін В. П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки. 1918-1945: Підручник для студентів ВНЗ.- К., 2003.
45. Газін В. П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2002 роки: Підручник для студентів ВНЗ.- К., 2004.
46. Гальчинський А.С. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи: Методологічні аспекти.- К.: Либідь, 2006.

47. Гершов З.М. Вудро Вильсон – М.: Мысль, 1983.
48. Гибианский Л. Я. Идея балканского объединения и планы ее осуществления в 40-е годы XX века. // Вопросы истории.- 2001.
49. Гладкий Ю.Н. Глобалистика: трудный путь становления // Мировая экономика и международные отношения. – 1994. - № 10.
50. Глобалізація і безпека розвитку: монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.; наук. ред. О.Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2001.
51. Глобальные проблемы современности. — М.: Мысль, 1981.
52. Гобсбаум Е. Вік екстремізму: Коротка історія XX ст. (1914–1991) / Пер. з анг. – К., 2001.
53. Гончар Ю.Б. Маастрихт, США та європейська безпека // Питання нової та новітньої історії. – 1995. – Вип. 41.
54. Гончар Б.М., Козицький М.Ю., Мордіінцев В.М., Слюсаренко А.Г. Всесвітня історія. Навчальний посібник. 2-ге видання, виправлене і доповнене. - К., 2002.
55. Горбань А. Радянізація суспільного укладу селянства Східної Німеччини (1944-1953) // Історія України. – 2002. - № 17.
56. Гура В. Тріумф і трагедіяя Черчілля // Нова генерація. – 9 червня. – 2000.
57. Давыдов Ю.П. Возникновение региона ЦВЕ // США: экономика, политика, идеология. – 1997. - № 4.
58. Данилов С.Ю. Двухпартийная система Канады: тенденции развития. – М., 1982.
59. Движение Сопротивления в Западной Европе, 1939-1945. Национальные особенности. - М., 1991.
60. Движение Сопротивления в странах Центральной и Юго-Восточной Европы. 1939-1945. Национальные особенности. - М., 1995.
61. Демократические революции в Центральной и Восточной Европе: десять лет спустя: «Круглый стол» // Новая и новейшая история. – 2000. - № 2.
62. Джордж Буш: «Бог хочет, чтобы я стал президентом» //Азия и Африка сегодня. – 2007. - № 6.

63. Дилкс Д. Черчилль и операція «Немыслемое», 1945 г. // Новая и новейшая история. – 2002. - №3.
64. Довженко Н. Политические силы в постсоциалистических обществах. Румыния. // Общественные науки и современность.- 1992.- №3.
65. Документальні матеріали зі всесвітньої історії: Практикум для студентів.- Ніжин, 2000.
66. Документы международных отношений и внешней политики СССР (1917-1945).- М. 1996.
67. Документы по истории Мюнхенского сговора: 1937 – 1939. – М.: Политиздат, 1979.
68. Дейвіс Н. Європа: Історія/ Пер з англ. - К.: Основи, 2000.
69. Джонсон П. Современность: Мир с двадцатых по девяностые годы: В 2–х кн. – М., 1995.
70. Дзасохов А.С. Становление и эволюция постколониального мира, вторая половина ХХ в. – М., 1977.
71. Длябега І . Президентські перегони у США // Зовнішні справи. – 2008. - № 3.
72. Долгилевич Р.В. Вопрос о статусе Берлина. 1944-1990 годы // Новая и новейшая история. – 2011. - № 3.
73. Дубинин Ю.В. О Шарле де Голле // Новая и новейшая история. - 2001.- № 1.
74. Дубинин Ю.А., Мартынов Б.Ф., Юрьева Т.В. История международных отношений (1975-1991 гг.): Учебник. – М., 2006.
75. Дюрозель Жан-Батіст. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. - К., 1995.
76. Егорова Е. Президент Буш // Диалог. – 1990. - № 15.
77. Елькина Е.А. Пиратство в Гвинейском заливе: новые угрозы // Азия и Африка сегодня. – 2012. - № 12.
78. Ефимов Н.Н., Фролов В.С. Карибский кризи 1962 года (новые данные) // Вопросы истории. – 2005. -№ 10.

79. Європа между миром и войной. 1918-1939.- М., 1992.
80. Эдельман Дж. Р. Прелюдия холодной войны: к истории советско-американских отношений. // Вопросы истории.- 1991.- № 6.
81. Жигалов И.И. Фашизм а Англии между мировыми войнами: генезис, характер, специфика // Вопросы истории.- 1984. – № 12.
82. Жиро Р. Франция 1939 год // Новая и новейшая история. – 1991. - № 2.
83. Западноевропейские страны: Особенности социально-економических моделей/ Отв. Ред. В.П. Гутник. – М., 2002.
84. Зернецька О. Переможна зброя нового господаря Білого Дому (Барак Обама) // Зовнішні справи. – 2008. - № 12.
85. Зовнішня політика України – 2006: стратегічні оцінки, прогнози та пріоритети / За ред.. Г.М Перепелиці. – К.: ВД «Стилос», 2007.
86. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991–2003)/ Відп. Ред.. С.В. Віднянський. – К.: Генеза, 2004.
87. Золотухин В.П. Международный тероризм и новая концепція внутренней безопасности США // Новая и новейшая история. – 2004. - № 3.
88. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945). Навчальний посібник.- К., 2001.
89. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник. - К., 2003.
90. Іваницька Ольга. Франко- каудильйо Іспанії.- Вінниця, 2002.
91. Іванов А.Г. Великобритания и мюнхенський уговор/ В свете архивных документов// Новая и новейшая история.- 1988.- №6.
92. Иванян Э.А. Как Рейган оказался в Белом доме. // Вопросы истории. – 1984. - № 8.
93. Иванян Э.А. Последний кризис президента Никсона// Вопросы истории. – 1978. - № 12.
94. Из мемуаров Уинстона Черчилля // Народы Азии и Африки. – 1989. - № 6. – 1990. - № 1.

95. Ильин А. Франция 70-х годов // Новая и новейшая история. – 1980. – № 5.
96. Илюхина Р.М. Лига Наций 1919-1934. – М., 1972.
97. Історія сучасного світу: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В.Ф. Салабай, І.Д. Дудко, Л.О. Титаренко та ін. – К.: КНЕУ, 2006.
98. Как принималось решение о возведении берлинской стены. // Новая и новейшая история.- 1999.- №2.
99. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 года: В 2 т. – М., 2000.
100. Камінський Е., Фесенко М. Порівняльний аналіз діяльності президентів США Барака Обами та Франції Ніколя Саркозі // Зовнішні справи. – 2009. - № 3.
101. Канада – США: экономические и политические отношения. – М., 1983.
102. Капитонова Н.К. Лидер британських консерваторов Дэвид Кэмерон: путь к власти // Новая и новейшая история. – 2011. - №2.
103. Карягин В.В. Берлин: от желейного занавеса до берлинской стены // Международная жизнь. – 1991. - № 4 - 8.
104. Кіндратець О. Проблеми війни і миру в третьому тисячолітті // Політичний менеджмент. – 2010. - № 2.
105. Кіш Є. Європа у пошуках нової ідентичності: Інституалізація процесів інтеграції країн Центрально-Східної Європи // Нова політика. – 1998. - № 3.
106. Киссельгоф И.С. История Франции в годы Второй мировой войны. / Учебн. пособие для ист.фак. ун-тов. – М.: Высш. школа, 1975.
107. Киссинджер Г. Дипломатия. – М., 1997.
108. Киссинджер Г. Дипломатия. – М., 1997.
109. Ключкович А. Вплив політичних партій та функціонування парламентсько-урядової системи в сучасній Німеччині // Сучасна українська політика. – К., 2007. - Вип. 10.
110. Коломийцев В.Ф. Франсуа Миттеран: политик и человек. // Новая и новейшая история.- 1999.- №1.
111. Коломийцев В.Ф. Внутренняя политика Пятой республики (1969-1981) // Вопросы истории. – 1985. - № 1.

112. Копійка В., Шинкаренко Т. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. – К., 2001.
113. Корниенко Г.М. У истоков «холодной войны» // Новая и новейшая история. – 1999. - № 6.
114. Косик В. Українці у французькому русі Опору // Політика і час. – 2001.
115. Криза політичної системи нацистської Німеччини: замах на Адольфа Гітлера 20.07.1944 // Історія в школі. – 2004.
116. Корнієнко П.С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945рр.).- Тернопіль, 2003.
117. Кривець Н.В. Українсько-німецькі відносини: політика, дипломатія, економіка. 1918 – 1933 рр. / Н.В.Кривець. – К.: Інститут історії України НАН України, 2008.
118. Крушинський В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика. 1945–1980. Дати. Події. Факти. Навч. посіб. Для студентів гуманітарних спеціальностей ВНЗ / В.Ю. Крушинський, В.А. Манжола. – К.: Либідь, 2007.
119. Крылов Л.С. Англия потив народа Северной Ирландии // Вопросы истории. – 1978. - № 12.
120. Ланда Р.П. Глобализация и политический ислам // Новая и новейшая история. – 2011. - № 2.
121. Лапшина И.К. Феномен разделенного правления в США // Новая и новейшая история. -2006. - № 4.
122. Левицкий В. Франклін Рузвельт – неодинарний, гнучкий політик // Зовнішні справи. – 2012. - № 8.
123. Лозовицький О. Голлізм – державотворча ідеологія П'ятої республіки Франції // Історія України. – 2002. - № 40-41.
124. Лозовицький О. Addio, прем’єре Берлусконі - chao, «сірий кардинале» Сільвіо! // Зовнішні справи. – 2011. - № 11-12.
125. Лозовицький О. Французький парламентаризм: альтернативи напередодні «нової республіки»? // Зовнішні справи. – 2012. - № 6.
126. Лопухов Б.Р. История фашистского режима в Италии. – М.: Наука, 1977.

127. Ляшенко Д. Глобальні проблеми сучасності // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – № 2.
128. Максаковский В. П. Охрана и укрепление здоровья населения мира // География в школе. – 2001. – № 5.
129. Максимычев И. Конец Берлинской стены. //Международная жизнь.- 1991.- №2.
130. Малай В.В., Новиков М.В. Освещение гражданской войны в Испании 1936-1938 годов на страницах английского исторического журнала // Новая и новейшая история.- 2003.- № 1.
131. Малієвський С. Війна на знищення: злочини вермахту в 1941-1944 рр. // Політика і час. – 2002. – № 6.
132. Мальков В.Л. Феномен Франклина Рузвельта. // Новая и новейшая история. – 2012. - № 1.
133. Манжола В. Перегляд голлістської спадщини? (Аналіз результатів президентських виборів у Франції) // Політика і час. – 2007. - № 6.
134. Мельников Д.Е. Черная Л.Б. Империя смерти: Аппарат насилия в нацистской Германии 1933 – 1945 гг. М.: Политиздат, 1987.
135. Мещеряков М.Т. Судьба интербригад в Испании по новым документам // Новая и новейшая история. – 1993. - № 5.
136. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945-70-ті роки): Підручник / Манжола В.А., Білоусов М.М., Гайдуков Л.Ф. та ін. – К., 2003.
137. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 роки): Підручник / Гайдуков Л.Ф., Кремень В.Г., Губерський Л.В. та ін. – К., 2001.
138. Мицик Л.М., Кузьменко Ю.В. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). Навчальний посібник для самостійної роботи студента.- К., 2008.
139. Мир между войнами. Избранные документы по истории международных отношений 10-х – 40-х гг.- М. 1996.
140. Мировые войны XX века: В 4-х кн. – М., 2002.

141. Морозов Г. Лига Наций – взгляд через полвека. // Вопросы истории.- 1992.- №2-3.

142. Морозов Г.И. Международный терроризм. // США: экономика, политика, идеология.- 1997.- №2.

143. Мусатов В.Л. СССР и венгерские события 1956 г. Новые архивные материалы // Новая и новейшая история. – 1993. - № 1.

144. Наринский М.М. СССР и «план Маршалла». По материалам архива президента РФ // Новая и новейшая история. – 1993. - № 2.

145. Наринский М.М. Берлинский кризис (1948-1949 гг.). Новые документы из российских архивов. // Новая и новейшая история.- 1995.- №3.

146. Наринский М.М. М.С. Горбачев и объединение Германии. По новым материалам // Новая и новейшая история. – 2004. - № 1.

147. Нариси з історії (1901-1945) ХХ століття: Історія, економіка, політика, ідеологія. Книга 1. За редакцією А.Ф. Трубайчука. - К., 1998.

148. Насилля у роки громадянської війни в Іспанії 1936-1939 рр.: витоки, жертви, уроки. // Пам'ять століть. – 2004. - № 1.

149. Нечитайло Д. След «Аль-Каиды» на Северном Кавказе // Азия и Африка сегодня. – 2006. - № 8.

150. Никитин В.А. Макартизм – обозрение кризиса буржуазной демократии в США // Новая и новейшая история. -1966. - № 26.

151. Никонов В.А. Рональд Рейган // Вопросы истории. – 1989. - № 2.

152. Никонова С.В. Германия и Англия от Локарно до Лозанны. – М.: Наука, 1966.

153. Никонова С.В. Очерк Европейской политики Германии в 1924 – 1929 гг. От плана Дауэса к плану Юнга. – М.: Наука. – 1977.

154. Новиков Г.Н. Де Голль, голлисты и голлизм. // Новая и новейшая история,-1990.- №3.

155. Новейшая история зарубежных стран Европы и Америки 1917-1945. Под ред. проф. В.К. Фураева. - М, 1989.

156. Новітня історія (1918-1939). За ред. проф. В.А. Тарасенка.- К., 1961.

157. Новітня історія країн Європи і Америки: Збірник матеріалів для самостійної роботи студентів/ Укладач Л.М. Мицик. – Ніжин, 2003.
158. Новый источник по истории заговора против Гитлера 20 июля 1944 г. Из Центрального архива ФСБ России // Новая и новейшая история. – 2002. – № 3.
159. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу / С.В. Віднянський, А.Ю. Мартинов. – К., 2009.
160. Об оценке революции 1918-1919гг. В Германии // Новая и новейшая история.- 1989.- № 6.
161. Орлик И.И. Запад и Прага 1968 г. // Новая и новейшая история. – 1993. - № 1.
162. Орлов Б.С. Политический портрет Герхарда Шредера.- М., 1999.
163. Павленко Ю.В. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1999.
164. Павлов Н. Германский вопрос и «общеевропейский дом» // Мировая экономика и международные отношения. – 1990. - № 6.
165. Перегудов С.П. Отставка М.Тэтчер. // Вопросы истории,- 1991.- №11.
166. Первая мировая война и проблеми политического переустройства Центральной и Юго-Восточной Европы.- М., 1991.
167. Петелин Б.В. Объединение Германии 1989-1900 гг.: историографический апект // Новая и новейшая история. – 2003. – № 1.
168. Петрусенко В. Имперский курс зеркале дневников Д. Эйзенхауера. // Междкнародная жизнь. – 1983. - № 28.
169. Підлуцький О. Франсіско Франко: непереможний генералісимус // Історія України. – 2011.
170. Погорєлов Є. Глобалізація – виклик доби, і відповідь на нього // Молода нація. – 2001. - № 4.
171. Пожарская СП. Генералиссимус Франко и его время. // Новая и новейшая история. – 1990. - № 6.

172. Політична історія XX ст.: навчально–методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни/ В.Ф. Салабай, Я.А. Титаренко, Л.О. Панчук та ін.. – К., 2002.
173. Политические переговоры – СССР, Великобританки и Франции 1939г. в свете французьких дипломатических документов / Новая и новейшая история. - 1989 - № 6.
174. Полянський П. Всесвітня історія. 1914-1939рр.- К., 2002.
175. Полянський П. «Олюднюючи» уроки історії (до питання про чисельність жертв громадянської війни 1936-1939рр.) в Іспанії // Історія в школах України. – 2003. - № 6.
176. Пономарев М.В., Смирнова С.Ю. Новая и новейшая история стран Европы и Америки. Практическое пособие для вузов. Т.1-3.- М., 2000.
177. Попов В.В. Канада в международном разделении труда // США. – 1991. - № 3.
178. Последние дни Гиммлера. Новые документы из Центрального архива ФСБ РФ (Предисловие А.М.Калганова и Б.Л.Хавкина) // Новая и новейшая история. – 2001. - № 1.
179. Постоловський Р.М., Пугач Є.П., Старшнюк С.Ю. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944 - 1953). – Харків, 2000.
180. Потапов А.В. Кризис ГДР в 80-х годах и объединение Германии // Новая и новейшая история. – 1991. - № 5.
181. Преображенская А. Правый блок накануне и после парламентских выборов во Франции. // Мировая экономика и международные отношения.- 1993.- №12.
182. Примуш М. Через тюрми до влади. Італійська партійно-політична система в період між Першою та Другою республіками. // Політика і час- 2001.- № 5.
183. Примуш М. У формі партійної держави: ХДС і СДПН у партійно-політичній системі ФРН // Політика і час. – 2001. - № 1.

184. Рогов С.М. 11 сентября 2001 года: реакция США. // США-Канада: экономика, политика, культура.- 2001.- № 11.

185. Розанов Г.Л. Германия под властью фаизма: /1933 – 1939/. – М.: ИМО. – 1964.

186. Рощин А.А. Послевоенное урегулирование в Эвропе. – М., 1989.

187. Рощин А. Так начиналось ООН // Международная жизнь. – 1992. - № 7.

188. Рубан С.Н. Участие СССР в корейской войне (новые документы) // Вопросы истории. – 1994. - № 11.

189. Рубинский Ю. Франция на новом витке истории: выборы 2012 года // Современная Европа. – 2012. - № 4.

190. Рудич Ф. Стабільна демократія і ринкова економіка – невіддільні (трансформація політичних і економічних структур у країнах Центральної та Східної Європи: порівняльний аналіз) // Віче. – 1995. - № 4.

191. Рябінін Є. Від глобалізації до багатополюсного світу через регіоналізм // Зовнішні справи. – 2012. - № 1.

192. Савченко М. Організації Об'єднаних Націй – 60 років (1945-2005) // Історія України. - № 39(439), жовтень 2005.

193. Садкіна В. І. Глобальні проблеми людства // Географія. – 2005. – № 1.

194. Сардачук П.Д., Сагайдак О.П. Україна в двосторонніх міжнародних відносинах (кінець ХХ – початок ХХІ століть): Навч.-довід. посібник. – К.: Вид–во Європ. Ун–ту, 2005.

195. Селігей П. Франція. П'ятий президент П'ятої республіки (Жак Ширак) // Президент. – 1999. - № 1.

196. Селігей П. Шарль де Голь // Президент. – 2003. - № 1.

197. Сєвєкіна О. На відміну від ідей інтеграції (Президентські вибори у Франції як референдум для Європейського Союзу щодо його продальшого розвитку) // Політика і час. – 2002. - № 6.

198. Сивачев Н.В. «Новый курс» Ф.Рузвельта // Вопросы истории. – 1981. – № 39.

199. Сич О.І. Історія західного суспільства в міжвоєнний період (1919–1939): Навч. посібн. – Чернівці: Наші книги. – 2008.
200. Сич О.І. Світ в другій половині ХХ – на початку ХХІ : основні тенденції політичного та соціально–економічного розвитку: Навч. посібн. – Чернівці, 2010.
201. Скоблик В. Президент Дж. Кеннеді і революція громадських прав // Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Серія: Історія. Вип. 19. – Ужгород, 2007.
202. Смирнов В.П. Новейшая история Франции.-М., 1979.
203. Смирнов В.П. Франция на исходе ХХ века // Новая и новейшая история. – 2000. - № 22.
204. Смирнов В.П. Генерал де Голль в годы Второй мировой войны: становление идеологии голлизма // Новая и новейшая история. – 1990. - № 6.
205. Смолянюк В. Незамінний елемент державної могутності (Військово-політичні орієнтири 43-го Президента США) // Політика і час. – 2001. - № 4.
206. Современная Испания. - М., 1983.
207. Современная внутренняя политика Канады. – М., 1986.
208. Согрин В.В. США в ХХ веке. Тенденции и итоги общественно-политического развития. // США-Канада: экономика, политика, культура- 1999. - № 9.
209. Согрин В.В. Три ключевые проблемы в исследовании истории нового курса Ф.Д.Рузвельта // Новая и новейшая история. – 2007. - № 5.
210. Современные международные отношения.: Учебник.-М., 2000.
211. Смирнов В.П. Начало французского движения – сопротивления. Новые данные. // Новая и новейшая история. – 1999. - № 2.
212. Спасти Италию! 1922-1945. Антифашистская борьба и движение Сопротивления в Италии в документах, воспоминаниях участников, письмах, исторических исследованиях. – М.: Политиздат, 1990.

213. Сурін В.Б. Принцип національного самовизначення і політика умиротворення фашистської Німеччини (1933-1939рр.) // Науковий вісник Ужгородського Університету. Серія: історія. Вип. 22. – Ужгород, 2009.
214. Сороко-Цюпа О.С. История Канады: Учебн. пособие для студ. вузов, обуч. по спец. «История». – М.: Высш. школа, 1985.
215. США і Канада // Історія України. – 2007. - № 21-24.
216. Сухверхов В.В. Формирование новой французской колониальной политики в 1944-1946 гг. // Новая и новейшая история. – 2002. - № 1.
217. Типпельскирх К. История Второй мировой войны. – Т.1-2. - М., 1995.
218. Тишков В.А. Канада 70-х годов. // Новая и новейшая история. – 1980. - № 91.
219. Тишков В.А., Кошелев Л.В. История Канады. – М.: Мысль, 1982.
220. Тоді Ф. Нарис історії Європейського Союзу / Пер. з англ. – К., 2001.
221. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. – Т. 1-2. - К.: Основи, 1995.
222. Тоталитаризм в Европе XX века. Из истории идеологий, движений, режимов и их преодоления.- М., 1996.
223. Трубайчук А.Ф.. Черевко О.В. Особливості соціально-економічної політики британських консерваторів у 1979-1990 рр. // Український історичний журнал. - 1990. - № 2,3.
224. Трубайчук А.Ф. Друга світова війна. - К.: Либідь, 1999.
225. Трухановский В.Г. Проблема ядерного оружия в английский политике в годы второй мировой войны. // Вопросы истории. – 1984. - № 5.
226. 1939 год: уроки истории.- М., 1990.
227. Україна у міжнародних відносинах XX століття: Навч. посібн./ За ред. проф. Малика Я.Й. – Львів: Світ, 2004.
228. Фесенко М. Нові тенденції та глобальні проблеми сучасних світових процесів // Дослідження світової політики: Зб. Наук. Праць. – Вип. 32. – К., 2005.
229. Фесенко М., Рибченко Т. Річниця діяльності Президента США Б. Обами: перемоги та поразки // Зовнішні справи. – 2009. - № 12.

230. Филитов А.М. Германский вопрос: от раскола к объединению. – М., 1993.
231. Фридрих К., Бжезинский З. Тоталитарная диктатура и демократия. – М., 1991.
232. Хавкин Б.Л. Берлинское жаркое лето 1953 года // Новая и новейшая история. – 2004. - № 2.
Хазанов А. Лондон после терактов // Азия и Африка сегодня. – 2005. - № 11.
233. Цвєтков Г.М. Міжнародні відносини і зовнішня політика в 1917- 1945 рр. Навч. посіб. для студентів ВНЗ.- К.: Либідь, 1997.
234. Цветков Г.Н. СССР и США: отношения, влияющие на судьбы мира. – К., 1988.
235. Цимбалістий В.Ф. Теорія міжнародних відносин: Навчальний посібник, 3–тє вид. стереотипне. – Львів: Новий світ, 2006.
236. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: Підручник. – К: Либідь, 2006.
237. Чекаленко Л. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник.- 2 вид. – К.: Кондор, 2011.
238. Черевко О. Проблеми періодизації всесвітньої історії: новітня історія// Історія України. – 2005. - № 8(408).
239. Черінько І. Еволюція ролі і місця Палати лордів у політичній системі Великобританії до реформи 1999 р. // Сучасна українська політика. – Вип. 10. – К., 2007.
240. Шерман Ф. Война на Тихом океане. – М., 1999.
241. Шерстяной Э.Вызревание политического кризиса в ГДР в 1953 году // Новая и новейшая история. – 2006. - № 2.
242. Шлезингер А. Некоторые уроки «холодной войны» // Новая и новейшая история. – 1991. - № 1.
243. Шморгун О. Епоха і особистість (про генерала де Голля) // Українське слово. – 2000. – 6 грудня.
244. Шпенглер Освальд. Закат Европы. – Т.1.- М.: Мысль, 1993.

245. Шумпетпер Йозеф А. Капіталізм, соціалізм і демократія. – К.: Основи, 1995.
246. Юрченко С. «План Маршала» у ретроспективі і проблема допомоги при соціально-економічних трансформаціях // Дослідження світової політики: Зб. наук. праць. - Вип. 22. – К., 2003.
247. Язьков Е.Ф. История стран Европы и Америки в новейшее время 1918-1945. Курс лекций, второе издание. – М., 2000.
248. Ян Е. Перелом у Східній Європі // Сучасність. – 1994. - № 5.
249. Яровий В.І. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн XX століття. - К., 2005.
250. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М.: Республика, 1994.

Навчальне видання

БУГЛАЙ НАТАЛЯ МИХАЙЛІВНА

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ

(1918 – початок XXI ст.)

Навчально-методичний посібник

для студентів закладів вищої освіти

Формат Ум.др. арк. Тираж

ВИДАВЕЦЬ І ВИГОТОВЛЮВАЧ

Видавництво: А.В. Румянцева

54038, м. Миколаїв, вул.. Бузника, 5/1